

**Surožas
Metropolīts Antonijs**

Lūgšana un dzīve

Izdevējs Bezpeļņas labdarības organizācija
SIA „Labvēsts”

Rīga 1993

Ar Rīgas un Latvijas Bīskapa Aleksandra
svētību

Priekšvārds	3
Lūgšanas būtība	4
Tēvreize	9
Bartimeja lūgšana	19
Dieva apcere un lūgšana	21
Neatbildētās lūgšanas un lūgumi	29
Jēzus lūgšana	35
Grūti veicamās lūgšana	37
Bezvārdu lūgšana	40
Lūgšana iesācējiem	47
Saruna par lūgšanu.....	52
Par Baznīcu.....	54

Lūgšana un dzīve

Priekšvārds

Lūgšana man nozīmē konkrētas attiecības. Es nebiju ticīgs; tad nejauši atklāju Dievu, un jau uzreiz Viņš nostājās manā priekšā ne tikai kā augstākā vērtība un visa dzīves jēga, - bet arī kā personība. Domāju, ka lūgšana ir bezjēdzīga tam, kuram nav lūgšanas objekta. Jūs nevarat iemācīt lūgt cilvēku, kam nav Dzīvā Dieva izjūtas; jūs varat kādu iemācītu izturēties tieši tā, it kā viņš ticētu, bet tā nebūs dzīva saskarsme, kāda ir patiesā lūgšanā. Tāpēc ievada vietā šīm sarunām par lūgšanu, es vēlētos ar jums dalīties savā pārlicībā par tāda Dieva esamību, ar kuru ir iespējams nodibināt attiecības. Tādēļ lūgšu lasītāju izturēties pret Dievu kā pret dzīvu personu, kaimiņu, un veidot šīs attiecības tāpat, kā tas notiek saskarsmē ar brāli vai draugu. Domāju, - tas pats galvenais.

Viens no iemesliem, kādēļ lūgšana, kopējā vai individuālā, šķiet tik nedzīva un formāla, ir tas, ka pārāk bieži sirdī, kura satiekas ar Dievu, trūkst Dieva pielūgsmes momenta. Katra izpausme, gan vārdos, gan darbos, palīdz tuvoties galvenajam, proti, - klusēšanā rast patiesu saskarsmi ar Dievu.

No cilvēku savstarpējo attiecību pieredzes zinām, ka mīlestības un draudzības jūtas ir dziļas, ja varam klusēt divatā. Bet, ja nepieciešams runāt, mums ar pārlicību un skumjām jāatzīst, ka savstarpējās attiecības joprojām paliek virspusējas. Tāpēc, ja vēlamies lūdzot pielūgt Dievu, esot kopā ar Viņu, vispirms ir jāiemācās izjust prieku par šo klusuma piepildīto mirkli. Tas ir vieglāk, nekā varētu šķist sākumā; ir tikai nepieciešams nedaudz laika, nedaudz uzticēšanās un apņēmības sākt.

Reiz Kirē d'Arss – XIX gs. Franču svētais – pavaicāja kādam vecam zemniekam, ko viņš dara, stundām ilgi sēžot baznīcā, it kā pat nelūdzoties; zemnieks atbildēja: „Es skatos uz Viņu, Viņš skatās uz mani, un mums kopā ir labi.” Šis cilvēks prata sarunāties ar Dievu, ar vārdiem neizjaucot tuvības klusumu. Ja to protam, tad varam izmantot jebkuru lūgšanas formu. Bet, ja vēlamies lūgt saviem vārdiem, tad bezcerīgi nogursim no tiem, jo bez klusēšanas dziļuma šie vārdi būs virspusēji un garlaicīgi.

Taču cik iedvesmojoši var būt vārdi, ja aiz tiem ir klusēšana, ja tie top piepildīti ar taisno (labo) garu:

„Kungs atdari manas lūpas, lai mana mute teic Tavu slavu” (Ps. 51, 17.)

Lūgšanas būtība

Jau pašā Mateja evaņģēlija sākumā mēs sastopamies ar lūgšanas būtību. Pareģi ieraudzīja ilgi gaidīto zvaigzni; viņi nekavējoties devās ceļā, lai atrastu Ķēniņu; viņi atnāca pie siles, krita ceļos, klanījās un atnesa veltes; viņi veica lūgšanu – apcerē un trīsu pilnīgā pielūgsmē, proti, tās visaugstākajā izpausmē.

Vairāk vai mazāk populāri literatūrā par lūgšanu bieži raksta, ka tas ir aizraujošs ceļojums. Nereti var dzirdēt: „Mācies lūgt! Lūgt ir tik interesanti, tā ir jauna pasaules atklāšana; jūs sastapsities ar Dievu, jūs atradīsiet ceļu uz garīgo dzīvi.”

Zināmā mērā tā ir taisnība; bet šeit tiek piemirsts kaut kas daudz nopietnāks: ka lūgšana – tas ir bīstams ceļojums, kurā mēs nevaram doties bez riska. Apustulis Pāvils saka – briesmīgi ir krist dzīvā Dieva rokās (*Ebr. 10, 31*). Tādēļ apzināta tiekšanās sastapt dzīvo Dievu nozīmē doties bīstamā ceļojumā: savā veidā katra tikšanās ar Dievu – tā ir Pastarā tiesa. Vienalga, kad un kā mēs saskaramies ar Viņu, noslēpumos vai lūgšanā, mēs veicam kaut ko ļoti bīstamu, jo, kā Rakstos teikts, Dievs ir uguns. Un, ja mēs neesam gatavi ļauties šai dievišķajai liesmai un kļūt par tuksnesī degošu krūmu, tā mūs apdedzinās, jo lūgšanas pieredzi var izzināt tikai no iekšienes un jokot ar to nedrīkst.

Tuvošanās Visavaldītājam vienmēr ir gan Dieva krāšņuma, gan arī starp Viņu un mums pastāvošās distances apjaušana. Šī „distance jeb attālums” nav precīzs vārds, jo tas nenorāda uz to, ka Dievs ir svēts, bet mēs esam grēcīgi. Grēcinieka attieksme pret Dievu nosaka šo attālumu. Vienīgi tad mēs spējam tuvoties Dievam, ja to darām ar apziņu, ka nākam uz tiesu. Ja nākam, sevi apsūdzot; ja nākam tāpēc, ka Viņu mīlam, par spīti mūsu pašu neuzticībai; ja nākam pie Dieva, mīlēdami Visaugstāko vairāk nekā labklājību, kurā Viņa nav. Tad mēs topam atvērti Dievam un Viņš mums, un distance zūd. Dievs pienāk pavisam tuvu mīlestībā un līdzcietībā. Bet, ja mēs stāvam Dieva priekšā savas lepnības bruņās, savā pašpārliecinātībā, ja Viņa priekšā stāvam tā, it kā mums uz to būtu tiesības, ja pieprasām no Viņa atbildi, tad attālums, kas šķir radījumu no Radītāja, kļūst bezgalīgs. Kāds rakstnieks ir teicis, ka no šī viedokļa attālums ir relatīvs: kad Lucifers stājās Dieva priekšā, izprašājot Viņu, nevis, lai pazemībā saprastu, bet, lai tai pašā brīdī piespiestu Dievu atbildēt, viņš izrādījās bezgalīgi tālu no Dieva. Dievs neizkustējās, arī Sātans – nē, taču pat bez jebkādas darbības viņi izrādījās bezgalīgi attālināti viens no otra (*C.S. Lewis Screwtape Letters. Letter XI*).

„Lai arī kā mēs tuvotos Dievam, kontrasts starp to, kas ir Viņš un kas esam mēs, kļūst šokējoši skaidrs. Mēs varam neapzināties to, ka dzīvojam it kā tālu no Dieva. Visu to laiku, kad Viņa klātbūtne un tēls mūsu domās un mūsu uztverē ir blāvs; bet, jo vairāk mēs tuvojāmies Dievam, jo asāk izceļas kontrasts. Ne pastāvīga doma par saviem grēkiem, bet gan Dievišķā svētuma saredzēšana ļauj svētajiem apjaust savu grēcību. Kad mēs lūkojamies uz sevi bez Dieva klātbūtnes, grēki un tikumi šķiet kaut kas sīks un nebūtisks: tikai uz Dievišķīgās klātbūtnes fona tie top reāli redzami un iegūst visu savu dziļumu un traģiskumu.

Katru reizi, kad tuvojāmies Dievam, mēs sastopamies vaigu vaigā vai nu ar dzīvi, vai nu ar nāvi. Ar dzīvi – ja nākam pie Viņa, pienācīgā garā un atjaunojamies Viņā. Bojāeja – ja mēs tuvojāmies Viņam bez godbijīga gara un pazemīgas sirds, ja nākam lepnībā un pašpaļāvībā. Tāpēc, pirms doties tā saucamajā „aizraujošajā lūgšanas ceļojumā”, nedrīkst ne mirkli aizmirst, ka nav nekā nozīmīgāka par tikšanos ar Dievu, uz kuru ejam. Jāapzinās, ka šai procesā mēs zaudēsim dzīvību: Vecās Derības Ādamam mūsos jāmirst. Mēs cieši turamies pie Vecās Derības cilvēka, bailojamies

par viņu, un ne tikai ceļa sākumā, bet arī pēc gadiem ir grūti apjaust, ka pilnībā esam Kristus, ne Ādama pusē.

Lūgšana ir ceļojums, kas nes nevis saviļņojošus pārdzīvojumus, bet gan jaunu atbildību. Kamēr esam neziņā, no mums nekas netiek prasīts, bet, kolīdz kaut ko uzzinām, esam atbildīgi par to, kā izmantojam savas zināšanas. Lai arī tās mums dotas par velti, bet mēs esam atbildīgi par katru izzināto patiesības daļiņu. Un, tiklīdz tā kļūst mūsu, nedrīkstam to atstāt bezdarbībā, bet mums tā jāīsteno reālā rīcībā, un tādējādi mums jāatbild par katru saprasto patiesību.

Tikai ar baiļu izjūtu, godbijību, visdziļāko goddevību mēs varam sākt šo riskanto lūgšanu procesu. Mums pēc iespējas pilnīgāk jāizaug līdz tam arī savā laicīgajā dzīvē. Ir nepietiekami, ērti apsēžoties krēslā, teikt: „Lūk, es sāku Dieva pielūgšanu Viņa vaiga priekšā.” Mums jāsaprot – ja Kristus stāvētu mūsu priekšā, mēs izturētos citādāk un mums jāiemācās Neredzamā Kunga klātbūtnē izturēties tā, kā izturētos, ja mēs Viņu redzētu.

Vispirms tas prasa attiecīgu prāta stāvokli, kas atspoguļojas arī ķermeņa stāvoklī. Ja Kristus būtu šeit, mūsu priekšā, un Viņa skats caurredzētu mūsu prātu un miesu, tad mēs izjustu godbijību, dievišķās bailes, mīlestību, varbūt pat šausmas, bet mēs neizturētos tik brīvi, kā parasti. Mūsdienų pasaule lielā mērā ir zaudējusi lūgšanas garu, un ķermeņa disciplīna cilvēku priekšstatos kļuvusi par kaut ko otršķirīgu, kaut kad tā nepavisam nav otršķirīga. Mēs aizmirstam, ka neesam dvēsele, kas mīt miesā, bet gan cilvēks, kas sastāv no miesas un dvēseles, un pēc apustuļa Pāvila vārdiem – mēs esam aicināti slavēt Dievu ar mūsu miesu un dvēseli; mūsu miesas, tāpat kā dvēseles aicinātas slavēt Dieva Valstību (*1. Kor. 6, 20.*).

Pārāk bieži lūgšana mūsu dzīvē nav tik nozīmīga, lai viss pārējais atkāptos, dodot vietu tai. Lūgšana jums ir piedeva daudzām citām lietām; mēs gribam, lai Dievs būtu šeit ne tāpēc, ka nav dzīves bez Viņa, ne tāpēc, ka Viņš ir augstākā būtība, bet tāpēc, ka tas taču būtu tik patīkami – papildus diženajai Dieva labdarībai baudīt Viņa klātbūtni. Dievs – kā piedeva mūsu komfortam. Un, kad mēs meklējam Dievu šādā noskaņā, tad neatrodam Viņu.

Taču, par spīti visam teiktajam, lūgšana, lai arī cik tā bīstama, tomēr ir labākais ceļš, lai ietu uz priekšu, uz mūsu aicinājuma piepildījumu un lai mēs kļūtu cilvēki līdz galam, t.i., pilnībā savienoto ar Dievu un beigu beigās kļūtu par tiem, kurus apustulis Pēteris sauc par Dievišķās būtības līdzdalībniekiem.

Mīlestība un draudzība nepieaug, ja mēs to dēļ nespējam daudz ko upurēt; un tieši tāpat mums jāspēj no daudz kā atteikties, lai pirmo vietu atdotu Dievam.

„Tev būs Dievu, savu Kungu, mīlēt no visas sirds, ar visu savu dvēseli, ar visu savu spēku un ar visu savu prātu.” (*Lk. 10,27*). Tas it kā būtu vienkāršs bauslis, un tomēr, šajos vārdos ir daudz vairāk satura, nekā pirmajā brīdī šķiet. Mēs visi zinām, ko nozīmē mīlēt kādu no visas sirds. Mēs zinām, cik daudz prieka rada ne tikai tikšanās ar mīļoto, bet pat domas par viņu, cik ļoti tas iepriecina. Tieši tā mums jācenšas mīlēt Dievu, un katru reizi, kad tiek pieminēts Viņa vārds tam jāpilda mūsu sirdi un dvēseli ar bezgalīgu siltumu. Dievam vienmēr jābūt mūsu prātā, lai gan mēs par Viņu domājam tikai reizumis.

Mīlēt Dievu ar visu savu spēku mēs varam tikai tad, ja apzināti atvairām visu, kas mūsos nav no Viņa; ar gribasspēku mums pastāvīgi jāvērs sevī uz To Kungu, un lūdzot tas ir vieglāk, jo lūgšanā mēs jau esam koncentrējušies uz Dievu. Un arī tad, kad mēs darām kaut ko praktisku, lai gan šajā gadījumā mēs domājam par kādu materiālu ieguvumu, tad ir jāveltī Dievam.

Austrumu gudrie veica garu ceļu, un neviens nezina, kādas grūtības viņiem bija jāpārvar. Katrs no mums ceļo tāpat. Viņi nesa veltes: zeltu Ķēniņam, vīraku Dievam

un mirres cilvēkam, kam būs jāpārcieš nāve. Kur mums ņemt zeltu, vīraku un mirres – mums, kam jāpateicas par visu Dievam? Mēs zinām, ka viss, kas mums pieder, ir Dieva dots, tas pat nav mūsu rīcībā uz mūžu. Visu mums var atņemt, izņemot mīlestību, un tādējādi tā kļūst par vienīgo, ko mēs varam dot. Visu pārējo mums var atņemt ar varu, bet nav līdzekļu, kā mūs piespiest mīlēt, ja vien paši nenasniegsim šīs jūtas. Tajās mēs esam tik brīvi, cik brīvi mēs neesam nevienā citā mūsu dvēseles vai miesas izpausmē. Un kaut arī mīlestība pamatā ir Dieva dāvana, tāpēc, ka mēs nevaram paši to izraisīt sevī, tā ir vienīgā, ko mēs varam atteikt vai ko varam dot.

„Lauku garīdznieka dienasgrāmata” Bernanos saka, ka mēs varam Dievam atdot arī savu dižmanību: „Atdod savu lepniību kopā ar pārējo, atdod visu.” Šādā veidā atdota lepniība top par mīlestību, bet katra mīlestības velte ir tīkama Dievam.

„Mīliet savus ienaidniekus un lūdziet Dievu par tiem, kas jūs vajā” (*Mt. 5, 44.*). Tas ir bauslis, kuru mums ir vieglāk vai grūtāk izpildīt; bet pavisam kas cits ir piedot cilvēkiem, kas nodarījuši pāri tam, kuru mīlam. Šeit varētu likties, ka tā ir nodevība. Un tomēr, jo lielāka mūsu mīlestība pret to, kas cieš, jo vairāk mēs spējam dalīties ciešanās un piedot, un šajā ziņā vislielākā mīlestība sasniegta tad, kad mēs kopā ar rabīnu Egelu Mikaelu varam teikt: „Es un mans mīļotais esam viens.” (I am my beloved). Kamēr mēs sakām „es” un „viņš”, mēs nedalāmies ciešanās. Krusta pakājē Dievmāte stāvēja nevis asaras lejot, kā tas bieži tiek attēlots rietumu glezniecībā; Viņa sasniedza tādu vienotības pakāpi ar savu Dēlu, ka Viņai nebija, kam pretoties. Viņa izgāja caur krustā sišanu kopā ar Jēzu; Viņa izdzīvoja savu nāvi. Māte beidza to, ko sāka dienā, kad Kristu ienesa dievnamā, kad Viņa atdeva savu Dēlu. Kristus, viens no Izraēla dēliem, tika pieņemts kā asins upuris. Un, kā Cilvēka Dēls toreiz bija vienots ar Viņu, tā tagad Dievadzemdētāja pilnībā bija vienota ar Jēzu, un Viņai nebija, kam pretoties.

Mīlot mēs kļūstam vienoti ar to, kuru mīlam, un mīlestība ļauj mums bez pārpalikuma dalīties ne tikai ciešanās, bet arī attieksmē pret ciešanām un tiem, kas tās rada. Nespējami iedomāties Dievmāti vai mācekli Jāni, protestējam pret krustā sitamā Dieva Dēla acīm redzamo nepārprotamo gribu: „Neviens Man neatņem manu dzīvību, bet es Pats to atdodu” (*Jņ. 10, 18*). Viņš mira labprātīgi, Pats piekriždams, par pasaules pestīšanu; Viņa nāve bija šī pestīšana, un tāpēc tie, kas ticēja Dievam Dēlam un gribēja būt ar Viņu vienoti, varēja dalīties ar Viņu nāves ciešanās, varēja iet cauri kārdināšanām kopā ar Viņu, bet nespēja tās novērst, nespēja vērsties pret pūli, kas piesita Kristu krustā, tāpēc, ka šī krustā sišana bija Paša Kristus griba.

Mēs varam pretoties kādām ciešanām, mēs varam sacelties pret kāda nāvi vai nu tad, ko cilvēks pats, vai tas būtu pareizi vai nepareizi pretojas tam, vai arī, kad mēs neizprotam viņa nolūkus un viņa attieksmi pret ciešanām. Tādā gadījumā mūsu mīlestība pret šo cilvēku nav pietiekama. Tā ir tāda mīlestība, kādu izrādīja Pēteris, kad ceļā uz Jeruzalemi Kristus teica saviem mācekļiem, ka iet nāvē; Pēteris „viņu sānis vedis, iesāka viņu apsaukt,” bet Kristus atbildēja: „Atkāpies no manis sātan, jo tu nedomā pēc Dieva, bet pēc cilvēka prāta” (*Mr. 8, 32*). Mēs varam iedomāties, ka pa kreisi no Kristus piesistā laupītāja sieva tāpat protestēja pret sava vīra nāvi kā viņš pats; šai ziņā viņi bija pilnībā vienoti, un abi arī nepatiesi.

Dalīties ar Kristu Viņa ciešanās, krustā sišanā, nāvē – nozīmē bez ierunām pieņemt visus šos notikumus tai noskaņā, kā pieņēma Viņš, t.i., pieņemt tos labprātīgi, klusēt kā Kristus; patiesas saskarsmes klusumā, mēmā līdzietībā, kas ļauj mums izauzt līdz pilnīgai vienotībai tā, ka vairs nav viena un otra, bet viena dzīve un viena nāve...

Vēstures gaitā cilvēki ne reizi vien bija vajāšanu liecinieki un bez bailēm, neprotestējot uzņēma ciešanas: piemēram, Sofija – māte, kas stāvēja līdzās katrai

savai meitai, Ticībai (Verai), Cerībai (Nadeždai) un Mīlestībai (Lubovai) (*Mēs vairāk pazīstam šo Itālijā cietušo mocekļu vārdu slāviskos tulkojumus no grieķu val. Red. Piez.*), iedvesmodama viņas nāvei, vai daudzi citi mocekļi, kas palīdzēja viens otram, bet nekad nevērsās pret mocītājiem. Mocekļības garu var atklāt ar vairāku piemēru palīdzību. Pirmajā gadījumā izteikts pats moku paciešanas gars, tās nostādne: mīlestības gars, kuru ciešanas vai netaisnība nespēj salauzt. Priesterim, kas apcietinājumā nokļuva vēl pavisam jauns un brīvībā nonāca salauzts, pavaicāja, kas palicis no viņa; un viņš atbildēja: „Nekas no manis nav palicis, viņi burtiski iznīdēja no manis visu, palika tikai mīlestība.” Teiktais liecina par runātāja pareizo nostādni, un ikvienam, kas jūt līdzīgu viņa traģēdiju, jāpiekrīt arī viņa nesatricināmajai mīlestībai.

Bet, lūk, cilvēks, kas atgriezās no Buhenvaldes, teica, ka viņa ciešanas nav bijis nekā salīdzinājumā ar bēdām par nelaimīgajiem vācu jaunekļiem, kas spēja būt tik cietsirdīgi. Ka viņš nerod mieru, domājot par mocītāju dvēseļu stāvokli. Koncentrācijas nometni pārcietušā rūpes nebija par sevi - kaut viņš tur pavadīja četrus gadus – un ne par neskaitāmajiem cilvēkiem, kas apkārt cieta un devās aizsaulē, bet par mocītājiem. Tie, kuri cieta, bija kopā ar Kristu, kas rīkojās nežēlīgi – nē.

Trešais piemērs – lūgšana, ko koncentrācijas nometnē uzrakstījis ieslodzītais ebrejs:

- Miers visiem ļaunas gribas cilvēkiem! Lai beidzas jebkāda atriebība, jebkurš aicinājums sodīt un atmaksāt... Noziegumi pārpildījuši ciešanu kausu, cilvēka saprāts tos vairs nespēj aptvert. Mocekļu pulki nav saskaitāmi...

- Tāpēc neliec viņu ciešanas, Kungs, uz Tavas taisnības svariem, nevērs tās kā baismīgu apvainojumu pret mocītājiem, lai pieprasītu no viņiem šausmīgu samaksu. Atmaksā viņiem citādi! Bendētāju un denuncētāju, nodevēju un visu ļaunas gribas cilvēku aizstāvībai liec uz svariem – mocīto vīrišķību, gara spēku, viņu pazemību, viņu dižo cildenumu, viņu pastāvīgo iekšējo cīņu un neuzvaramo cerību, kas nožāvēja asaras, viņu mīlestību, viņu izmocītās, salauztās sirdis, kas palika nelokāmas un uzticīgas pašas nāves vaiga priekšā, pat galēja vājuma brīžos... Liec visu to, Kungs, savu acu priekšā par grēku piedošanu, kā izpirkumu, taisnprātības triumfa labam, ņem vērā labo, ne ļauno!

- Un lai mēs paliekam mūsu ienaidnieka atmiņā nevis kā viņu upuri, nevis kā baigs murgs, nevis kā neatlaidīgi sekojoši spoki, bet kā palīgs viņu cīņā, lai izskaustu mocītāju noziedzīgo kaislību trakošanu. Neko vairāk mēs no viņiem negribam. Bet, kad tas viss beidzies, dāvā mums iespēju dzīvot kā cilvēkiem cilvēku vidū, un lai mūsu izcietušajā zemē atkal sāk valdīt miers – miers labas gribas cilvēkiem un visiem pārējiem...

(Atrasts vācu koncentrācijas nometnes arhīvos un publicēts „Süddeutsche Zeitung”.)

Kāds bīskaps mēdza teikt, ka kristietim nomirt mocekļa godā – tā ir īpaša priekšrocība, tāpēc ka neviens, atskaitot mocekli, Pastarajā tiesā nevarēs stāties Dieva priekšā un teikt: „Pēc Tava vārda un piemēra esmu piederis, Tev vairs nav ko no viņiem prasīt.” Tas nozīmē to: kas Kristu izcietis ar mocekļību un kā mīlestībā ciešanā nav šaubījies, tas gūst neapšaubāmu varu piedot tiem, kas likuši ciest. To var piemērot arī daudz ikdienišķākā līmenī; ikviens, kas pacieš kaut mazāko netaisnību no otra, var piedot vai atteikt piedošanu. Taču tas ir abpusēji griezīgs zobens; ja mēs nepiedodam, arī paši nesāņemsim piedošanu.

Franču Romas katoļi ar viņiem piemītošo aso taisnības un Dieva slavas izjūtu, skaidri apzinās, kādu uzvaru Kristus var gūt caur cilvēku ciešanām: kopš 1797. gada

pastāv Izpirkšanas ordenis, kas, nepārtraukti – pat pielūdzot Svētās Dāvanas, lūdz par visas zemes noziegumu piedošanu un par atsevišķu grēcinieku apžēlošanu pēc viņu upuru lūgšanām. Ordenis izvirza sev arī mērķi ieaudzināt bērnos un pieaugušajos mīlestības garu.

Tāpat raksturīgs arī vēstījums par revolucionāro kauju periodu Franču ģenerāli Morisu d' Elbē; viņa kareivji notvēra dažus „zilos” un grasījās nošaut; ģenerālim nācās piekāpties, taču viņš uzstāja, lai kareivji vispirms skaļi noskaita Tēvreizi; to arī viņi izdarīja, un, kad nonāca līdz vārdiem „Un piedod mums mūsu parādus, kā arī mēs piedodam saviem parādnikiem”, saprata, apraudājās un atlaida gūstekņus. Vēlāk 1794. gadā, „zilie” nošāva pašu ģenerāli d'Elbē.

Franču jezuīts Žans Danielu grāmatā „Svētie pagāni” raksta, ka ciešanas ir saistošais ķēdes posms starp taisnajiem un grēciniekiem: taisnajiem, kas panes ciešanas, un grēciniekiem, kas tās nodara. Ja nebūtu šī ķēdes posma, viņi būtu pilnīgi atšķirti; taisnie un grēcinieki tā arī paliktu paralēlās līnijās, kuras nekad nekrustotos. Tādā gadījumā taisnajiem nebūtu varas pār grēciniekiem, tāpēc ka nav iespējamās attiecības ar tiem kurus nesastop.

Tēvreize

Tēvreize, kaut arī tā ir ļoti vienkāršā un tik bieži pielietota, - tomēr ir grūta lūgšana. Tā ir vienīgā lūgšana, ko devis Tas Kungs. Zināmā mērā tā ir ne tikai lūgšana, bet arī dzīves veids, kas izteikts lūgšanas formā: tas ir pakāpeniskas dvēseles augšupejas – no verdzības uz brīvību – attēlojums. Lūgšana veidota ar pārsteidzošu precizitāti. Līdzīgi tam, kā aplūš, kas rodas akmenim krītot ūdenī, var vērot no akmentiņa kritiena vietas aizvien tālāk un tālāk līdz krastiem, vai arī pretējā virzienā – no krasta uz kustības avotu. Tāpat Tēvreizi var skaitīt, sākot ar pirmajiem vārdiem, vai ar pēdējiem. Nesalīdzināmi vieglāk ir to sākt, ejot no ārpusē uz centru, kaut gan Kristum un Baznīcai ir cits ceļš.

Tā ir Dēlam piederīga lūgšana – „Mūsu Tēvs”. Kaut gan plašākā nozīmē to var lietot katrs, kas tuvojas Dievam; visprecīzāk lūgšana izpauž tikai to cilvēku attieksmi, kas atrodas Dieva Baznīcā, kas Kristū atraduši ceļu pie Tēva, jo tikai caur Kristu un Viņā mēs kļūstam Dieva dēli.

Šo garīgās dzīves mācību var labāk saprast, ja skata to paralēli stāstam par Iziešanu (2. *Mozus grāmata*) un Kalna sprediķa pieredzes kontekstā. Kad sākam no lūgšanas pēdējiem vārdiem un ejam uz pirmajiem, tad redzam, ka tas ir augšupejas ceļš: mūsu izejas punkts lūgšanas beigās nosaka gūstniecības stāvokli, augšupejas virsotne – lūgšanas pirmie vārdi – nosaka mūsu dēla stāvokli.

Dieva tauta, kas atnāca uz Ēģiptes zemi brīva, pakāpeniski nonāca verdzībā. Dzīves apstākļi nepārtraukti atgādināja tai par šo jūgu: darbs kļuva arvien smagāks un smagāks, stāvoklis – arvien nabadzīgāks; bet ar to nepietika, lai piespiestu ebrejus tiekties pēc īstas brīvības. Ja nabadzība pārkāpj kaut kādas robežas, tā var novest pie dumpja, vardarbības, pie mēģinājuma atbrīvoties no smagā, nepanesamā stāvokļa; bet būtībā ne sacelšanās, ne bēgšana nedara mūs brīvus, tāpēc, ka brīvība visupirms ir iekšējs stāvoklis attiecībā uz Dievu, pret sevi un apkārtējo pasauli.

Ikreiz, kad ebreji mēģināja atstāt valsti, viņiem uzvēla jaunus, arvien smagākus darbus. Kad vajadzēja taisīt ķieģeļus, viņiem atteica tiem nepieciešamos salmus, un faraons teica: „Lai viņi aši iet un savāc sev salmus” (2. *Mozus*. 5,7.). Viņš gribēja, lai ebreji nonāk līdz tādām spēku izsīkumam, lai viņi tā būtu nomākti smagā darbā, ka doma par nemieru vai atbrīvošanos paverdzinātajiem vairs pat prātā nenāktu. Tieši tāpat arī mums nav cerības, ka mēs esam šīs pasaules valdnieka, sātana, verdzībā, nav cerības, kamēr esam padoti visiem spēkiem, ar kuriem viņš saista cilvēciskās miesas un dvēseles, lai tās noturētu tālu prom no dzīvā Dieva. Ja vien Dievs pats nenāks mūs atbrīvot, atbrīvošanas nebūs, bet būs mūžīga verdzība; un pirmie vārdi, kurus mēs atrodam Tā Kunga Lūgšanā, ir tieši par to: „Atpestī mūs no ļauna”. Atpestīšana no ļauna ir tieši tas, kas Ēģiptes zemē tika izdarīts ar Mozus starpniecību un, kas notiek kristīšanā Dieva spēkā, kas dots Viņa Baznīcai. Dieva Vārds skan šai pasaulē, aicinot visus uz brīvību, dodot cerību no debesīm tiem, kas cerību zaudējuši uz zemes. Šis Dieva Vārds tiek sludināts un rod atbalsi cilvēka dvēselē, padarot cilvēku par Baznīcas mācekli; viņš stāv pie ieejas durvīm, kā tas, kurš sadzirdējis saucienu un pienācis paklausīties (*Rom. 10,17*).

Kad mācekļi izšķiras kļūt par brīvu cilvēku Tā Kunga Valstībā, Baznīca veic noteiktu darbību. Kāda jēga vaicāt vergam, kas vēl joprojām paliek sava kunga varā, vai viņš grib kļūt brīvs? Viņš zina – ja uzdrīkstēsies lūgt brīvību, tad tiks bez žēlastības sodīts, kolīdz atkal paliks vienatnē ar savu kungu. Aiz bailēm un verdzības pieraduma cilvēks nevar prasīt brīvību, kamēr netaps atbrīvots no nelabā varas. Tādēļ, pirms prasīt kaut ko tam, kurš stāv šeit ar jaunu derību uz dievišķo pestīšanu, viņu

atbrīvo no sātana varas. Šī ir maģisko lūgšanu jēga. Kuras tiek lasītas kristīšanas ceremonijas sākumā kā Pareizticīgajā, tā arī Romas Katoļu Baznīcā. Tikai tad, kad cilvēks kļuvis brīvs no verdzības valgiem, viņam vaicā, vai viņš atsakās no nelabā un vai viņš grib savienoties ar Kristu. Un tikai pēc brīvas atbildes Baznīca viņu pieņem, padara par Kristus draudzes locekli. Nelabais grib vergus, bet Dievs vēlas brīvus cilvēkus, kuru griba būtu saskaņā ar Viņa prātu. 2. Mozus grāmata ar termiņu „ļauņais” ir domāta Ēģipte, faraons un viss ar tiem saistītais un proti – izdzīvošana verdziskas paklausības apstākļos. Un mums lūgšana ir būtiskāka, nobeigtāka sacelšanās pret verdzību ne kā bruņots dumpis, un tai pašā laikā tā ir tik kā atbildības sajūtas atjaunošana Dieva priekšā un radniecības ar Viņu.

Mēs sākam ar to pašu, ar ko sākas 2. Mozus grāmata, apzinoties savu verdzību, apzinoties, ka nespēsim to izbeigt sacelšanās vai bēgšanas ceļā, jo, gan bēgot, gan pretojoties, mēs paliekam vergi, ja vien neizmainām savu attieksmi pret Dievu un dzīves apstākļus nespējam uztvert tā, kā mūs māca pirmais svētības jeb Kalna sprediķa bauslis: „Svētīgi garā nabagie, jo tiem pieder Debesu Valstība.” Pati par sevi nabadzība, verdzība nav garantija Debesu Valstībai; vergam var atņemt ne tikai zemes, bet arī debesu labumus; tāda nabadzība var būt vēl smagāka par laicīgo labumu atņemšanu. Svētais Jānis Zeltamute saka, ka ne tik nabadzīgs ir tas, kam nekā nav, kā tas, kurš kāro to, kā viņam trūkst.

Nabadzības sakne nav tajā, kas mums pieder vai nepieder, bet gan – cik ļoti mēs alkstam iegūt neiespējamo. Domājot par mūsu cilvēcisko eksistenci, viegli varam pārliecināties, ka esam galēji nabagi un atstumti, jo, lai arī kas mums piederētu – tas nekad nav mūsu, lai arī cik bagāti mēs liktos. Mūsu dzīve sakņojas radošajā Dieva Vārdā un nevis kur citur. Nav mūsu varā uzturēt mūsu dzīvību un veselību, vai vismaz – psihosomatiskās īpašības: pietiek galvā pārtrūkt vissīkākajam asinsvadam, lai ļoti gudrs cilvēks pārvēstos par garā vāju večuku. Dažādu izskaidrojamo un neizskaidrojamo iemeslu, piemērs, gripas vai noguruma dēļ, mēs nespējam vajadzīgajā brīdī just līdzī otram cilvēkam, lai gan tik ļoti sevī gribētu rast līdzjūtību; vai arī ejam uz baznīcu – un mūsu sirdis ir nocietinātas. Tā ir izteikta nabadzība, bet vai tā mūs padara par Dieva bērniem? Nē, jo rūgtumu redzot katrā dzīves mirklī, ka viss no mums aizslīd, ka mums nekas nepieder, no tā mēs nekļūstam par Dieva Valstības bērniem, bet paliekam nožēlojami apstākļu upuri, tādu apstākļu, pār kuriem nevaldām un kurus ienīstam.

Tas liek mums atgriezties pie vārdiem „gara nabadzība”. Nabadzība, kas atver Debesu Valstību, ir izpratne, ka nekas īstenībā nav mans. Tātad viss, kas man pieder ir Dieva vai cilvēku mīlestība, - un tad viss pilnīgi izmainās. Ja mēs apzināmies, ka neesam patstāvīgi savā būtībā un tomēr eksistējam, tad varam teikt, ka šeit izpaužas nepārtraukta Dieva mīlestība. Ja mēs redzam, ka ne ar kādām pūlēm nevaram iegūt savā īpašumā to, kas mums tikai nodots lietošanā. Tātad viss ir Dieva mīlestība, kas konkrēti izpaužas ik mirkli, un tad nabadzība kļūst par pilnīga prieka avotu, jo, ka viss, kas mums pieder, ir mīlestības apliecinājums. Mums nekad nevajadzētu alkt piesavināties, tāpēc ka saukt kaut ko par „savu”, bet ne Dieva velti, atnesīs zaudējumu nevis ieguvumu. Ja es saku „mans”, tad tas ir svešs savstarpējai mīlestībai; ja es saku „viņa”, un apliecinu ik dienas, ik mirkli – tā ir nepārtraukta Dievišķās mīlestības izpaušme. Un tad mēs nonākam pie ieprecinošas domas: „Paldies Dievam, tas nav mans; ja tas būtu mans, tad tas būtu īpašums, bet, diemžēl, bez mīlestības.” Šī doma ir tā, kas ved mūs uz to, ko Evaņģēlijs sauc par Dieva Valstību. Vien tie pieder Valstībai, kam visu mīlestības spēku devis Tas Kungs un kas negrib būt bagāts, jo būt bagātam – nozīmē zaudēt mīlestību un atrasties lietu varā. Kolīdz mēs atklājam Dievu

šajā aspektā, saprotam, ka viss ir Dieva un viss ir no Dieva, mēs sākam ieiet Dieva Valstībā un kļūt brīvi.

Tikai tad, kad ebreji Mozus vadībā apzinājās, ka viņu verdzības stāvoklim ir kaut kāda saistība ar Dievu, bet nav vienkārši cilvēku kompetence, kad viņi vērsās pie Dieva, kad viņi atgriezās pie dievišķām attiecībām, kaut kas varēja mainīties; un tas attiecas arī uz mums visiem, jo tiklīdz apjēdzam, ka esam atstumti vergi, bet arī saprotam, ka tas notiek pēc augstākās Dievišķās gudrības un ka viss Dieva varā, mēs varam griezties pie Viņa un teikt: „Atpestī mūs no ļaunā”.

Kā Mozus aicināja ebrejus pamest Ēģipti, sekot viņam nakts tumsā, šķērsot Sarkano jūru, tā arī katrs cilvēks nokļūstot tuksnesī, kur sākas jauns posms. Viņš ir brīvs, bet vēl nav ienācis Apsolītajā zemē, tāpēc, ka no Ēģiptes viņš paņēmis līdzīgu verga dvēseli, verga ierašas, verga kārdinājumus. Bet brīva cilvēka audzināšanai nepieciešams nesalīdzināmi vairāk lieka nekā sava verga stāvokļa apjaušmai. Paverdzinātības gars vēl ir tik ierasts, tā normas turpina eksistēt un saglabā savu milzīgo iespaidu: vergam ir, kur nolikt galvu, viņam ir nodrošināta barība, vergam ir sabiedriskais stāvoklis, kaut arī zems. Viņu aizsargā, jo par viņa eksistenci atbild saimnieks. Verdzība – lai cik tas nebūtu smagi, pazemojoši un skumīgi, - tomēr ir zināma aizsargātība, bet brīva cilvēka stāvoklis – ir galēja neaizsargātība; mēs paši esam atbildīgi par savu likteni un tikai tad, ja mūsu brīvība sakņojas Dievā, mēs gūstam citu aizstāvību.

Šī neaizsargātības, nepārlicinātības sajūta radīta Ķēniņu grāmatas stāstā par to, kā ebreji lūdza Samuēlu dot viņiem ķēniņu. Gadsimtu gaitā viņus veda pie Dievs, t.i., cilvēki, kuri savā svētumā zināja Dieva ceļus; kā saka Amoss (3,7.) pravietis ir tas, ar kuru Dievs dalās savos nodomos. Un lūk, Samuēla laikā ebreji redzēja, ka sekot tikai Dievam, zemes izpratnē nozīmē pilnīgu nedrošību, jo tad viss atkarīgs no svētuma, no pašatteikšanās, no tikumības; un viņi lūdza Samuēlu dot tiem ķēniņu, „mēs gribam būt kā citas tautas”, gribam tādu pat drošību, kāda ir citām tautām.

Samuēls negrib piekrist, redz, ka tā ir atkrišana, bet Dievs viņam saka: „Paklausī tautas balsij... jo ne jau tevi viņi noliedza, bet noliedza mani, lai Es nevaldītu pār viņiem” (1. Ķēn. 8,7.) Tālāk seko vesels tēlojums, kāda būs viņa dzīve: „Lūk, kādas būs ķēniņa tiesības, kurš valdīs pār mums: viņš ņems jūsu dēlus, pieliks pie ratiem, un padarīs par saviem jātniekiem, un viņi skries viņa ratiem pa priekšu... Un jūsu meitas viņš paņems, lai viņas veidotu sugu, vārītu ēdienu un ceptu maizi.” „Bet tauta nebija ar mieru paklausīt Samuēla balsij un teica: nē, lai ķēniņš ir pār mums” (1. Ķēn. 8, 19). Viņi grib par brīvību cenu nopirkt ārējo labklājību. Bet ne to Dievs mums grib dot. Šeit notiek tieši pretējais Iziešanas noteikumiem: Dieva griba ir, - lai vergu aizgādniecība tiktu atmesta un aizstāta ar topošu brīvu cilvēku neaizsargātību. Tas ir grūti, jo tapšanas stadijā, mēs vēl neprotam būt brīvi un negribam būt vairs vergi. Atcerieties, kas notika ar ebrejiem tuksnesī, cik bieži viņi skuma pēc Ēģiptes, kur viņi bija vergi, bet saņēma barību. Cik bieži viņi vaimanāja, ka tagad viņiem nav pajumtes, nav ēdiena, ka nav kļuvuši atkarīgi tikai no Dieva gribas, uz kuru pilnībā vēl nav iemācījušies paļauties; jo Dievs mums sniedz svētību, bet kļūt par jaunu radījumu ļauj mums pašiem.

Kā ebreji Ēģiptē, arī mēs visu savu dzīvi esam nodzīvojuši verdzībā; savā dvēselē, savā gribā, visā savā būtībā mēs vēl neesam kļuvuši patiesi brīvi; paļaudamies uz saviem spēkiem, mēs varam krist kārdināšanā. Un šiem vārdiem – „Neieved mūs kārdināšanā”, nepakļauj mūs skarbam pārbaudījumam – jāatgādina mums par četriem gadiem, kas bija vajadzīgi ebrejiem, lai šķērsotu nelielu platību starp Ēģipti un Apsolīto zemi. Viņi gāja tik ilgi tāpēc, ka katru reizi, kad novērsās no Dieva, ceļš viņus veda atpakaļ no Apsolītās zemes. Vienīgais ceļš pa kuru varam sasniegt

Apsolīto zemi – iet tā Kunga pēdās. Tiklīdz mūsu sirds griežas atpakaļ uz Ēģiptes zemi, mēs nomaldāmies no ceļa. Mēs visi esam atpestīti ar Dieva žēlastību, visi mēs stāvam uz vajadzīgā ceļa, bet kurā pateiks, ka nemaldāmies? „Neieved mūs kārdināšanā”, neļauj mums atkal krist verdzībā.

Kolīdz mēs apzināmies savu krišanu verdzībā un no parastas gaušanās, trūcības apziņas nonākam pie satriektas sirds un gara nabadzības, mūsu gūstniecība Ēģiptes zemē saņem atbildi sekojošos Kalna sprediķa vārdos: „Svētīgie bēdīgie, jo tie tiks iepriecināti”, „Svētīgi lēnprātīgie, jo tie zemi iemantos.” Šīs raudas, kas radušās no apstākļa, ka esam atklājuši Valstību, atklājuši savu atbildību, sava verdziskā stāvokļa traģēdiju – šīs asaras ir rūgtākas par tām, kādas mēdz būt parastam vergam. Viņš pārdzīvo par ārējiem apstākļiem, bet tas raudošais, kuru Dievs sauc par svētīgu, nežēlojas – viņa sirds bēdājas un viņš apzinās, ka viņa ārējā verdzība ir kaut kā daudz traģiskāka – viņa iekšējās verdzības, viņa nošķiršanās no Dieva – izpausme. Kamēr nav sasniegta lēnprātība, atbrīvoties no šī stāvokļa nav iespējams. „Lēnprātība, pazemība” – grūts vārds ar visdažādākajām nokrāsām. Tā dzīvē ir sastopama ārkārtīgi reti, mūsu personiskā pieredze nepazīst daudzus lēnprātīgus cilvēkus, un tādēļ ir grūti atrast šī vārda izpratnes atslēgu. Dž. B. Filipa angļu tulkojumā rakstīts: „Laimīgi tie, kas nekā neprasa”, kas nozīmē: „Svētīgi tie, kas netiecas iegūt”. No brīža, kad mēs pārstājam kārot, mēs kļūstam brīvi, jo, lai kas mums piederētu, mēs atrodamies tā varā. Citu skaidrojumu atrodam grieķu vārda tulkojumā slāviski, kas nozīmē „apvaldīts”, „pieradināts”. Apvaldītais, pieradināts cilvēks vai dzīvnieks ne tikai vienkārši bīstas soda un pakļaujas savam saimniekam; bet viņš ir ieguvis jaunu īpašību, un šī pieradinātība atbrīvo viņu no vardarbības un piespiešanas.

Pamatā mūsu glābšanai no ēģiptiešu verdzības ir – lai mēs kļūtu „pieradināti”, citiem vārdiem, lai tai situācijā, kādā mēs atrodamies, mēs atzītu Dievišķās gribas klātbūtnes dziļumu un nozīmību. Un mūsu atpestīšanai jābūt ne tikai bēgšanai vai dumpim, bet kustībai, kuru vada Dievs, kura sākās ar Debesu Valstību mūsos un top par Valstību uz zemes. Šis ir svārstību un iekšējās cīņas periods: „Neieved mūs kārdināšanā, Kungs, aizsargā mūs pārbaudījumos, palīdzi cīņā, kas mums sāksies”. Un te, lūk, mēs esam sasnieguši punktu, kad mēs spējam atsaukties aicinājumam. Atgriezīsimies pie 2. Mozus grāmatas: ebreji apzinājās, ka viņi ir ne tikai vergi, bet arī Dieva tauta, kas nokļuvusi verdzībā savas netikumības dēļ. Viņiem bija jāriskē, jo vergturis nekad nevienu nav atbrīvojis; viņiem bija jāšķērso Sarkanā jūra, bet arī aiz jūras vēl nebija Apsolītās zemes, bet svelmains tuksnesis; un viņi to saprata un zināja, ka viņiem arī tas būs jāpārvar, cīnoties ar milzīgām grūtībām. Tādā pašā situācijā esam arī mēs, kad izšķiramies par atbrīvošanu no verdzības: mums jāapzinās, ka nokļūsim zem vardarbības, kārdinājumiem, ārējo ienaidnieku – mūsu veco ieradumu un iepriekšējās labklājības alku jūga, un, ka mums tiek piedāvāts vienīgi tuksnesis. Priekšā – Apsolītā zeme, un mums jāuzņemas šis riskantais ceļš.

Starp Ēģipti un tuksnesi, starp verdzību un brīvību ir robežlīnija: mirklis, kad mēs rīkojamies noteikti un kļūstam par jauniem cilvēkiem, nostādot sevi pilnīgi jaunās tikumiskās attiecībās. Ģeogrāfiskā izpratnē tā ir Sarkanā jūra, Tēvreizē – tie ir vārdi „piedod mums mūsu parādus, kā arī mēs piedodam”. „Kā arī mēs piedodam” – šis ir tas mirklis, kad mēs ņemam mūsu pestīšanu savās rokās, jo, lai ko arī Dievs mūsu labā darītu, viss atkarīgs no tā, ko darām mēs un tam ir milzīga nozīme mūsu ikdienas dzīvē. Ja no Ēģiptes uz Apsolīto zemi izgājušies cilvēki ņems līdzī savas bailes, savas pārestības, savu naidu, savas sūdzības, tas arī Apsolītā zemē viņi būs vergi. Viņi pat nesāks kļūt brīvi. Un, lūk, kāpēc uz robežlīnijas starp ugunīgo pārbaudījumu un veco ieradumu kārdinājumu ir šis negrozāmais noteikums, kuru Dievs nekad nemīkstina: kā jūs piedodat. Ar mēru, ar kādu jūs mērīsiet, jums atmērīs: un kā jūs piedosiet, tā arī

jums piedos; viss, ko jūs nepiedodiet, tiks paturēts pret jums. Tas nenozīmē, ka Dievs negrib atlaist mūsu grēkus; bet, ja mēs nākam nepiedodot, mēs noliedzam mīlestības noslēpumu, mēs atgrūžam to, un mums nav vietas Valstībā. Mēs nevaram iet tālāk, ja mums nav piedots, un mums nevar piedot, kamēr paši nepiedosim katram, kas pret mums grēkojis. Tas ir pilnīgi kategoriski un viennozīmīgi, un nevienam nav tiesības domāt, ka viņš ir Dieva Valstībā, ka viņš pieder Valstībai, ja viņa sirdī nemīt miers ar saviem pāridarītājiem. Piedošana ienaidniekiem – pirmā, pati elementārākā kristieša atšķirības iezīme; bez tās mēs vēl nebūsim neesam kristieši, bet vēl joprojām klīstam pa svelmaino Sinajas tuksnesi.

Bet piedošana – tas mums ir kaut kas ļoti grūts. Piedot sirds atmaigšanas brīdī, emociju uzplūdā ir salīdzinoši viegli; maz ir tādu, kas prot nepaņemt piedošanu atpakaļ. Tas, ko mēs saucam par piedošanu, - bieži vien ir piedotā pārbaudījums un tā laime, ja vien tas ir pārbaudījums, bet ne atgrūšana. Mēs nepacietīgi gaidām nožēlošanas pazīmes, mēs gribam būt pārliecināti, ka tas kas nožēlo, vairs nav tāds, kāds bijis. Bet tāda situācija var turpināties visu dzīvi, un mūsu uzvedība tad ir gluži pretēja Evaņģēlija mācībai. Un piedošanas likums – nav mazs strautiņš un robežas starp verdzību un brīvību: tas ir plats un dziļš, tā ir Sarkanā jūra. Ebreji to nepārvarēja saviem spēkiem, ne parastās, cilvēkiem būvētās laivās – Sarkanā jūra pašķīrās no Dieva spēka; Viņš izveda tos cauri jūrai. Bet tādēļ, lai Dievs mūs vadītu, jāpietuvojas Debesu Tēva prasmei piedot. Dievs „neizmirst” tai nozīmē, ja mēs kādreiz esam rīkojušies nepareizi, Viņš vienmēr, kamēr nebūsim pārvērtušies, atcerēsies, ka mēs esam vāji un trausli; bet nekad Radītājs to neatcerēsies apsūdzot vai nosodot. Tas nekad netiks vērsts pret mums. Kungs pats nesīs mūsu jūgu kopā ar mums, ienākot mūsu dzīvē; un viņam būs jānes vairāk, Viņa krusts būs smagāks, Viņš atkal kāps Golgātā, ja mēs to negribam vai nespējam darīt.

Tam, lai spētu pateikt pirmo frāzi – „Atpestī mūs no ļauna” – nepieciešama tāda vērtību pārvērtēšana un tik atšķirīga attieksme pret visu, ka sākumā mēs nevaram to pateikt citādā kā tikai kliedzienā, kas vēl neatbilst mūsu būtības iekšējai izmaiņai. Mēs slāpstam, bet šīs slāpes nevar tikt remdētas; lūgt Dieva aizsardzību pārbaudījumā – nozīmē lūgt par radikālu mūsu stāvokļa izmaiņu. Bet spēt pateikt: „piedod, kā arī es piedodu”, - ir vēl grūtāk, tā ir viena no lielākajām dzīves problēmām. Ja jūs neesat gatavi atnest jebkuru aizvainojumu pret tiem, kuri bija jūsu kungi vai vergturi, jūs nevarat iet uz otru pusi. Ja jūs spējat piedot, t.i., atstāt verdzības zemē visu savu verdzisko psiholoģiju, visu savu alkātību, mantrausību un sarūgtinājumu, jūs esat spējīgi pāriet uz otru krastu. Pēc tam jūs nokļūstiet svelmainajā tuksnesī, jo pārvēršanās no verga par brīvu cilvēku prasa laiku.

Mums atņemts viss, kas piederēja vergiem Ēģiptes zemē: pajumte, patvērums, barība, - mums nav nekā, izņemot tuksnesi un Dievu. Zeme vairs nespēj mūs barot; tāpēc lūdzamies: „Mūsu dienšķo maizi dod mums šodien.” To Dievs mums dod arī tad, kad mēs nomaldāmies no ceļa, jo, ja Viņš nedotu mēs mirtu, nerasnieguši Apsolītās zemes robežas. Saudzē mūsu dzīvību, Dievs, dod mums laiku, pacieties, kamēr mēs maldāmies, nožēlojam, kamēr atradīsim pareizo ceļu.

„Dienšķa maize”, - viens no iespējamajiem grieķu teksta tulkojumiem. Šī maize, kura grieķiski saucas *epiusion*, var būt dienšķa, bet tā var būt arī pārdabiska. Baznīcas tēvi un skolotāji, sākot ar Origenu un Tertuliānu, vienmēr attiecināja šos vārdus ne tikai uz zemes vajadzībā, bet arī uz noslēpumaino eiharistisko Maizi, un, ja mēs neuzņemsim sevī šo dievišķo maizi (jo tagad mūsu eksistēšana atkarīga tikai no Dieva), mēs neizdzīvosim (*Jņ. 6,53*). Dievs sūtīja Savai tautai mannu un deva tai ūdeni no klints, pa kuru Mozus sita ar zizli. Kristus tēls – abas veltes: „Cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet no ikkatra vārda, kas iziet no Dieva mutes.” Šis teiciens ir

no Vecās Derības (*Mt. 8, 3*), kuru Kristus minēja, lai apkaunotu nelabo. Šis „vārds” – nav vienkārši vārds, bet vispirms Vārds, kas skan mūžīgi, vienmēr, Vārds, kurš izteic jebkuru radību, bet arī iemiesots Vārds, Jēzus no Nācaretes; tālāk – tā ir maize, kuras pirmtēls bija manna, maize, kuru saņēmam Svētajā Vakarēdienā. Ūdens, kas sāka plūst un piepildīt upes pēc Mozus pavēles – pirmtēls tam ūdenim, kas bija apsolīts samārietei, un Kristus Asinīm, kas ir mūsu dzīvība.

Iziešana (*2. Mozus grāmata*), ja to apskatām Tā Kunga Lūgšanas vārdos – sarežģīta; arī Kalna sprediķī mēs atrodam to pašu pakāpenisko virzību: „Svētīgi izsalkušie un izslāpušie pēc taisnības, jo tie tiks paēdināti.” „Svētīgi žēlsirdīgie, jo tie žēlsirdību dabūs.” Sākumā vienkārši miesas bads un slāpes, šķiršanās no visa, kas mums piederējis un kas bija netaisnības velte, zemes velte no kunga, verdzības zīmogs, bet tad, tieši tā, kā Kalna sprediķa otrajā bauslī raudas pieaug brīdī, kad mēs griežamies pie Dieva, šie slāpes un bads kļūst par taisnības slāpēm. Cilvēkiem atklājas jauna dimensija, slāpju dimensija nepārvaramai tieksmei uz to, kas vienā no liturģijas slepenajām lūgšanām definējas kā „nākamā Valstība” – kad mēs pateicamies Dievam par to, ka Viņš dāvājis mums Savu Valstību, pēc kuras mēs skumstam. Liturģijā Valstība jau ir šeit, bet ceļojot caur tukšnesi, tā ir priekšā, vēl arvien ārpus aizsniēdzamības robežām, tas vēl ir tikai iedīglis. Tas atrodas mūsos kā kāda attieksme, bet neapšaubāmi ne kā tāds, kas jau ir dzīvība, kura mūs uztur un kura var saglabāt mūs dzīvus. Ir miesas bads, ko radījusi mūsu pagātne un mūsu tagadne, un ir garīgais bads, ko rada mūsu nākotne un mūsu aicinājums.

„Svētīgi žēlsirdīgie.” Šis ceļojums netiek veikts vienatnē. Stāstā par Iziešanu visa Dieva tauta kopā, kā viens vesels dodas ceļā; Tēvreizē un mūsu aicinājumā – tā ir Baznīca, tā ir cilvēce, tas ir katrs, kurš piedalās ceļojumā; un te bezgala svarīgi ir iemācīties vienu, un proti – žēlsirdību pret brāļiem, kas ceļo kopā ar mums. Ja mēs neesam gatavi nest viens otra nastu, panest visu otra smagumu, pieņemt otru, kā Kristus pieņem mūs, žēlsirdībā – mums nav ceļa caur tukšnesi. Tas ir ceļojums kvēlojošā svelmē, slāpēs un badā, saspringtā piepūlē kļūt jaunam cilvēkam, tas ir žēlsirdības, savstarpējās mīlestības laiks; citādi neviens nenokļūts vietā, kur tiek sludināts Dieva likums.

Taisnības un piepildījuma alkas ir nešķiramas no žēlsirdības, un ceļiniekiem, kuri ceļo blakus caur tveici un ciešanām, šīs slāpes un izsalkums tagad iegūst daudz dziļāku jēgu, ne tikai kā barības trūkumu. Kad ebreji pienāk Sinaja pakājē, viņi jau kaut kādā mērā spēj saprast un būt paši, viņi jau ir „pieradināti” un kļuvuši par vienotu tautu un apziņu, vienotu ievirzi, vienotu nodomu. Viņi – Dieva tauta, kas dodas uz Apsolīto zemi. Izraudzīto aptumšotās sirdis kļuvušas dzidrākas un tīrākas. Kalna pakājē viņiem būs iespēja – katram atbilstoši saviem spēkiem un spējām – ieraudzīt Dievu (jo „svētīgi sirdsšķīstie, jo tie Dievu redzēs”), katram savā veidā, tieši tāpat, kā mācekļi redzēja apskaidrojošos Kristu Tabora kalnā atbilstoši tam, ko viņi spēja saskatīt.

Te notiek jauna tragēdija: Mozus atklāj, ka ebreji nodevuši savu aicinājumu un skalda liecības plāksnes; tās kuras viņam iedotas pēc tam – tādas pašas, bet ne tās pašas: taču starpība, iespējams, parādīta tad, kad Mozus atnes bauslību otru reizi, viņa seja mirdzēja tā, ka neviens nevarēja izturēt šo mirdzēšanu (*2. Mozus 34., 30*); viņi nevarēja izturēt arī To Kungu, kas atklājās visā savā slavā un spožumā. Viņiem tiek dots tas, ko viņi var panest: šis Mozus uzrakstītais likums (*2. Mozus 34, 27.*), bet ne dievišķā mīlestības atklāsme, „Dieva pirksta aprakstīta” (*2. Mozus 31, 18*). Likums pusceļā starp nelikumību un Dieva žēlastību; te var skaidri izdalīt trīs augšupejošus posmus: 1. Mozus grāmatā mēs redzam neapvaldīto Lamehu, kurš saka, ka, tiekot no kāda aizvainots, tam atriebties par sevi septiņdesmit reiz septiņas reizes (*1. Mozus 4,*

24); kad pienākam pie Sinaja, mums tiek teikts – aci pret aci, zobu pret zobu; bet Kristus saka; septiņreiz septiņdesmit reizu piedod savam brālim. Šie ir trīs cilvēciskās sacelšanās kritēriji pret taisnību un pret Dieva svētību.

XIX gs. Krievu teologs Homjakovs saka, ka Dieva griba ir nāve dēmoniem, likums Viņa kalpiem un brīvība Dieva dēliem. Cik tas ir patiesi, mēs redzam, kad apskatām lēno ebreju virzīšanos no Ēģiptes uz Apsolīto zemi. Viņi izgāja kā vergi, kas tikko apzinājušies, ka var kļūt par Dieva bērniem; viņiem nepieciešams pāraugt verga psiholoģiju un iemantot dēla garu; tas notika pakāpeniski, ilgstošā un mokpilnā procesā. Mēs redzam, ka viņi lēnām veidojās Dieva kalpu kopienā; par tautu, kas atzinusi, ka tās valdnieks vairs nav faraons, bet Tas Kungs un ka viņiem jābūt Viņam uzticīgiem un paklausīgiem. Ebreji varēja sagaidīt no Viņa gan sodu, gan uzslavas, saprotot, ka Dievs ved viņus tālāk par viņiem zināmām robežām, uz kaut ko, kas ir viņu galīgais aicinājums.

Agrīno kristiešu darbos bieži atkārtojas doma, ka cilvēkam jāiziet šīs trīs stadija – verga, algotņa un dēla. Vergs pakļaujas aiz bailēm, algotnis paklausa par samaksu, bet dēls – mīlestībā. 2. Mozus grāmatā mēs varam redzēt, kā pamazām Dieva tauta kļūva vairāk nekā vergs un algotnis, un, izsakoties ģeogrāfiski, likums stāv uz Apsolītās zemes sliekšņa.

Uz šī sliekšņa cilvēki, katrs savu spēju un gara dziļuma līmenī konstatē Dieva gribu un Dieva Providenci, jo likumu var apskatīt dažādi; ja tam pieiet formāli, frāzi pa frāzei, - tā ir pavēļu uzskaitē: „Dari tā, nedari to”; tas ir likums Vecās Derības domāšanas veidā. Bet, ja uz to pavērsties Jaunās Derības acīm tā, kā arvien lielāks cilvēku skaits prata uz to raudzīties pēc Iziešanas, mēs saprotam, ka šie dažādie baušļi, šie norādījumi apvienojas divos baušļos: mīlestībā uz Dievu un mīlestībā uz cilvēku. Pirmajos četros konkrēti pausta mīlestība uz Dievu; sešos pārējos – mīlestība uz cilvēku, kas tāpat kļuvusi konkrēta, sajūtama, izpildāma. Likums – tā ir disciplīna un noteikums tam, kas vēl joprojām veidojas, kas vēl joprojām atrodas par dēlu pārtapšanas procesā. Un tas ir arī Jaunās Derības likums. Attiecību problēma starp cilvēku un cilvēku un cilvēku un Dievu – tā ir dievišķās pasaules apliecināšanas problēmu, pasaules Dieva vārdā, pasaules, kas nebalstās uz savstarpējām simpātijām, bet uz daudz būtiskāka pamata: uz mūsu dēlapziņas, mūsu kopējā Kunga, mūsu cilvēciskās solidaritātes un šaurākā izpratnē – mūsu baznīcas solidaritātes. Mīlestības uz Dievu un cilvēkiem vispirms mūsos jārada pareizas savstarpējās attiecības ar Dievu, ar cilvēkiem, pašiem ar sevi.

Mēs redzējām, ka priekšnosacījumi eksistencei tuksnesī ir savstarpējā piedošana; tad jāspēr nākamais solis, un, lūk, 2. Mozus grāmatā mēs lasām negrozāmu likumu, kas izpauž Dieva saprātu un gribu, bet Tēvreizē – vārdus „Tavs prāts lai notiek”. „Tavs prāts lai notiek” – tā nav padevīga gatavība paciest Dieva gribu, kā bieži mēs to uztveram. Tas ir to cilvēku labdabīgs noskaņojums, kuri izgājuši caur tuksnesi, nonākuši Apsolītajā zemē, kas gatavi pūlēties tādēļ, lai Dieva griba būtu reāla uz zemes, tāpat kā debesīs. Ap. Pāvils saka, ka mēs esam debesu kolonija (*Fil. 3,20. – angļiskajā Moffata tulkojumā, krievu sinodālajā tulkojumā: „mūsu mājoklis - debesīs”*). Viņš domā par cilvēku grupu, kuru dzimtene ir debesīs un kuri atrodas uz zemes tādēļ, lai to iekarotu Dievam un Dieva Valstību atnestu kaut uz nelielu zemes daļu. Tas ir īpašs ieguvums, kura mērķis pievērst cilvēkus pieņemt pasaules Valstību, kļūt par pasaules Valdnieka padotajiem un ieiet harmonijā, kuru mēs saucam par Dieva Valstību. Šādas pasaules radīšana padara mūs par avīm vilku barā, par sēklu, ko izkaisījis sējējs, kurai jāamirst tādēļ, lai nestu augļus un pabarotu citus.

Vārdi „Tavs prāts lai notiek”, apskatīti no mūsu dēlapziņas būtības dziļumiem, - tas ir pilnīgi pretējs tai paklausībai (padevībā vai pretestībā), kuru mēs redzējām 2.

Mozus grāmatas sākumā, kad Mozus centās iekustināt savus cilts brāļus ceļam uz brīvību. Tagad gan viņiem, gan mums ir Kristus saprāts, tagad mēs zinām Dieva gribu, mēs vairs neesam vergi, bet gan draugi (*Jņ. 15,15.*). Šis attiecības ir kaut kas ārkārtīgi dziļš, mūs vienojošs. Tas ir tas noskaņojums, kādā mēs ejam uz Apsolīto zemi, kad, jaunas apziņas vadīti sakām: „Tavs prāts lai notiek” – ne kā sveša griba, ne kā stipra un mūsu salauztu spējīga vara, bet kā griba, kurai mēs pilnīgi piekrītam. Un mums, izrunājot šos vārdus, jāpieņem viss, kas saistīts ar Dieva dēlu stāvokli. Kā Viņš ienāca pasaulē, lai nomirtu par pasaules atpestīšanu, tā arī mēs esam izvēlēti šim mērķim; un, iespējams, par personiskās dzīvības cenu mums jānes miers visapkārt un jāievieš Dieva Valstība.

Ir starpība starp to, kā mēs redzam Dievu – Ķēniņu Ēģiptes zemē, svelmainā tuksnesī vai Apsolītās zemes jaunajos mājokļos. Sākumā Viņa griba triumfēs tā vai citādi, katra tai izrādītā pretestība tiks salauzta: paklausība nozīmē pakļaušanos. Tad pakāpeniskā mācība mums atklājas, ka šis Ķēniņš nav ne pavēlnieks, ne vergu uzraugs, bet gan labvēlības Ķēniņš un, ka paklausība Viņam pārveido visu; ka mēs varam būt ne tikai vienkārši pakļautie, bet Viņa tauta, Viņa darbīgā karadraudze. Beidzot mēs atklājam Ķēniņu visā šī vārda nozīmē, kā teicis Vasīlijs Lielais: „Katrs valdnieks var valdīt, bet tikai Ķēniņš var nomirt par saviem padotajiem”. Šeit notiek tāda Ķēniņa identifikācija ar padotajiem, t.i., ar Viņa Valstību, ka viss, kas notiek ar Valstību, notiek arī ar Ķēniņu; bet tā ir ne tikai identifikācija, bet arī mīlestības izpausme, kad Viņš stājas savu padoto vietā. Ķēniņš kļūst par cilvēku, Dievs iemiesojas. Viņš ienāk cilvēces vēsturiskajā līmenī. Kungs pieņem miesu, kura dara Viņu par daļu, par visa kosmosa daļiņu, līdzcietēju tajā traģēdijā, ko izsaukusi cilvēciskā krišana. Kungs ienāk cilvēka liktenī līdz pašiem tā dziļumiem, pat līdz tiesai, netaisnīgam nosodījumam un nāvei; Viņš savā pieredzē iepazīst Dieva zaudējumu un tāpēc kļūst spējīgs nomirt. Šī Valstība, par kuru mēs runājam šajā piedošanā, arī ir šī Ķēniņa Valstība. Ja mēs neesam ar Viņu un ar visu Viņa Valstības garu, kurš tagad tiek saprasts pa jaunam, mēs neesam spējīgi ne saukties par Dieva bērniem, ne teikt „lai nāk Tava Valstība”. Bet mums skaidri jāapzinās, ka Valstība, par kuru mēs lūdzam, - tā ir Kalna sprediķa pēdējo baušļu Valstība: „Svētīgi vajātie”. „Svētīgi jūs esat, ja jūs lamā un vajā, un ar meliem par jums runā visu ļaunu Manis dēļ”. Lai atnāktu Valstība, mums jāsamaksā šo baušļu noteiktā cena. Valstība, par kuru mēs runājam, - tā ir mīlestības Valstība, un, virspusēji skatoties, tajā nokļūt šķiet bauda. Bet tā nepavisam nav „bauda” tāpēc, ka mīlestība ieguvusi traģisku aspektu; tā nozīmē nāvi katram mums, pilnīgu mūsu patmīlīgā, egocentriskā „es” izzušanu, un ne jau tādu bojāeju, kā novīst ziedi: tā ir miršana nežēlīgā nāvē, Krusta nāvē.

Tikai Valstībā Dieva Vārds var tapt svēts un tikt slavīnāts; tāpēc, ka ne ar mūsu vārdiem vai žestiem, pat liturģiskiem, slavējam Dieva vārdu, bet ar to, ka esam kļuvuši par Valstību, kurai ir mūsu Radītāja un Pestītāja spožums un slava. Un šis vārds ir – Mīlestība, Vienots Dievs Svētajā Trīsvienībā.

Kā tagad top skaidrs, Tēvreizei ir absolūta nozīme un jēga, izsakot – kaut arī apgrieztā kārtībā – katras dvēseles augšāmcelšanos no grēka noverdzinātības uz dzīves pilnību Dievā: tā ir vienkāršā lūgšana. Pēc savas būtības tā ir kristiešu lūgšana. Pirmie vārdi „Mūsu Tēvs” ir kristietiski personiski. Dievs Mateja Evaņģēlijā saka (*11,27*): „Neviens nepazīst Dēlu, kā vien Tēvs, un neviens nepazīst Tēvu, kā vien Dēls, un kam Dēls to grib darīt zināmu.” Pazīt Dievā savu tēvu spēj daudzi, ne tikai kristieši. Bet pazīt Viņā tādu Tēvu, kuru atklāja mums Jēzus, dots tikai kristiešiem Kristū. Blakus bibeliskai atklāsmei Dievs nostājas mūsu priekšā kā visa esošā Radītājs. Uzmanīga lūgšanu dzīve mums rāda, ka Viņš ir žēlsirdīgs, mīlošs, gudrs;

tāda dzīve mūs var novest pie tā, ka mēs analogiski runāsim par visa Radītāju kā par tēvu; Viņa attieksme pret mums ir kā tēvam pret saviem bērniem.

Vēl pirms Kristus atklāsmes mēs atrodam Svētajos Rakstos tāda cilvēka piemēru, kurš, stingri sakot, bija pagāns, bet stāvēja uz šīs Dieva izpratnes tēva un dēla attiecībās – tas ir Ījabs. Viņš ir pagāns, jo nepieder pie Ābrahāma dzimtas, nav Ābrahāmam doto solījumu mantinieks. Viņš ir viens no Vecās Derības apbrīnojamākajām personībām. Par tādu viņu padara strīds ar Dievu. Trīs cilvēki, kas cenšas viņu pārliecināt, pazīst Dievu kā savu Valdītāju: Dievam ir tiesības darīt to, ko Viņš izdarīja ar Ījabu, Dievam visur ir taisnība, lai arī ko viņš darītu, tāpēc, ka Viņš ir visa Valdnieks. Taču tieši to Ījabs arī nevar pieņemt, jo viņš Dievu pazīst citādāku. Savā garīgā pieredzē viņš jau zina, ka Dievs nav vienkārši pavēlnieks. Viņš nevar piekrist, ka Dievam piemīt patvaļīga varenība, ka tā ir visvarena būtne, kura var un kurai ir tiesības darīt visu, kas Viņam patīk. Bet tāpēc, ka Dievs vēl neko nav teicis par Sevi Pašu, tā visa ir cerību joma, pravietiska gaišredzība, bet ne pati Dieva atklāsmes Viņa tēvišķībā.

Kad Tas Kungs parādījās Ījabam un atbild uz viņa jautājumiem Viņš runā pagāniskās atklāsmes jēdzienos, kuriem atbilst vārdi no psalma: „Debesis daudzina Dieva godu, un izplatījums izteic Viņa roku darbu.” (*Ps. 19,1*) Ījabs saprot Jeremijas teikto (31,33), un to saka arī ap. Pāvils: „Dieva likums ierakstīts mūsu sirdīs” (*Rom. 2,15*). Dievs nostāda Ījabu visas pasaules priekšā un spriež ar viņu; tad, neskatoties uz to, ka, acīmredzot, Ījabam nav taisnība, Dievs paziņo, ka viņam ir daudz vairāk taisnības nekā tiem, kas viņu cenšas pārliecināt, kas izprot Dievu kā zemes valdnieku. Un, kaut arī viņam trūkst īstenu zināšanu par Dieva tēvišķību, viņš zina vairāk par Dievu nekā viņa draugi. Var teikt, ka Vecās Derības Ījabā mēs atrodam pirmo pravietisko redzējumu par Dieva tēvišķību un to cilvēces pestīšanu, kuru varētu īstenot kāds, kas būtu līdzīgs gan Dievam, gan cilvēkam. Kad Ījabs ar atmaskošanu vēršas pie Dieva un saka: „Mūsu abu starpā nav izlīdzinātāja, kas savu roku varētu uzlikt uz mums abiem” (*Īj. 9,33*.) mēs saskatām viņā cilvēku, kas apsteidz savus laikabiedrus visaugstākā sapratnē, bet viņam vēl nav augšnes savas ticības nostiprināšanai, jo Dievs vēl nav runājis Kristū.

Dēla noslēpums un tēva noslēpums ir savstarpēji saistīti: tu nevari pazīt tēvu, ja nepazīsti dēlu, nevari pazīt dēlu, ja neesi tēvs; iepazīšana no ārpuses nav iespējama. Mūsu saistība ar Dievu pamatota uz ticību, kuru aizpilda Dieva atbilde, kas dara šo ticību auglīgu. Ticībā mēs kļūstam tuvi Kristum, kuras pilnību Dievs sniedz kristīšanās. Pēc Svētā Vakarēdiena mēs kļūstam par to, kas ir Kristus kopš dzimšanas; tikai caur Kristu mēs kļūstam Dieva dēli. Mēs nedrīkstam aizmirst, ka Dieva tēvišķība – tā nav tikai pieķeršanās, tas ir kas daudz reālāks un patiesāks. Dievs Kristū kļūst par Tēvu tiem, kas top par Kristus miesas mocekļiem, taču ne jau kaut kāda nenosakāma sentimentalitāte mūs saista ar Kristu, bet gan varoņdarbs, kas var turpināties visu dzīvi un prasīt daudz vairāk, kā mēs iedomājamies sākumā.

Tas, ka Kristus un mēs kļūstam vienoti, nenozīmē, ka viss, kas attiecas uz Kristu, attiecas arī uz mums un mēs varam, pārējai pasaulē neapjaušamā veidā, saukt Dievu par savu tēvu – ne jau pēc analogijas, ne jau nojautas vai pareģojuma, bet gluži tāpat kā pats Kristus. Tam ir tiešs sakars ar Tēvreizi: no vienas puses – to var izmantot katrs, tāpēc ka tā ir vispārēja lūgšana, tās ir kāpnēs mūsu augšņūpejai pie Dieva; no otras puses – tā ir pilnīgi īpaša un sevišķa lūgšana; to lūgšana, kas caur Kristu ir mūžīgā Tēva bērni un var vērsties pie Viņa kā bērni.

Kad šo lūgšanu aplūko tās vispārīgā nozīmē, ērtāk to apgūt un analizēt kā augšņūpejošu; bet ne tādā veidā Kristus to deva tiem, kas ir Viņā un kopā ar Viņu – Dieva bērni, jo ar viņiem vairs nerunā par augšņūpeju; viņiem tā ir esamība. Mēs

Baznīcā esam Dieva bērni, un pirmie vārdi: „Mūsu Tēvs” apliecina šo faktu un norāda mums mūsu vietu. Bezjēdzīgi teikt, ka mēs neesam šī vārda cienīgi. Mēs to pieņemām, un tas ir mūsu. Mēs varam būt pazuduši bērni, un mums būs jāatbild par to, bet pilnīgi acīmredzams, ka nekāds spēks nevar mūs atkal pārvērst par to, par ko esam pārstājuši būt. Kad pazudušais dēls atgriezās pie sava tēva un gribēja sacīt: „Es vairs neesmu cienīgs, ka mani sauc par tavu dēlu; pieņem mani par vienu no saviem algādžiem” (*Lk. 15,19*), tēvs ļāva viņam pateikt pirmos vārdus: „Tēvs, es esmu grēkojis pret debesīm un pret tevi, es neesmu vairs cienīgs, ka mani sauc par tavu dēlu”, bet tad pārtrauca viņu. Jā, viņš nav cienīgs, bet viņš ir dēls, neskatoties uz savu necienību. Tu nevari pārstāt būt par savas ģimenes locekli, lai arī ko tu nedarītu. Lai arī kas mēs nebūtu, lai kāda nebūtu mūsu dzīve, lai cik mēs būtu necienīgi saukties par Dieva dēliem un saukt Dievu par savu Tēvu, mums cita ceļa nav. Tas nav atņemams. Viņš ir mūsu Tēvs, un mēs esam atbildīgi par šo dēlapziņu. Viņš mūs radījis par saviem bērniem, un, vienīgi noliedzot savas dzimšanas tiesības, mēs kļūstam par pazudušiem dēliem. Iedomājieties, ka pazudušais dēls neatgriezās, bet palika un apprecējās svešā zemē, - bērns, kas dzimis šajā laulībā būs organiski saistīts ar pazudušā tēvu. Ja bērns atgrieztos sava tēva dzimtenē, viņu uzņemtu kā ģimenes locekli; ja neatgrieztos – būtu atbildīgs par to, kā arī par to, ka devis priekšroku palikt par to, ka devis priekšroku palikt par svešinieku sava tēva ģimenei.

Tāda atgriešanās tēva namā ir bērnu kristīšana. Un mēs kristam bērnu tieši tāpat, kā ārstējam jaunpiedzimušo, kas piedzimis slims. Cita lieta, ja viņš vēlāk sāks nepareizi domāt, ka labāk viņam būtu bijis saglabāt savu kaiti, būt nederīgam sabiedrībai un brīvam no sabiedrisko pienākumu nastas. Kristot jaunpiedzimušo, Baznīca dziedina viņu, lai padarītu par vienīgās reālās sabiedrības atbildīgu locekli. Atteikšanās no personiskās kristīšanās ir līdzvērtīga atteikšanās no izārstēšanās. Kristīti mēs ne tikai kļūstam veseli, bet arī organiski topam par Kristus Miesas locekļiem.

Tad, uzrunājot Dievu „Mūsu Tēvs”, mēs uzkāpjam Ciānā, kalna virsotnē, un šai augstumā mēs atrodam Tēvu, Dievišķo Mīlestību, Trīsvienības atklāsmi; un turpat, aiz sienām – neliels paugurs, kuru mēs saucam par Golgātu, kur kopā saplūst vēsture un mūžība. Te mēs varam atgriezties un pavērsties atpakaļ. Tieši no šejienes kristietim jāsāk sava kristīgā dzīve, nobeidzot augšupeju, un jāsāk Tēvreize tai kārtībā, kādā to mums dod Tas Kungs kā Vienpiedzimušā Dēla lūgšanu, kā Baznīcas lūgšanu katram no mums kopībā ar visiem, kā tā lūgšanu, kas ir dēls Dēlā. Un tikai tad mēs varam sākt kāpt lejā no kalna, soli pa solim, pretim tiem, kas vēl ceļā un kas pat vēl nav sācis iet.

Bartimeja lūgšana

Notikums ar Bartimeju, kā to stāsta evaņģēlists Marks (10, 46 - 52), palīdz mums dziļāk apjaust lūgšanu jēgu.

„Un tie nāk uz Jēriku; un, viņam ar saviem mācekļiem un daudz ļaudīm no Jērikas izejot, Timeja dēls Bartimejs, kāds akls nabags, sēdēja ceļmalā. Un izdzirdis, ka tas esot Jēzus no Nācāretes, viņš sāka saukt un sacīt: „Jēzu, tu Dāvida dēls, apžēlojies par mani!” Un daudzi to apsauca, lai paliek klusu. Bet tas jo vairāk brēca: „Dāvida dēls apžēlojies par mani!” Un Jēzus apstājies sacīja: „Ataiciniet viņu.” Un tie ataicināja aklo, tam sacīdami: „Turi drošu prātu, celies, viņš tevi aicina.” Un savu mēteli nomētis, tas cēlās un nāca pie Jēzus. Un Jēzus griezās pie tā un sacīja: „Ko tu gribi, lai es tev daru?” Bet aklais uz viņu sacīja: „Rabbuni, ka es varētu redzēt.” Un Jēzus tam sacīja: „Ej, tava ticība tev ir palīdzējusi.” Un tūdaļ tas kļuva redzīgs un pa ceļu viņam sekoja.”

Šis cilvēks, Bartimejs, acīmredzot nebija jauns; jau daudzus gadus viņš sēdēja pie Jērikas vārtiem, saņemot uzturu no žēlsirdības vai garāmgājējiem. Droši vien savas dzīves laikā viņš jau bija izmēģinājis visus līdzekļus un visus iespējamus ārstēšanās ceļus. Iespējams, ka vēl mazu viņu atnesa uz dievnamu, un tur par viņu lasīja lūgšanas un ziedoja. Aklais tika apmeklējis visus, kas varēja ārstēt. Viņš neapšaubāmi cīnījās par to, lai kļūtu redzīgs, un vienmēr piedzīvoja vilšanos. Tika izmēģināti visi cilvēciskie līdzekļi, bet viņš palika akls. Iespējams, iepriekšējos mēnešos viņam gadījās dzirdēt, ka Galilejā parādījies jauns sludinātājs, tautu mīlošs, žēlsirdīgs cilvēks, svēts Dieva cilvēks, kurš var izdziedēt un darīt brīnumus. Nelaimīgais bieži domāja, ja būtu iespējams, tad pacenstos satīties ar Viņu: bet Kristus nekad neuzturējās vienā un tai pašā vietā un bija maz cerību, ka aklais atradīs ceļu pie Viņa. Un tā, ar šo cerību dzirksti, kas darīja viņa izmisumu vēl dziļāku un vēl skaudrāku, viņš sēdēja pie Jērikas vārtiem.

Reiz garām gāja pūlis, lielāks nekā parasti, trokšņains austrumu pūlis; aklais izdzirdēja un pavaicāja, kas tur nāk, un, kad viņam atbildēja, ka tas ir Jēzus no Nācāretes, viņš sāka saukt. Tā cerību dzirksts, kura palika viņa sirdī, acumirkli pārvērtās liesmā, degošā cerību ugunī. Jēzus, kuru viņš nekad nevarētu satikt, gāja pa viņa ceļu. Viņš nāca un ar katru soli tuvojās, bet pēc tam ar katru soli Viņš attālināsies arvien tālāk, neatgriežami; un aklais sāka kliegt: „Jēzu, Dāvida Dēls, apžēlojies par mani!” Tā bija tā laika vispilnīgākā ticības atzišana. Viņš atzina Viņā Dāvida Dēlu, Mesiju; un vēl nevarēja Viņu dēvēt par Dieva Dēlu, jo pat mācekļi to vēl nezināja; bet Bartimejs atzina Viņā To, kuru gaidīja. Un, tad notika tas, kas nepārtraukti notiek mūsu dzīvē; viņam lika apklust.

Cik bieži gadās, ka pēc daudzu gadu meklējumiem un vientuļas cīņas mēs pēkšņi brēkdami vērsamies pie Dieva, bet daudzas iekšējas un ārējas balsis cenšas pārtraukt mūsu lūgšanu. Vai ir vērts lūgt? Cik gadus tu cīnies, bet Dievs tam nepievērš nekādu uzmanību? Tad tagad viņš ievēros? Kādēļ lūgt? Atgriezies savā bezcerībā, tu esi akls, un akls uz mūžu. Bet, jo stiprāka pretošanās, jo acīmredzamāk – palīdzība pavisam tuvu. Nekad nelabais mums neuzbrūk tik nikni, kā tad, kad mēs jau esam tuvu cīņas nobeigumam; un mēs varētu izglābties, bet bieži tas nenotiek, jo mēs atkāpjamiem pēdējā mirklī. „Pietiek, met pie malas,” – saka nelabais, - „tas jau ir pārāk, tas ir vairāk nekā tu spēj panest, tas jābeidz nekavējoties, negaidi: tu taču nespēj vairs izturēt.” Un tad mēs izdarām pašnāvību: fiziski, tikumiski un garīgi; mēs atsakāmies no cīņas un pieņemam nāvi – mirkli pirms brīža, kad tiktu sniegta palīdzība un mēs būtu glābti.

Nekad nevajag klausīt šīs balsis; jo skaļāk tās kliež, jo stiprākai jābūt mūsu apņēmībai; mums jābūt gataviem saukt tik ilgi, cik būs vajadzīgs un tikpat skaļi, kā Bartimejs. Jēzus Kristus gāja garām, viņa pēdējā cerība gāja garām, bet cilvēki, kas bija ielenkuši Kristu, bija vienaldzīgi un centās aklo apklusināt. Viņa bēdas un ciešanas bija pavisam nelaikā. Tie, kam Kristus varbūt bija mazāk vajadzīgs, bet kas Viņu ielēnca, gribēja, lai Viņš nodarbotos ar viņiem. Kādēļ gan šis nelaimīgais aklais traucē? Bet Bartimejs zināja, ka viņam vairs nebūs cerības, ja aizies arī šī pēdējā. Šis bezcerības dziļums tad arī bija avots, no kura izplūda ticība, lūgšana, kas bija pilna tāda pārlicības un neatlaidības, ka tā pārrāva visus šķēršļus, - un viena no tām lūgšanām, kas Jāņa Pakāpnieka vārdiem sakot, triecas kā bulta debesīs. Un tāpēc, ka Bartimejs izmisums bija tik dziļš, viņš neklausījās balsīs, kas pavēlēja viņam apklust, sēdēt klusu, jo vairāk viņi centās nepielaist aklo Kristum, jo skaļāk viņš kliezda: „Dāvida Dēls, apžēlojies par mani!” Kristus apstājās, teica, lai kliezēju pieved pie Viņa, un darīja brīnumu.

Praktisko pieeju lūgšanai mēs varam iemācīties no Bartimeja: ja mēs ar visu sirdi vērsamies pie Dieva, Viņš vienmēr dzird mūs. Parasti, apzinoties, ka mēs vairs nevaram paļauties uz pierastām un drošām lietām, mēs vēl neesam gatavi no tām atteikties. Mēs saprotam, ka cerības nav, kamēr pielietojam cilvēciskus un pasaulīgus līdzekļus. Mēs ticamies pēc kaut kā, cenšamies kļūt redzīgi un pastāvīgi ciešam neveiksmi; tās ir mokas un bezcerība, un, ja mēs apstāsimies, tas nozīmēs sakāvi. Bet, ja šai brīdī mēs vērsīsimies pie Dieva, zinot, ka paliek vienīgi Dievs, un teiksim „Es ticu Tev un Tavās rokās nododu savu dvēseli un miesu, visu savu dzīvi” – tad izmisums būs novedis pie ticības.

Izmisums ved uz jaunu garīgu dzīvi, kad mūsos rodas vīrišķība iet dziļāk un tālāk, ar apziņu, ka esam izmisuši un cerības zaudējuši nevis gala iznākumā, bet līdzekļos, kurus izmantojām tā sasniegšanai. Tad mēs sākam no stingra pamata, pilnīgi citādi. Dievs var dot mums kādu līdzekli, kuru mēs jau pārbaudījuši, bet kuru tagad kopā ar Viņu pratīsim veiksmīgi izmantot. Reāla sadarbība ar Dievu un cilvēku ir vienmēr nepieciešama, un tad Dievs dos saprātu, gudrību un spēku darīt to, kas vajadzīgs, un sasniegt pareizo mērķi.

Dieva apcere un lūgšana

Praktiski Dieva apceri un lūgšanu sajauc, bet te nav nekā bīstama, ja pirmā pāraug lūgšanā. Briesmas rodas tikai tad, kad lūgšana pārtop pārdomās. Dieva apcere vispirms nozīmē, pārdomas, kuru priekšmets ir Dievs. Ja pārdomājot mēs pakāpeniski arvien dziļāk ar dvēseli iekļūstam lūšanas dievpielūgsmē, ja Dieva klātbūtne kļūst neapšaubāma un mēs redzam, ka patiešām esam kopā ar mūsu Kungu, un, ja no pārdomām mēs pakāpeniski pārejām uz lūgšanu, viss ir pareizi; bet nekad nedrīkst pieļaut pretēju procesu. Galvenā atšķirība starp Dieva apceri un mūsu haotisko domāšanu ir skaidrība, sakārtotība: Dieva apcerei jāklūst par askētisku prāta apskaidrības vingrinājumu. Cilvēku ierasto domāšanas veidu Teofans Nošķīries Vientuļnieks saka, ka domas drūzmējas mūsu galvā kā knišļu bars – vienveidīgi, haotiski, bezjēdzīgi un neauglīgi.

Pirmais, kas jāiemācās, lai arī kādu pārdomu objektu mēs neizvēlētos, mums jāseko noteikti domu gaitai. Tiklīdz sākam domāt par Dievu, par dievišķām lietām, par visu, kas veido dvēseles dzīvi, rodas blakus domas; no visām pusēm mēs redzam tik daudz iespēju, tik daudz interesanta un saturīga; bet mums, izvēloties pārdomu objektu, jāatsakās no visa, izņemot izvēlēto tēmu. Tas ir vienīgais veids, kā noturēt domu straumi noteiktajā virzienā tā, lai varētu iedziļināties.

Dieva apceres mērķis nav akadēmiska domāšanas vingrināšana; tā nedrīkst būt tikai tīri intelektuāla nodarbe vai skaists, bet neauglīgs domas lidojums, tai jābūt mērķtiecīgām pārdomām, ko veicina Dieva vadība un virzība uz Viņu, un rezultātā jārodas izpratnei, kā mums dzīvot. Jau no paša sākuma jāapzinās, ka auglīga ir tikai tā Dieva apcere, kas palīdz mums dzīvot atbilstoši Evaņģēlijam.

Katru no mums var iespaidot atšķirīgas problēmas. Kad vēl neesam pieraduši pārdomāt, labāk ir sākt ar kaut ko, kas mums ir tuvāks: ar tām atziņām, kuras mūs piesaista vai, tieši otrādi, ko nespējam pieņemt. Evaņģēlijā atrodam gan vienu, gan otru.

Lai ko mēs aplūkotu – atsevišķi pantu, kādu bausli, notikumu no Kristus dzīves, vispirms mums jānosaka tā īstais, objektīvai saturs. Tas ir ļoti svarīgi, jo Dieva apceres mērķis ir nevis uzbūvēt fantastisku celtni, bet gan saprast noteiktu patiesību. Patiesība šeit ir Dieva patiesība, un Visavaldītāja apcerei jāklūst par tiltu starp mūsu neizpratni un patiesību. Tā mēs spēsim audzināt savu prātu un pakāpeniski iemācīties to, ko ap. Pavils dēvē par „Kristus prātu” (*1. Kor. 2., 16.*)

Izprast teksta jēgu ne vienmēr ir tik vienkārši, kā šķiet. Ir vienkārši saprotami jēdzieni un ir arī vietas, kur vienlaicīgi vērsas pie visparastākās cilvēciskās pieredzes un reizē pie daudzveidīgas reliģiozas pieredzes. Piemēram, teicienu „Jēra Līgava”, var saprast tikai tad, ja mēs zinām, ko Svētie Raksti dēvē vārdā „Jērs”, citādi tas kļūst pilnīgi bezjēdzīgs teiciens un tiks nepareizi saprasts.

Līgava – tā ir zemes pieredze, cilvēka pieredze vissvētākajā, visdziļākajā, smalkākajā, kas vien ir. Līgava – tā ir tā, kura spēja iemīlēt līgavaini tā, lai visu pārējo aizmirstu un pamestu, lai sekot viņam, lai kur arī viņš ietu. Apskatot vārdu „Līgava”, vispirms Vecā Derībā, tad Atklāsmes grāmatā mēs redzam, kāds ir Baznīcas gars attieksmē pret Kristu – Līgavaini; bet šo Kristu Līgavaini dēvē traģiskā vārdā Dieva Jērs. Šis izteikums ietver sevī visu Vecās Derības Upurjēru, kas upurēts pasaules pestīšanai. Un, lūk, savienojot šīs divas izpratnes, mēs iegūstam pilnu šī teiciena jēgu un nozīmi. Spriežot tikai pēc mūsu cilvēciskās pieredzes, neatšifrēts paliks tā ceļa, pa kuru ies Līgava, noslēpums. Jā, viņa sekos, lai arī kurp dotos Līgavainis; bet uz kuriem iet Līgavainis? Kāds būs šis Līgavas veidols? Bet mēs, tieši tāpēc, ka vārds

„Jērs” balstās uz Izraēla tradīcijām, zinām, ka šis ir upurējamais Jērs, upurētais Jērs un, ka Līgavas ceļš iet cauri visai pasaulei, cauri visam liktenim, zemes vēsturei, dzīvei caur absolūtu Dieva un Viņa radības vienotību un ved tālāk, caur Ģetzemani un Golgātu uz Augšamcelšanos.

Ir arī cita veida vārdi, kuru mēs izpratīsim tikai tad, ja neņemsim vērā to īpašo vai tehnisko nozīmi, kādu tie guvuši. Viens no tādiem vārdiem ir – „gars”. Kristietim „gars” ir sava veida tehnisks termins; tas ir vai nu Svētais Gars, Svētās Trīsvienības trešā Persona. Arī cilvēka - miesas un dvēseles – daļā. Bet tāda sapratne ne vienmēr pauž to, ko gribējusi mums dot Evaņģēlija sastādītāji; vārds kļuvis tik specifisks, ka zaudējis savu pamatnozīmi. Izskaidrot tekstu un tā nozīmi dažreiz palīdz noteikti vārdi, kas norādīti vārdnīcā. Tajā var atrast vārdu „gars” vai jebkuru citu vārdu, un tas uzreiz liksies vienkāršs un konkrēts, kaut arī ar laiku tas teologu darba rezultātā varēt iegūt daudz dziļāku nozīmi. Bet nekad nevajag sākt ar dziļāko nozīmi, pirms neesam atraduši vienkāršu, konkrētu nozīmi, kura katram bija saprotama tai laikā, kad Kristus runāja ar tautu. Ir parādības, kuras mēs varam saprast tikai Baznīcas mācības gaismā, Svētie Raksti jāsaprot ar Baznīcas apziņu, ar Kristus apziņu, jo Baznīca nemainās; iekšējā pieredzē tā turpina dzīvot to pašu dzīvi, kādu dzīvoja pirmajā gadsimtā, bet vārdi, kurus Baznīcā teikuši Pāvils, Pēteris, Vasīlijs vai kāds cits, vienmēr saglabā savu nozīmi. Tā, pēc iepriekšējās uztveres, mūsdienu valodā mums jāskatās, ko ar šiem vārdiem saprot Baznīca; tikai tad mēs varam būt pārliecināti par dotā teksta jēgu, un mums ir tiesības sākt domāt un izdarīt secinājumus. Kolīdz mēs atradīsim teksta nozīmi, jāskatās, vai tā savā vienkāršībā mums nedod jau konkrētu padomu vai tiešu norādījumu. Tā kā Dieva apceres, Svēto Rakstu izpratnes mērķis ir izpildīt Dieva gribu, mums jāizdara secinājumi un jārīkojas saskaņā ar tiem. Kad mums atklājas jēga, ka šajā frāzē Dievs mums ko teicis, mums jāiedziļinās būtībā un jāizvērtē, ko mēs varam paveikt; apzinoties, ka šis vai tas ir pareizs, mēs tūlīt sākam domāt, kā to iekļaut dzīvē, kādā veidā to veikt, kādos apstākļos, ar kādu paņēmienu. Nepietiek vien saprast, ka var izdarīt, un ar sajūsmu sākt par to stāstīt saviem draugiem; to ir jāsāk darīt. Ēģiptes Svētais Pāvils Visvienkāršais reiz izdzirdēja, ka Antonijs Lielais lasīja pirmā psalma pirmo pantu: „Svētīgs tas cilvēks, kas neseko bezdievīgo padomam”, un to pašu stundu Pāvils devās tuksnesī. Tikai pēc 30 gadiem, kad Sv. Antonijs atkal viņu satika, Sv. Pāvils dziļā pazemībā teica: „Es visu šo laiku pavadīju, cenšoties kļūt par cilvēku, kas neseko bezdievīgo padomam.” Pilnības sasniegšanai nav vajadzīgs saprast ļoti daudz; nepieciešams pavadīt 30 gadus, cenšoties saprast, kas tad ir šis jaunais cilvēks, un par to kļūt.

Bieži mēs aplūkojam vienu vai divas situācijas un pārmetamies tālāk; tas nav pareizi, jo, kā mēs tikko redzējām, vajadzīgs ilgs laiks, lai iemācītos disciplinētību, lai kļūtu, kā baznīcas tēvi saka, par uzmanīgu cilvēku, kas spējīgs iedziļināties kādā domā tik ilgi un tik dziļi, lai neko nepalaistu garām. Visi pagātnes un mūsdienu garīgie apcerētāji mums teiks; ņem tekstu, pārdomā to stundu pēc stundas, dienu pēc dienas, kamēr neizsmelsi visas, kā prāta, tā arī emocionālās iespējas un kamēr, uzmanīgi lasot un pārļausot šo tekstu, tev neizveidosies jauna attieksme pret dzīvi. Ļoti bieži Dieva apcerēšana ir tikai iedziļināšanās tekstā, atkal un atkal atkārtojot šos mums domātos Dieva vārdus, lai ar tiem tā saplūstu, tā uzsūktu tos sevī, ka pakāpeniski mēs un šie vārdi kļūsim viens. Un šajā procesā mēs pārveidosimies, pat, ja mums liekas, ka ar prātu mēs neko īpašu neesam ieguvuši.

Mums ļoti bieži gadās laiks, kuru var izmantot pārdomām; mūsu ikdienas dzīvē ir tik daudz gadījumu, kad nav nekā cita ko darīt, kā vien gaidīt, un, ja mēs esam disciplinēti, - bet tā arī ir mūsu garīgās audzināšanas sastāvdaļa, - mēs pratīsim ātri koncentrēties un acumirkļi vērst savu uzmanību uz mūsu pārdomu, mūsu Dieva

apceres priekšmetu. Mums ir jāmacās sakopot savas domas, norobežojoties no liekā. Iesākumā uzmāksies blakus domas, bet, ja mēs bez mitas katru reizi tās aizdzīsim, tās beigu beigās tiks mūs mierā. Un tikai, pateicoties vingrinājumiem, iemaņām, mēs spēsim dziļi un ātri koncentrēties, varēsim turpināt dzīvot sakārtotībā neatkarīgi no tā, ko mēs darām. Tomēr pamanīt blakus domu klātbūtni – nozīmē jau sasniegt kaut kādu sakārtotības pakāpi. Mēs varam atrasties pūlī, bet starp cilvēkiem un tai pašā laikā būt pilnīgi vieni, tā, ka apkārtesošie mūs neskar; mēs paši varam – pieļaut vai nepieļaut, ka ārpusē notiekošais kļūst par mūsu iekšējās dzīves notikumu. Ja mēs to pieļausim, mūsu uzmanība izklīdīs; bet, ja mēs nepieļausim, tad varam pilnīgā atšķirtībā un sakārtotībā atrasties Dieva klātbūtnē, lai arī kas ar mums notiktu. Al Absinam ir stāsts par tāda veida spēju koncentrēties: kādā musulmaņu ģimenē bija pieņemts godbijīgi klusēt, kad atnāca viesis, bet visi zināja, ka var cik uziet trokšņot tai laikā, kad viņš lūdz, jo tobrīd viņš neko nedzirdēja; reiz gadījās, ka viņu neiztraucēja pat ugunsgrēks, kas uzliesmoja viņa mājās.

Gadās, ka mēs atrodamies tādu cilvēku sabiedrībā, kuri kā apmāti bezjēdzīgi strīdas. Mēs nevaram aiziet, neizraisot vēl lielāku nekārtību. Bet mēs varam domās izslēgties, vērsties pie Kristus un teikt: „Es zinu, ka Tu esi šeit, palīdzi!” Un vienkārši palikt kopā ar Kristu. Ja tas neskanētu tik absurdi, varētu teikt – dariet tā, lai Kristus būtu klāt strīdā. Objektīvi Viņš ir klāt vienmēr, bet starpība starp objektīvo klātbūtni un tādu, kad ticībā mēs ievadām Viņu noteiktā situācijā. Nevar darīt neko citu, kā vien sēdēt malā un vienkārši būt ar Kristu, ļaujot citiem runāt. Viņa klātbūtne paveiks vairāk nekā viss, ko mēs spētu. Un tā, mierīgi un klusēdami paliekot ar Kristu, mēs pēkšņi pamanīsim, ka laiku pa laikam varam pateikt kaut ko ļoti būtisku, kas būtu neiespējams strīda kvēlē.

Paralēli prāta disciplīnai mums jāiemācās disciplinēt arī ķermeni. Mūsu psihe iespaido mūsu fizisko stāvokli, un atgriezeniski fiziskais stāvoklis iespaido emocionālās darbības veidu un raksturu. Padoms tiem, kas vēlas sākt garīgo dzīvi, Teofans Nošķīries Vientuļnieks izsakās, ka viens no veiksmes nosacījumiem – nekad nepieļaut miesas izlaidību: esiet kā vijoles stīga, kas noskaņota uz noteiktu noti, bez atslābšanas vai pārslodzes; turiet ķermeni iztaisnotu, plecus atpakaļ, galvu turiet brīvi, visus muskuļus turiet saspringtus uz sirdi.

Daudz uzrakstīts un pateikt par to, kā rīkoties ar ķermeni, lai attīstītu sevī spēju koncentrēties; bet vispārpiejamā līmenī Teofana padoms šķiet vienkāršs, tiešs un praktisks. Jāiemācās būt disciplinētam bez saspringtības. Mums jāpārvalda savs ķermenis tā, lai tas netraucētu mūsu savāktībai, bet to veicinātu.

Dieva apcere – prāta darbība, turpretī lūgšana – jebkuras domas atgrūšana. Pēc austrumu tēvu mācības, pat pret dievbijīgām domām un visdziļākajiem un cildenākajiem teoloģiskiem spriedumiem, ja tie rodas lūgšanas laikā, jāizturas kā pret kārdinājumu un jāpadzen tie. Jo, kā saka tēvi, ir neprātīgi domāt par Dievu un aizmirst, ka atrodies Viņa klātbūtnē. Visi Pareizticības garīgie skolotāji liek mums būt piesardzīgiem, ja rodas kārdinājums nomainīt tikšanos ar Dievu pret pārdomām par Viņu. Lūgšana pēc savas būtības ir atrašanās Dieva priekšā ar apzinātu vēlēšanos būt sakārtotiem, pilnīgi mierīgiem, un uzmanīgiem Viņa klātbūtnē; tas nebūt nav viegli. Lai arī ko mums dotu mūsu treniņš, vienmēr paliek kāds vājš punkts: nesadalāmību var sasniegt tikai tas, kam Dieva mīlestība ir viss, kas sarāvis jebkuras saites, kas pilnībā atdevies Dievam; tad vairs nav personiskas piepūles, bet tikai mirdzošas Dieva svētības darbība.

Dievam vienmēr jābūt mūsu uzmanības centrā, jo mūsu disciplinētību var visdažādākajos ceļos aizstāt ar ko citu: ja mūsu lūgšanu izraisījušas dziļas sāras, mums liekas, ka visa mūsu būtne patvērusies lūgšanā, un mēs iedomājamies, ka it kā

atrodamies dziļā un patiesā lūgšnā. Tā nav tiesa, jo mūsu uzmanības centrālais punkts nav bijis Dievs, bet gan mūsu lūgšanas priekšmets. Kad esam emocionāli aizskarti, blakus domas nerodas, jo mūs pilnībā ir pārņēmis tas, par ko lūdzam; un tikai tad, kad pārejām pie lūgšanas par citu cilvēku vajadzību, mūsu uzmanība pēkšņi izkļiedējas; tas nozīmē, ka ne jau doma par Dievu, ne Viņa klātbūtnes izjūta bija koncentrēšanās iemesls, bet gan mūsu cilvēciskā līdzdalība. Tas nenozīmē, ka cilvēciskā līdzdalība nav svarīga, bet gan, ka doma par draugu var paveikt vairāk kā doma par Dievu. Un tas ir ļoti nopietni.

Viens no iemesliem, kāpēc tik grūti būt uzmanīgiem: ir tas, ka mūsu ticība, apgalvojot „Dievs ir šeit”, mums nozīmē pārāk maz. Domās mēs apzināmies, ka Tas Kungs ir šeit, bet nereaģējam fiziski tā, lai viss mūsu spēks, nodomi, jūtas un griba spētu fokusēties vienā punktā, - lai mūsu uzmanības pakāpe būtu pilnīga. Ja mēs gatavojamies lūgšanai, izmantojot iztēli – „Kristus ir šeit, Viņš ir tāds, lūk, to par Viņu zinu, lūk, ko Viņš man nozīmē...” – jo bagātāks tēls, jo mazāk reālā klātesamība. Tā mēs varam nedaudz emocionāli koncentrēties, bet tā nav Dieva klātbūtne, nav reāla, objektīva Dieva klātesamība.

Agrīnie baznīcas tēvi un visa pareizticīgā tradīcija māca, ka mums ar gribas piepūli jākoncentrējas uz lūgšanas vārdiem, kurus izrunājam. Mums tie jāizsaka uzmanīgi, pēc būtības, necenšoties izpaust nekādu emocionāli stāvokli un ļaujot Dievam pamodināt mūsos tādu atsauksmi, uz kādu esam spējīgi.

Sv. Jānis Pakāpnieks piedāvā vienkāršu paņēmieni, kā iemācīties koncentrēties. Viņš saka: izvēlies lūgšanu „Mūsu Tēvs” vai jebkuru citu, nostājies Dieva priekšā, apzinies, kur tu atrodies un ko tu dari, un uzmanīgi izrunā lūgšanas vārdus. Pēc laika pamanīsi, ka tavas domas klejo; tad sāc no jauna lūgties no tiem vārdiem, kurus pēdējos izrunāji uzmanīgi. Varbūt tas tev būs jādara desmit, divdesmit vai piecdesmit reižu; var būt, ka lūgšanai atvēlētajā laikā tu spēsi izteikt tikai trīs lūgšanas un tālāk netiksi; bet šai cīņā tu spēsi koncentrēties uz vārdiem tā, ka nosūtīsi Dievam apzinātus lūgšanas vārdus nopietni, skaidri, godbijīgi bet neizrunāsi vārdus, kuri nav tavi, jo viņos nav tavas apziņas.

Jānis Pakāpnieks tāpat iesaka skaitīt mūsu izvēlēto lūgšanu nesteidzīgi, līdzeni, pietiekoši lēni, lai koncentrētos vārdos. Bet ne tik lēni, lai šis vingrinājums kļūtu garlaicīgs; un dariet to necenšoties izjust kaut kādas jūtas, jo mūsu mērķis ir attiecības ar Dievu: nākot pie Dieva, mums nekad nevajag censties radīt savā sirdī kaut kādas emocijas; lūgšana – tā ir konstatācija, viss pārējais ir atkarīgs no Dieva.

Pēc šādas apmācības metodes lūgšanai tiek atvēlēts noteikt laiks, un, ja lūgšana ir uzmanīga, tad šī laika ilgumam nav nozīmes. Jūs zināt, cik laika ir jūsu rīcībā, un jums ir lūgšanu materiāls, kurš jāizmanto; ja cīnīsities nopietni, tad ļoti drīz pamanīsiet, ka uzmanība kļuvusi pakļāvīga, jo gribas ietekmei tā pakļaujas daudz vairāk, nekā mēs domājam. Un, ja mēs pilnīgi skaidri zinām, ka mūsu rīcībā ir 20 minūtes un nevis stundas ceturksnis, tad vienkārši turpinām neatlaidīgi lūgt. Sv. Jānis Pakāpnieks izaudzinājis desmitiem mūku tikai ar šo vienkāršo metodi: stingri noteikts laiks un uzmanība – vairāk nekas.

Dievkalpojuma ārējais skaistums nedrīkst mums likt aizmirst, par to, ka Pareizticībā skaidrībā – ļoti būtiska lūgšanas īpašība. „Svētceļnieka stāstos” lauku mācītājs dod ļoti svarīgu padomu par lūgšanu: ja gribi, lai tava lūgšana būtu tīra, pareiza un priecīga, izvēlies kādu īsu lūgšanu, kas sastāv no nedaudziem, bet spēcīgiem vārdiem, un atkārto to bieži, ilgu laiku. Tad lūgšnā radīsi mierinājumu. To pašu domu var atrast „Brāļa Laurentija vēstulēs”: „Lūgšana tev neiesaka daudzvārdību, tā kā daudzvārdība un garas runas bieži ved uz izklaidību.”

Kādam starecam (*starecs – garīgi daudz pieredzējis cilvēks, parasti mūks, kas spēj pareizi mācīt citus, paredzēt nākotni, lasīt cilvēku domas u.t.t. latviski pagaidām nav atbilstoša apzīmējuma. Red. Piez.*) vaicāja, kā tas var būt, ka garīdznieki, neskatoties uz savu pieredzi, mēdz būt izklaidīgi un pieļauj blakus domas, pat liturģijā kalpojot. Atbilde bija: „Mūsu mazticības dēļ.” Mūsu ticība ir nepietiekama, ja kopā ar apustuli Pāvilu saprotam ticību kā „pārlicība neredzamajā” (*Ebr. 11,1*). Bet kļūdaini būtu domāt, ka visas izklaidīgās domas nāk no ārpusē; sev jāatzīstas, ka tās nāk no mūsu pašu iekšējās būtības: tā ir mūsu nepārtrauktā iekšējā norūpētība, kas spiežas uz āru, tās pašas domas, kuras parasti piepilda mūsu dzīvi; un vienīgais paņēmiens, kā galīgi atbrīvoties no necienīgām domām – līdz pat pamatiem mainīt visu mūsu attieksmi pret dzīvi. Un atkal, kā raksta brālis Laurentijs astotajā vēstulē: „Vienīgais paņēmiens, kā viegli savākt savu prātu lūgšanas laikā un saglabāt to daudz mierīgāku – neļaut tam maldīties citā laikā; tev tas stingri jātur Dieva klātbūtnē, un, pierodot domāt par Viņu bieži, tu atklāsi, ka noturēt mierā savu prātu lūgšanas laikā ir viegli, vai – ārkārtējā gadījumā – atsaukt to no maldīšanās.”

Kamēr mūs dziļi iespaido visi ikdienas sīkumi, mēs nespēsim lūgt no visas sirds. Tas pats jāsaka par mūsu savstarpējām ikdienas attiecībām ar cilvēkiem: tās nedrīkst būt tikai tukša pļāpāšana, bet tām jāpamatojas uz to, kas katrā no mums ir būtiskais, citādi mēs varam izrādīties nespējīgi pacelties citā līmenī, kad vēršamies uz Dievu. Jāizskauž viss nenozīmīgais un sīkumainais sevī un attiecībās ar cilvēkiem un jākoncentrējas uz to, ko spēsim paņemt līdzī mūžībā.

Neiespējami kļūt par citu cilvēku no tā brīža, kad sākam lūgt. Bet, uzmanīgi novērojot savas domas, pakāpeniski var iemācīties atšķirt to vērtību. Lūgšanas laikā neapturami ielaužas tās domas, kurās mēs parasti nogrimstam ikdienas dzīvē. Lūgsna savukārt izmaina un bagātina mūsu ikdienas dzīvi, kļūstot par pamatni jaunām un īstenām savstarpējām attiecībām ar Dievu un apkārtējiem cilvēkiem.

Lūgšanā emocijām nav tikpat kā nekādas nozīmes: mums jānes Dievam pilna, cieša apņemšanās būt viņam uzticīgiem un neatlaidīga atieksme, lai Dievs dzīvotu mūsos. Mums jāatceras, ka lūgšanas augļi nav kāds emocionāls stāvoklis, bet visas mūsu būtnes pārveide. Mūsu mērķis – kļūt spējīgiem stāvēt Dieva priekšā, koncentrēties uz Viņa klātbūtni, vēršoties pie Viņa visās mūsu vajadzībās, un pieņemt no Viņa spēku tam, lai Dieva griba piepildītos mūsos. Viņa gribas piepildīšanās mūsos – vienīgais lūgšanas mērķis, kā arī īstenas lūgšanas kritērijs. Lūgšanas priekšrocības neveido mistiskas jūtas, kuras mēs varam izjust nedz emocionāli pārdzīvojumi. Teofans Nošķīries Vientuļnieks saka: jūs vaicājat sev, vai es šodien labi lūdzu? Necentieties noskaidrot, cik dziļas bijušas jūsu jūtas vai cik dziļi esat iedziļinājušies dievišķo lietu izpratnē. Pajautājiet sev: „vai Dieva gribu es izpildu labāk nekā agrāk?” Ja jūs varat atbildēt „jā”, lūgsna ir nesusi augļus, lai arī cik sapratnes un jūtu jūs būtu guvuši no Dieva klātbūtnē pavadītā laika.

Sakārtotība Dieva apcerē vai lūgšanā var tikt sasniegta tikai ar gribas piepūli. Mūsu garīgā dzīve balstās uz ticību un izlēmību, bet katrs neparedzētais prieks – tā ir Dieva dāvana. Kad sirdsskaidrajam Sarovas Serafimam pajautāja, kādēļ daži cilvēki paliek grēcinieki un nekad nelabojas, kad tai pašā laikā citi kļūst par svētajiem un dzīvo Dievā, viņš atbildēja: viss atkarīgs no uzņēmības.

Mūsu darbību jānosaka gribai, kura parasti izrādās pretēja tam, uz ko mēs tiecamies; šī griba, kas pamatojas mūsu ticībā, pastāvīgi saduras ar citu mūsu gribu – instinktīvo. Mūsos ir divas gribas: viena – apzinīgā, kas izpaužas kā spēja piespiest sevi rīkoties saskaņā ar mūsu pārlicību, otra mūsos ir pavisam kas cits: tā ir tieksmes, prasības, kaislīgas visas mūsu būtības vēlēšanās, kas bieži pretējas pirmajai gribai. Apustulis Pāvils atzīmē divus savstarpēji karojošus likumus (*Rom. 7,23*). Viņš runā

par veco un jauno Ādamu mūsos, kuri cīnās viens pret otru. Mēs zinām, ka vienam jāmirst, lai dzīvotu otrs, un mums jāsaprot, ka mūsu garīgā dzīve, visas mūsu cilvēciskās būtības dzīve nebūs pilnvērtīga tik ilgi, kamēr šīs divas gribas nenonāks savstarpējā saskaņā. Nepietiek tiekties pēc labās gribas uzvaras pār ļauno, t.i., kritušās esības tieksmēm, ļaunajai gribai pilnībā, kaut arī pakāpeniski, jāpārvēršas mērķtiecībā, alkās pēc Dieva. Tā ir smaga, bet vērtīga cīņa.

Garīgā dzīve, kristīgā dzīve nenozīmē attīstīt stipru gribu, kas spētu piespiest mūs darīt to, ko negribam. Savā ziņā, saprotams, iemācīties rīkoties pareizi, kaut mums gribas rīkoties pavisam citādi, - tas ir sasniegums, bet tomēr pavisam neliels sasniegums. Nobriedusi garīgā dzīve – tā ir tāda dzīve, kad mūsu labvēlības palīdzību pārveidojusi, izveidojusi mūsu dabu tik dziļi, ka visa mūsu cilvēciskā esība kļuvusi par vienotu gribu. Jāsāk ar to, ka jāpakļaujas un jānosliec sava griba paklausībā Kristus baušļiem, pieņemot tos objektīvi un izpildot pilnīgi precīzi, pat tad, kad tie ir pretrunā ar to, ko mēs zinām par dzīvi. Ticībā mums jāpiekrīt, ka Kristum ir taisnība, par spīti visam pasaulīgajam. Pieredze mūs māca, ka ne viss acīmredzot notiek – saskaņā ar Evaņģēliju, bet Dievs saka – tā tam jābūt. Tāpat arī jāatceras, ka, izpildot Dieva gribu, mēs nedrīkstam to tikai „izmēģināt”, lai redzētu, kas iznāks, - jo tieši tāpēc arī nekas neizdodas. Tad, kad mēs saņemam pļauku, mums gribas atbēties; Kristus saka: „pagriez otru vaigu.” Un kad mēs beidzot izšķirsimies pagriez otru vaigu, mēs īstenībā gaidām, ka ar to pakļausim ienaidnieku un izraisīsim viņā izbrīnu. Bet, ja tā vietā mēs saņemsim jaunu pļauku, mēs parasti esam izbrīnīti, it kā Dievs mūs būtu ievilcis pilnīgi neīstenojamā darījumā.

Mums jāpāraug šī attieksme, jābūt gataviem pildīt Dieva gribu un par to pilnīgi samaksāt. Ja mēs neesam gatavi maksāt, mēs tikai velti zaudēsim laiku. Tad jāspēr nākamais solis un jāsaprot, ka ar mehānisku darbību vien nepietiek, lai kļūtu par kristiešiem: Dieva gribas izpildīšanas procesā mums jāmacās saprast Viņa nodomus. Kristus mums atklāja savus nolūkus, un nebūt ne nejauši Jāņa Evaņģēlijā Jēzus mūs dēvē nevis par vergiem, bet par draugiem, jo vergs nezina sava kunga nolūkus, bet Viņš pateica mums visu (*Jņ. 15,15*). Pildot Dieva gribu, mums jāmacās saprast, ko nozīmē šī izpildīšana, tā, lai savās domās un gribā, visā savā attieksmē pret dzīvi kļūtu par Kristus darba biedriem (*1. Kor. 3,9*). Un šādā vienprātībā ar Viņu pakāpeniski mēs iekšēji kļūsim par to, par ko cenšamies būt ārēji.

Mēs redzam, ka nevaram patiesi pievienoties Dieva dzīvei, ja būtiski neizmainīsimies. Tāpēc nepieciešams iet pie Dieva, lai Viņš varētu izmainīt mūs, un, lūk, kāpēc vispirms mums jālūdz par atgriešanos. Šis jēdziens (lat. *conversio*) nozīmē virziena izmaiņu. Grieķu vārds *metanoia* nozīmē prāta pārmaiņu. Atgriešanās vārdā *conversio* nozīmē, ka tā vietā, lai izšķiestu dzīvi, mētājos uz visām pusēm, mēs sāksim turēties vienā vienīgā virzienā. Tas nozīmē novērsties no daudzām lietām, kuras mums šķita vērtības tikai tādēļ, ka tās mums bija tīkamas un noderīgas. Ar atgriešanos izmainās mūsu vērtību sistēma: kad centrā ir Dievs, viss pārējais nostājas citās vietās, iegūst nebijušu dziļumu. Viss, kas ir Dieva, viss, kas Viņam pieder, - pozitīvs un reāls. Visam, kas ir ārpus Viņa, nav ne vērtības, ne nozīmes. Bet vienkārši uzskatu izmaiņu nevar saukt par atgriešanos. Mēs varam mainīt savu uzskatu un neiet tālāk: un, ja mūsu griba nemainīs savu virzienu, vēršoties pie Dieva, tad atgriešanās nav. Bez tā šī izmaiņa mūsos ir tikai aizmetnī, snaudoša un bezdarbīga. Acīmredzami nepietiek tikai skatīties pareizā virzienā un nekustēties no vietas. Sirdsapziņas pārmetumus nevar pieņemt kā grēku nožēlu. Grēku nožēla nav „briesmīgas sirdsēdas” par pagātnes kļūdām: tas ir aktīvais, pozitīvais stāvoklis, tā ir iešana pareizā virzienā. Tas ļoti skaidri ir parādīts līdzībā par diviem dēliem (*Mt. 21, 28*), kurus tēvs aizsūtīja strādāt savā vīna dārzā. Viens teica „eju” – un neaizgāja. Otrs

teica „neiešu”, bet pēc tam nokaunējās un aizgāja strādāt. Tā bija īstena grēka nožēla. Mums nekad nevajag ļauties iedomām, ka savas pagātnes nožēla ir patiess grēku nožēlas akts. Protams, tā ir daļa, bet grēku nožēla paliek nedzīvīga un neauglīga, kamēr tā nenovedīs mūs pie Tēva gribas izpildīšanas. Mums ir tieksme domāt, ka tai ir jāizraisa brīnišķīgas jūtas, un ļoti bieži īsteni dziļas iekšējas pārmaiņas vietā apmierināmies ar emocijām.

Cik bieži, kādu apvainojuši un sapratuši, ka mums nav taisnība, mēs ejam pie apvainotā un runājam par savu grēku nožēlu un pēc saviļņojošiem paskaidrojumiem, asarām, atvainošanās un aizkustinošiem vārdiem, aizejam ar sajūtu, ka esam izdarījuši visu iespējamo. Mēs kopā raudājām, izlīgām, un tagad viss ir kārtībā. Bet tas nepavisam nav tā. Mēs vienkārši izbaudījām savu labumu, bet otrs cilvēks, iespējams, labsirdīgs un iejūtīgs, atsaucās uz mūsu emocionālo izrādi. Tas ir vienalga kas, tikai ne atgriešanās. Neviens mūs nelūdz liet asaras un meklēt aizkustinošas tikšanās ar mūsu cietsirdības upuri, pat, ja šis upuris ir Dievs. No mums tiek gaidīts pavisam kas cits: lai mēs sapratuši savu netaisnību, paši to izlabotu.

Bet ar to atgriešanās nebeidzas; tai jāved mūs tālāk, pa mūsu izmaiņu ceļu. Atgriešanās sākas, bet nekad nebeidzas. Tas ir attīstības process, kura gaitā mūs arvien vairāk un vairāk kļūstam par to, kam mums jābūt; līdz tam laikam, kad pēc Pastarās Tiesas tādi jēdzieni kā apgrēcība, atgriešanās izzudīs un tiks nomainīti ar jaunām dzīves kategorijām. Kristus saka: „Redzi, visu es daru jaunu” (*Atkl. 21,5*)

Lūgt var it visur, bet ir vietas, kur lūgšanas sev rod dabisku atmosfēru; šīs vietas ir dievnami, kur piepildās apsolījums: „Tos es iepriecināšu savā lūgšanu namā.” (*Jes. 56,7*).

Pēc iesvētīšanas dievnams kļūst par Dieva mājokli. Dieva klātbūtne šeit ir citāda nekā visā pārējā pasaulē. Pasaulē Viņš ir klāt kā atnācējs, kā ceļinieks, kas iet no mājas uz māju, nerazdams, kur nolikt galvu; Viņš iet kā pasaules Valdītājs, ko pasaule atraidījusi, kas izdzīts no Savas Valstības un tajā atgriezies, lai atpestītu Savu tautu. Bet dievnamā Viņš ir savās mājās; Viņš ir ne tikai Radītājs un likumīgais kungs, - te Viņu atzīst ka Radītāju un Kungu. Ārpus Dievnama Viņš darbojas, kur var un kā var; baznīcā Viņš ir visā Savā varā un spēkā, un tagad jau no mums ir atkarīgs, vai iesim pie Viņa.

Būvējot dievnamu vai īpašu vietu lūgšanām, mēs darām ko tādu, kas sniedzas pāri fiziskās izpratnes robežām. Visa Dieva radītā zeme kļuvusi par cilvēciskā grēka arēnu: te darbojas sātans, te notiek nepārtraukta cīņa; uz šīs zemes nav vietas, kas nebūtu asinīm, ciešanām vai grēkiem aptraipīta. Izvēloties uz tās mazu telpu, aicinot svētdarbiem, kas piešķir svētību, paša Dieva spēku šīs vietas svētīšanai, attīrot to no jaunā gara klātbūtnes un atsavinot to, lai tā būtu Dieva tronis uz zemes, mēs atkal atkarojam Dievam daļu no šīs apkaunotās zemes. Var teika, ka dievnams – tā ir vieta, kur Dieva Valstība atklājas un izpaužas spēkā. Kad ieejam dievnamā, mums jāapzinās, ka savu kāju liekam uz svētas zemes, uz vietas, kas pieder Dievam, un mums ir jāizturas atbilstoši šai apziņai.

Svētbildes, kuras redzam dievnamos, nav tikai attēli vai gleznas; ikona – tā ir reālas klātbūtnes centrs. Svētais Jānis Zeltamute iesaka mums pirms lūgšanas nostāties svētbildes priekšā un aizvērt acis. Viņš saka: „aizver savas acis”, jo ne jau no ikonas apskatīšanas, ne no tās izmantošanas par uzskatāmu līdzekli, tiek sniegta palīdzība lūgšanai. Tā nav substancionāla klātbūtne tai ziņā, kā maize un vīns kļūst par Kristus Miesu un Asinīm. Šai nozīmē ikona nav Kristus; bet starp viņu un svētbildi pastāv noslēpumaina saikne. Ar Dieva svētības spēku ikona piedalās īpaša veida procesā, kuru vislabāk raksturo Palamas Grigorija vārdi, dēvējot to par Kristus enerģiju, par Kristus darbīgo spēku, kas darbojas mūsu pestīšanai.

Ikonas gleznošana – tas ir Dieva pielūgsmes akts. Speciāli tiek izvēlēts un iesvētīts materiāls, krāsas; cilvēks, kas gleznos ikonu, gatavojas gavējot, izsūdot grēkus, baudot Svēto Vakarēdienu. Darba laikā viņš piekopj īpaši atturīgu dzīves veidu. Gatavu ikonu iesvēta ar svēto ūdeni un svaida ar mirrēm. (Šī pēdējā iesvētīšanas daļa diemžēl bieži tiek izlaista). Tā ar Svētā Gara spēku ikona kļūst kaut kas vairāk nekā glezna. Tā ir Gara klātbūtnes piesātināta, Gara svētības veldzēta un svētā vienotībā saistīta ar to svēto, kas uz tās attēlots. Svētā piederību ikonai nedrīkst identificēt vai salīdzināt ar Kristus klātbūtni Svētajās Dāvanās; un tomēr ikona ir reālās klātbūtnes viduspunkts, kā māca Baznīca. Ikona – tā nav līdzība, bet simbols. Ar Dieva spēku un augstāko gudrību dažas svētbildes kļuvušas par brīnumdarītājām. Stāvot to priekšā, jūti, kā tās vērsas pie tevis.

Kāds mācītājs kalpoja dievnamā, kur atrodas pazīstamā brīnumdarošā Dievmātes ikona, un dziļi izjuta tās piedalīšanos dievkalpojumā. Daudzu gadsimtu laikā ikona redzami nomelnēja; no vietas, kur viņš stāvēja nebija iespējams izšķirt vaibstus un viņš turpināja kalpot aizvērtām acīm. Negaidot priesteris juta, ka Dievmāte no ikonas it kā mudina viņu lūgties, vada viņa lūgšanas, iedarbojas uz viņa prātu. viņš sajuta spēku, kas plūda no ikonas, kas pildīja dievnamu ar lūgšanu un izkļiedētās domas pulcēja vienkopus. Tā bija gandrīz fiziska klātbūtne, te stāvēja dzīva persona, kam bija vara prasīt atbildi.

(Red. Piez. Baznīcas tēvi par ikonu godināšanu. No VII Vispasaules Koncila darbiem.

...Tēlojošā māksla (ikonas) nav atdalāmas no vārda māksla – Evaņģēlija. Un otrādi – Evaņģēlijs nav atdalāms no ikonām. Kā vārds iedarbojas caur dzirdi, tāpat uzgleznotais (t.i. ikonas) iedarbojas caur redzi.

... Kopš apustuļu laikiem Dievnamos bija svētās ikonas, un ticīgie tās godāja. Par to vēsta daudzi. Kopā ar viņiem arī Septītais Vispasaules Koncils liek kaunā dažādus ķecerīgus izkropļojumus. Šis Koncils vissaprotamākajā veidā izskaidro, kā jāgodā svētās ikonas, un izslēdz no Baznīcas tos, kuri godā ikonas tāpat kā Dievu, un izslēdz no Baznīcas tos, kuri nosauc ikonas godājošos pareizticīgos par elku dievu kalpiem.

Kopā ar viņiem (ar Koncilu) arī mēs izslēdzam no Baznīcas tos, kuri vai nu svētajam, vai ikonai, vai Krustam, vai kāda svētā netrūdošajām mirstīgajām atliekām, vai svētajiem traukiem, vai Evaņģēlijam, vai vienai kam citam debesīs, zemes virsū, jeb jūrā parāda tādu godu, kāds pieder tikai Vienīgajam Trijādībā Dievam.. un līdzīgi izslēdzam no Baznīcas tos, kuri ikonas godāšanu sauc par kalpošanu elku dieviem un tāpēc tās (ikonas) negodā, negodā Krustu vai svētos, kā to ir noteikusi Baznīca.

Austrumu patriarhu vēstījums.

Ir radītas lietas un darinātas lietas, kurām paklanos nevis kā Dievam, bet kā Dieva svētības un Dieva darbības nesējam. Vai tad nav svēts tā Kunga Krusta koks, vai tad nav svētā dzīvdarošā klints, vai tad nav svēts tā Kunga kaps – mūsu augšāmcelšanās avots? Vai tad svēto Vakarēdienu – dzīvības maizi – mēs nesaņemam darinātu lietu izskatā? Tātad tas ir viens un tas pats – vai nu atsacīties no visu šo svēto lietu godāšanas, vai atsacīties godāt (ignorējot Baznīcas liecības) svētās ikonas, kuras ir iesvētītas Dieva un Viņa izredzēto (t.i. svēto) vārdā un tādā kārtā kļuvušas par Dievišķā Gara nesējiem.

Apskaidrotais Jānis Damaskietis.)

Neatbildētās lūgšanas un lūgumi

Stāstā par kanaānieti (*Mt. 15,22 - 28*) mēs redzam, kā Kristus, vismaz sākotnēji, atsakās atbildēt uz lūgumu; lūk, tas ir smagam pārbaudījumam pakļautas lūgšanas piemērs. Sieviete nāk ar pilnu ticību un pat nesaka „ja vari”, viņa vienkārši nāk un lūdz pārliecināta, ka Kristus var, ka Viņš gribēs un ka viņas bērns tiks izdziedināts. Bet atbilde uz visu šo ticību ir „nē”. Ne tāpēc, kas lūgšana bija necienīga vai ticība nepietiekama, vienkārši viņa nebija no tiem ļaudīm, pie kuriem bija nācis Kristus: Kristus bija nācis pie ebrejiem, bet viņa bija pagāne; Viņš nebija nācis viņas dēļ. Bet viņa uzstāja, sacīdama: „Jā, es neesmu no tiem, bet pat suņi ēd no druskām, kas nokrīt no viņu kungu galda.” Un viņa stāv, ticot Dieva mīlestībai, par spīti tam, ko Jēzus saka, ticot tik lielā pazemībā, pretēji Viņa argumentiem. Viņa pat nesauc pēc Dieva mīlestības, viņa tikai atsaucas uz tās izpausmēm ikdienas dzīvē: man nav tiesības uz veselu maizi, dod man tikai dažas drusciņas. Skaidrais un kategoriskais Kristus atteikums pārbaudīja viņas ticību, un viņas lūgšana tika izpildīta.

Cik bieži mēs lūdzam Dievu sacīdami: „Ak, Dievs, ja... ja Tu vēlies...ja Tu vari...”, līdzīgi tam tēvam, kurš teica Kristum: „Tavi mācekļi nespēj izdziedēt manu dēlu, bet, ja Tu ko spēj, tad dari.” (*Mk. 9,22*) Uz to Kristus atbild ar citu „ja”: „ja tu varētu ticēt; tas visu spēj, kas tic.” Tad cilvēks saka: „Ticu, palīdzi manai neticībai.” Viens „ja” ir atkarīgs no otra, jo, kur nav ticības, tur arī Dievam nav iespējams palīdzēt.

Fakts, ka cilvēks vērsas pie Dieva, jau it kā norāda uz viņa ticību; bet tikai līdz noteiktai pakāpei; mēs ticam un neticam vienā un tajā pašā laikā, un ticība parāda savu lielumu, pārvarot pašu šaubas. Kad mēs sakām: „jā, es šaubos, bet es ticu Dieva mīlestībai vairāk, nekā uzticos paša šaubām”, - tad Dievam ir iespēja rīkoties. Bet, ja mūsu ticība dzīvo pēc likuma, nevis pēc svētības, ja mēs ticam, ka pasaule, - tāda, kādu mēs zinām, ar tās mehāniskajiem likumiem, - ir mašīna, jo Dievs novēlēja, lai tā nebūtu nekas cits kā mašīna, tad te Dievam nav vietas. Tomēr sirds pieredze, tāpat kā mūsdienu zinātne, māca mūs, ka nav tādas parādības kā absolūtais likums, kuram cilvēki ticēja XIX gadsimtā. Katru reizi, kad ticība rada Dieva Valstību, paveras iespēja šīs Valstības likumu darbībai un Dievs var atklāties noteiktā situācijā, - ar Viņa augstāko gudrību, Viņa prasmi no ļauna darīt labu, tomēr neapgrīžot šai procesā visu pasauli kājām gaisā. Mūsu „ja” ne tik daudz attiecas uz Dieva spēku, kā uz Viņa mīlestību un rūpēm par mums; Dieva atbilde „ja” tu spēj noticēt Manai mīlestībai, tad viss ir iespējams nozīmē, ka brīnums nevar notikt, ja nav Dieva Valstības klātbūtnes – kaut vai tikai iedīglī.

Brīnums – tā nav kritušās pasaules likumu pārkāpšana, bet gan Dieva Valstības likumu atjaunošana; brīnums notiek, ja mēs ticam, ka likums ir atkarīgs nevis no Dieva spēka, bet gan no Viņa mīlestības. Kaut arī mēs zinājām, ka Dievs ir visvarens, bet, kamēr mēs domājām, ka Viņam nav daļas gar mums, brīnums nav iespējams; darīt brīnumu tad Dievam nozīmētu darīt vardarbību pret savu gribu, bet to Dievs nedara, jo pašos pamatos Viņa attieksmē pret pasauli, pat pret kritušu, ir absolūta cieņa pret cilvēcisko brīvību un tiesībām. Brīdī, kad mēs sakām: „Es ticu un tieši tāpēc griežos pie Tevis,” nozīmē: „Es ticu, ka Tu to vēlēšies, ka mīlestība Tevī, ka Tu patiesi rūpējies par katru atsevišķu gadījumu.” Ja ir šis ticības grauds, nodibinās pavisam citas attiecības, un tad ir iespējams brīnums.

Bez tādiem „ja”, kurus rada mūsu šaubas par Dieva mīlestību un kuri tāpēc ir nepareizi, eksistē vēl arī gluži likumīga „ja” kategorija. Mēs varam sacīt: „es lūdzu par to, ja tas ir saskaņā ar Tavu gribu. Vai, ja tas nesīs labumu vai, ja nav manī, kad es

par to lūdzu slepenas, ļaunas domas”, u.t.t. Visi šie „ja” ir vairāk nekā likumīgi, tāpēc ka tie liecina par neuzticību sev; un katru lūdzošu lūgšanu jāpavada tādai piebildei „ja”.

Tā kā Baznīca ir Kristus klātbūtnes turpinājums laikā un izplatījumā, katrai kristīgai lūgšanai jābūt Kristus lūgšanai, kaut arī tam nepieciešama tāda sirds tīrība, kādas mums nav. Baznīcas lūgšanas – tās ir Kristus lūgšanas, īpaši eiharistiskais kanons, kurš viss ir Pestītāja lūgšana; bet jebkura cita lūgšana, kurā mēs par ko lūdzam, kas attiecas uz konkrētu situāciju, vienmēr ir saistīta ar tādiem „ja”. Vairumā gadījumu mēs nezinām, par ko dotajā situācijā lūgtos Kristus; tāpēc mēs pievienojam „ja”, kas nozīmē, ka, cik nu mēs varam redzēt, cik mēs zinām Dieva gribu, mēs vēlētos, lai kā Viņa gribas papildījums notiktu tieši tas. Bet „ja” tāpat nozīmē: es ieliku šajos vārdos savu vēlēšanos, lai notiktu vislabākais, un tāpēc TU vari mainīt šo manu lūgumu tā, kā Tu gribi, pieņemot manu nodomu, manu vēlēšanos, lai notiktu Tava griba, pat ja arī es nesaprātīgi paužu, kādā veidā tieši gribētu, lai tā notiek (*Rom. 8, 26*). Kad, piemēram, mēs kaut kāda būtiska iemesla dēļ lūdzam par kāda izveseļošanas vai atgriešanas no ceļojuma noteiktā brīdī, mūsu īstenā vēlēšanās – šī cilvēka labklājība; bet mums šai ziņā nav gaišredzības, un mūsu plāni un aprēķini var būt kļūdaini. „Ja” nozīmē: tādā mērā cik es varu spriest par to, kas ir pareizi, lai notiek tā; bet, ja es kļūdos, tad pieņem nevis manu vārdu, bet manu nodomu. Optinas Ambrozijam piemita tāda gaišredzība, kas viņam ļāva redzēt patieso cilvēka labklājību. Reiz klostera ikonu gleznotājs saņēma lielu naudas summu un taisījās braukt mājās. Acīmredzot viņš lūdzās par to, lai nekavējoties dotos ceļā; bet starecs apzināti aizturēja mākslinieku uz trim dienām un tādā veidā izglāba viņam dzīvību, jo kāds no strādniekiem bija nolēmis viņu nogalināt un aplaupīt. Kad viņš izbrauca, ļaundaris jau bija pametis savu slēpni, un tikai pēc daudziem gadiem gleznotājs uzzināja, no kādām briesmām starecs viņu izglābis.

Reizēm mēs lūdzam par cilvēku, kuru mīlam un kuram ir kāda nepieciešamība, bet mēs nevaram viņam palīdzēt. Ļoti bieži mēs nezinām, kas tieši vajadzīgs, nerodam vārdus, lai palīdzētu pat vismīļākajam. Dažreiz mēs zinām, ka vienīgais, ko var izdarīt, ir tikai klusēt, kaut arī mēs esam gatavi atdot dzīvību, lai palīdzētu. Tādā gara stāvoklī mēs varam vērsties pie Dieva, visu nodot Viņam un teikt: „Dievs, tu zini visu, un Tava mīlestība ir pilnīga; ņem šo dzīvību savās rokās, dari to, ko es alkstu izdarīt, bet nevaru.” Un, tā kā lūgšana – tā ir galvojums, mēs nevaram patiesi lūgt par tiem, kuriem paši neesam gatavi palīdzēt. Kopā ar Jesaju mums jābūt gataviem sadzirdēt Tā Kunga vārdu: „Ko lai Es sūtu? Kas būs mūsu vēstnesis?” un atbildēt: „Redzi, es esmu še, sūti mani!” (*Jes. 6,8*)

Daudzus mulsina lūgšana par mirušajiem; viņi neizprot, kāds ir šis lūgšanas mērķis, ko ar to mēs ceram sasniegt. Vai mirušo liktenis var mainīties no tā, ka par viņiem lūdz, vai lūgšana var pārliecināt Dievu būt netaisnīgam un dāvēt aizgājušajiem to, ko tie nav pelnījuši?

Ja jūs ticat, ka lūgšanas par dzīvajiem palīdz viņiem, kāpēc jūs neuzskatāt par iespējamu lūgt arī par mirušajiem? Dzīvība ir vienota, jo, kā saka evaņģēlists Lūka, „Dievs ir nevis mirušo, bet dzīvo Dievs” (*Lk. 28, 38*). Nāve – tās nav beigas, bet gan cilvēka likteņa noteikta stadija, un šis liktenis nāves brīdī nesastingst kā akmens. Mīlestība, kuru izteic mūsu lūgšanas, nevar būt veltīga; ja mīlestībai ir vara virs zemes, bet nav varas pēc nāves, tas ir traģiskā pretrunā ar Svēto Rakstu vārdiem par to, ka mīlestība ir spēcīga kā nāve (*Augstā Dziesma 8,6.*), un Baznīcas pieredze liecina, ka mīlestība ir stiprāka par nāvi, jo Kristus ar savu mīlestību pret cilvēku dzimtu uzvarēja nāvi. Nepareizi domāt, ka cilvēka saikne ar zemes dzīvi beidzas nāves brīdī. Savas dzīves laikā cilvēks sēj sēklas. Tās uzdīgs citu cilvēku dvēselēs,

ietekmē viņu likteni, un auglis, kas dzimis no šīm sēklām, īsteni pieder ne tika tiem, kas to atnesis, bet arī tiem, kas sējuši. Rakstīti vai runāti vārdi, kas ietekmējuši cilvēku dzīvi vai cilvēces likteņus – sludinātāju, filozofu, dzejnieku vai politisko darbinieku teiktais – par to visu ir atbildīgi cilvēki, kas to pauduši: jo cilvēku liktenis neizbēgami atkarīgs no tā, kā viņi ietekmē tos, kas dzīvo pēc viņiem.

Katra cilvēka dzīves ietekme turpinās līdz Pastarajai Tiesai, un cilvēka galīgo likteni nosaka ne tikai tas īsais laiks, kuru viņš nodzīvojis virs zemes, bet arī viņa dzīves rezultāti un labajām vai sliktajām sekām. Tie, kas kā auglīga zeme, pieņēmuši izsēto sēklu, var ietekmēt aizgājušo likteni, lūdzot Dievu svētīt cilvēku, kas pārveidojis, izmainījis viņu dzīvi, kas devis jēgu viņu eksistencei. Vēršoties pie Dieva nepārtrauktā mīlestībā, uzticībā un pateicībā, viņi ieiet tajā mūžīgajā Valstībā, kurai nav laika robežu, un var ietekmēt aizgājušo likteni un stāvokli. Ne jau netaisnību mēs Dievam lūdzam; mēs Viņu lūdzam nevis vienkārši piedot cilvēkam, neskatoties uz nelāgo, ko viņš izdarījis, bet svētīt viņu par to labo, ko viņš paveicis, par ko liecina citas dzīves.

Mūsu lūgšana – tā ir pateicība un mīlestība, jo mūsu dzīve ir turpinājums aizgājušā cilvēka dzīvei. Mēs nelūdzam Dievu būt netaisnīgam un neiedomājamies, ka mūsos ir vairāk mīlestības un līdzcietības nekā Viņam; mēs nelūdzam Viņu būt žēlsirdīgam, kā Viņš būtu bez mūsu lūguma, bet mēs uz Dieva tiesa atnesam jaunu liecību un lūdzam, lai šī liecība tiktu pieņemta un Dieva svētība bagātīgi nāktu pār to, kuram bija tik liela nozīme mūsu dzīvē. Un to ir svarīgi saprast: tādas lūgšanas mērķis ir nevis pārliecināt Dievu par kaut ko, bet apliecināt, ka šis cilvēks nav dzīvojis neauglīgi: nemīlot un nedominot mīlestību.

Katrs, kurš vienalga kādā veidā bijis mīlestības avots, meklē aizsardzību Dieva tiesā; bet palicēju pienākums ir liecināt par to, ko viņš viņu labā paveicis. Un šeit runa nav vienkārši par labvēlību vai emocijām. Svētais Īzaks Sīrietis saka: nenoslēdz savu lūgšanu ar vārdiem, padari visu savu dzīvi par lūgšanu Dievam. Tādēļ, ja mēs gribam lūgt par saviem aizgājējiem, mūsu dzīvei jāapstiprina lūgšana. Nepietiek laiku pa laikam modināt sevī noteikti jūtas pret viņiem un tad lūgt Dievu kaut ko darīt viņu labā. Svarīgi, lai katra labā patiesības un svētuma sēkla, ko viņi sējuši, nestu augļus, jo tad mēs varam nostāties Dieva priekšā un teikt: viņš ir sējis labo, viņā bija īpašības, kas rosina mani rīkoties taisnīgi, un šī labā daļiņa nav mana, bet gan viņa, un, kaut kādā mērā tā ir viņa slava un izpirkšana.

Pareizticīgo Baznīcai ir specifiski uzskati par nāvi un apglabāšanu. Pēdējā ceremonija sākas ar vārdiem „Slavēts, lai ir mūsu Dievs”; jāsaprot, cik tas daudz nozīmē, jo šie vārdi tiek izteikti par spīti nāvei, par spīti smagajam zaudējumam, par spīti ciešanām. Ceremonija veidota līdzīgi rīta – slavinājumam un gaismas dievkalpojuma; tuvinieki stāv ar degošām svecēm – augšāmcelšanās simbolu – rokās. Rituāla galvenā doma – ka mēs patiešām stāvam nāves priekšā, bet nāve mūs vairs nebiedē, ja mēs uztveram to Kristus Augšāmcelšanās gaismā.

Tai pašā laikā rituāls atklāj nāves divdabību, tās divas puses. Nāvi pieņemt nav iespējams, tā ir baismīga; mēs esam radīti, lai dzīvotu; un tomēr pasaulē, kuru cilvēciskais grēks padarījis drausmīgu, nāve – tā ir vienīgā izeja. Ja mūsu grēku pasaule būtu fiksēta kā nemainīga un mūžīga, tā būtu elle; nāve – vienīgā, kas ļauj zemei kopā ar ciešanām un grēku izrauties no šīs elles.

Baznīca redz abas puses; svētais Jānis Damaskietis rakstījis par to galējā, atkailinātā realismā, jo kristietis nevar būt romantiķis, kad ir runa par nāvi. Nomirt nozīmē nomirt, un šai nozīmē, runājot par krustu, mums jāsaprot, ka tas ir nāves ierocis. Nāve ir nāve ar visu tās traģisko kroplību un baismīgumu, un gala rezultātā tomēr tā ir vienīgā, kas dod mums cerību. No vienas puses, mēs alkstam dzīvot; no

otras puses, ja mēs pietiekošā mērā alkstam dzīvot, mēs alkstam nomirt, jo šai ierobežotajā pasaulē dzīves pilnība nav iespējama. Neapšaubāmi, nāve – tā ir trūdēšana, tomēr tāda trūdēšana, kura kopā ar Dieva svētību ved uz tādu dzīves pakāpi, kādas citādi mums nekad nebūtu. „Mirt – ir ieguvums” – saka apustulis Pāvils (*Fil. 1,21.*), jo dzīvojot miesā, mēs no Kristus esam šķirti. Noteiktā brīdī – neatkarīgi no nodzīvotā laika – mums jānomet ierobežojošā, laicīgā dzīve, lai ieietu bezgalīgajā.

Pareizticīgo apstāvēšana uzsvērti koncentrēta ap atvērto zārku, jo Baznīca turpina skatīt cilvēku viņa veselumā – kā miesu un dvēseli, par kurām tā rūpējas vienādi. Miesa sagatavota apbedīšanai; tā nav nonēsāts apģērbs, kurš tiek nomests, lai atbrīvotos dvēsele, - kā mīl sacīt it kā dievbijīgi cilvēki. Ķermenis kristietim ir kaut kas daudz vairāk; ar dvēseli nevar notikt nekas tāds, kur nepiedalītos arī miesa. Šīs pasaules uztvere, - ne tikai tās, bet arī dievišķās pasaules uztvere, daļēji notiek caur ķermeni. Katrs sakraments – Dieva velte, par kuru dvēsele uzzina caur fizisku darbību; kristāmie ūdeni, svaidāmā eļļa, maize un vīns – viss ņemts no materiālās pasaules. Mēs nevaram izdarīt neko labu vai sliktu, neesot vienībā ar miesu. Ķermenis eksistē ne tikai tāpēc, lai dvēsele piedzimtu, nobriestu un pēc tam to pametusi aizietu; no pirmās dienas līdz pēdējais miesa bijusi dvēseles līdzstrādniece visos darbos un kopā ar dvēseli veido veselu cilvēku. Tā vienmēr paliek it kā apzīmogota ar dvēseles un kopā ar viņu pazaudētās dzīves zīmogu. Saistīta ar dvēseli, miesa caur sakramentiem saistīta arī ar pašu Jēzu Kristu. Svētajā Vakarēdienā mēs baudām Viņa Miesu un Asinis, un tādējādi miesa brīvprātīgi savienojas ar dievišķo pasauli, ar ko tā saskaras.

Ķermenis bez dvēseles ir vienkārši mironis, un tam nav nekādas daļas gar to, par ko šeit runājam, bet dvēsele bez miesas, pat svētā dvēsele, kas iet „taisni uz debesīm”, vēl neizjūt to svētlaimi, uz kādu aicināts cilvēks laiku beigās, kad Dieva slava atmirdzēs dvēselē un miesā.

Kā saka Svētais Īzaks Sīrietis, pat mūžīgai svētlaimei cilvēku nevar piespiest bez ķermeņa piekrišanas. Īpaši satriec viena no lielākajiem askētiem, svētā Īzaka, šāda atziņa par miesas svarīgumu, jo svētais ir viens no tiem, par kuru citi varētu teikt, ka viņš visu savu dzīvi pavadījis, mērdējot miesu. Bet pēc apustuļa Pāvila izteikuma, askēti cīnījās pret grēcīgo miesu (*Rom. 6,6*), lai no trūdēšanas iegūtu mūžību, bet nenogalināja miesu tādēļ, lai dvēsele atbrīvotos no gūsta.

Tāpēc mirušais ķermenis ir Baznīcas aizbilstamais, pat ja tā ir grēcinieka miesa; un visa uzmanība, kuru mēs veltām viņam dzīves laikā, nevar līdzināties tai godbijībai, kas izpaužas apbedīšanas rituālā.

Tieši tāpat miesa saistīta ar dvēseli lūgšanu dzīvē. Katra izvirtība, katra pārmērība, katra vulgaritāte, kurai mēs paši pakļaujam savu ķermeni, pazemo vienu no šīs kopības, nodarot postu arī otram; to var izteikt savādāk: pazemojums, kuriem mēs esam pakļauti no ārienes, var pārvarēt ar lūgšanu; pazemojumi, kuriem mēs paši sevi pakļaujam, izposta lūgšanu. Īpatnības, kas atšķir kristīgo lūgšanu, - tā ir Kristus lūgšana, ko nes Viņa Tēvam no paaudzes paaudzē, arvien jaunos un jaunos apstākļos, kas pēc svētības un pievienošanas ir Kristus klātbūtne šai pasaulē; tā ir nepārtraukta lūgšana Dievam par to, lai notiktu Viņa griba, lai viss notiktu saskaņā ar Dieva gudro un mīlestības pilno nodomu. Tas nozīmē, ka mūsu lūgšanu dzīve vienlaikus ir cīņa pret visu, kas nav Kristus. Mēs sagatavojam augsni savai lūgšanai ikreiz, kad nometam no sevis kaut ko, kas nav Kristus, kas ir Viņa necienīgs, un tikai tāda cilvēka lūgšana, kas kā apustulis Pāvils var sacīt: „Bet nu nedzīvoju es, bet manī dzīvo Kristus” (*Gal. 2, 20*), ir īsta kristīga lūgšana.

Taču tā vietā, lai lūgtu par Dieva gribas piepildīšanos, mēs bieži cenšamies Dievu pārliecināt visu iekārtot tā, kā mums gribētos. Vai tāda lūgšana var netapt noniecināta?

Lai cik arī labi mēs lūgtu, katru minūti mums jāapzinās, ka varam kļūdīties pat vislabākajās jūtās un domās. Lai cik patiesi, cik taisnīgi būtu mūsu nodomi, lai cik pilnīgi tie mums liktos, katra lūgšana kaut kādā brīdī var sākt iet pa nepareizu ceļu, un, kad esam pateikuši Dievam visu, ko bijām nodomājuši, jāpiebilst, kā Kristus Ģetzemanes dārzā: „Tomēr ne kā es gribu, bet kā Tu gribi” (*Mt. 26,39*). Tādā pašā noskaņā mēs varam arī gūt atbalstu svēto aizbildniecībā: mēs nosūtām viņiem savus labos nodomus, bet ļaujām svētajiem pašiem noformulēt mūsu vēlmes saskaņā ar Dieva gribu, kas viņiem zināma.

„Lūdziet, tad jums taps dots.” (*Mt. 7,7*) Šie vārdi – kristīgās apziņas stūrakmens; mēs tos nevaram ne pieņemt, ne noliegt. Noliegt nozīmē atteikties no bezgalīgās Dieva labsirdības, bet mēs vēl neesam īsteni kristieši, lai tos pieņemtu. Mēs zinām, ka tēvs maizes vietā nedos akmeni (*Mt. 7,9*), bet paši sevi apzināmies kā bērņus, kuri neapzinās savas īstenās vajadzības un nezin, kas viņiem ir labs, un kas – slikts. Tieši tajā slēpjas izskaidrojums, kāpēc tik daudz lūgšanu paliek bez atbildes. To var atrast arī Sv. Jāņa Zeltamutes vārdos: „Neskumsti, ja uzreiz nesaņem to, ko lūdz: Dievs grib dāvēt tev lielāku labumu caur tavu pastāvību lūgšanā.”

„Varbūt Dieva klusēšana – tā ir tik vien kā mūsu personīgā kurluma traģisks aspekts?” (A. De Chateaubriant. *La reponse du Seigneur*, p. 170).

„Atkal es jums saku: ja divi no jums virs zemes ir vienā prātā kaut kādas lietas dēļ, ko tie grib lūgt, tad Mans Debesu Tēvs to tiem dos.” (*Mt. 18,19*) Šo apstiprinājumu dažreiz izmanto kā akmeni, kuru met uz kristiešiem, jo ļoti bieži vairāki cilvēki centīgi kopā lūdz par kaut ko un tomēr nesaņem gaidīto. Bet iebildumi gaist, kolīdz mēs saprotam, ka šis „kopā” bijis pasaulīgs, vienprātība – parasta koalīcija, bet nevis vienotība, un ticība tam, ka Dievs var izdarīt visu, ko gribēs, tika saprasta tā, kā to saprata draugi, kas mierināja Ījabu.

Šķietamā vārdu: „Un visu, ko jūs ticībā lūgsiet, to jūs dabūsiet” (*Mt. 21,22*) nepatiesība rod atbildi Kristus Ģetzemanes lūgšanā un arī daļēji pie apustuļa Pāvila vārdos (*Ebr. 11, 36 - 40*): „Citi izcietuši izsmieklu un pātagu sitienus, pat arī važas un cietumu. Viņi tika akmeņiem nomētāti, sazāģēti, mira no zobena, staigāja apkārt aitu un kazu ādās, trūkumu ciezdami, spaidīti, mocīti; viņi, kuru cienīga nebija pasaule, maldījās pa tuksnešiem un kalniem, un alām, un zemes aizām. Un šie visi, lai gan ticības dēļ viņi ir saņēmuši liecību, nesaņēma apsoltīto, tāpēc, ka Dievs mums kaut ko labāku bija paredzējis, lai viņi bez mums nesasnietu pilnību.”

Bez šaubām, visos šajos apstākļos cilvēki daudz lūdza, iespējams, ne par atbrīvošanu, bet par palīdzību, jo viņi bija gatavi veltīt savu dzīvību Dievam, un tomēr viņiem netika dots viss, ko viņi varēja sagaidīt.

Ja Dievs redz, ka mūsu ticība ir pietiekoša, lai izturētu Viņa klusēšanu, lai pieņemtu tikumiskās vai fiziskās ciešanas Viņa Valstības pilnīgākam piepildījumam, Viņš var klusēt un beigu beigās atbilde uz lūgšanu tiks sniegta, bet pilnīgi citāda, kā mēs to gaidījām.

Apustulis Pāvils teic, ka Kristus lūgšana Ģetzemanes dārzā tika uzklausīta (*Ebr. 5,7*) un Dievs Viņu augšāmcēla no mironiem. Te viņš nerunā par tiešu Dieva atbildi, kurš kausam varētu ļaut paiet garām, par to arī lūdza Kristus, bet par ko, ka Dievs deva Pestītājam spēku pieņemt Viņa gribu, ciest, veikt savu darbu, un tieši Viņa absolūtā ticība deva iespēju Dievam pateikt „nē”. Bet šī pati absolūtā Kristus ticība darīja iespējamu, ka pasaule tika pestīta.

Daudzas mūsu lūgšanas ir pieprasošas lūgšanas, un cilvēki tiecas domāt, ka lūgums ir lūgšanas zemākā pakāpe; tad seko pateicība, tad slavas dziesma. Patiesībā pateicība un slavināšana ir mazāk dziļu savstarpējo attiecību izpaušana. Mūsu mazticības līmenī vieglāk ir slavināt vai pateikties Dievam nekā uzticēties Viņam tik lielā mērā, lai ticībā Viņam ko lūgtu. Pat mazticīgi cilvēki var pateikties Dievam, ja noticis kas viņiem patīkams. Ir tādi brīži, kad katrs ir spējīgs slavināt Dievu. Bet daudz grūtāk ir būt tādā nedalāmā ticībā, lai Dievu lūgtu no visas sirds, pilnīgā uzticībā. Nevajag nevērīgi izturēties pret lūdzošajām lūgšanām, jo spēja tās paust – tā ir mūsu ticības pārbaude.

Kad Cebedeja dēlu māte lūdz Kristu divas labākās vietas paradīzē saviem dēliem, viņa nāca ar pilnu ticību, ka Valdnieks var dot to, ko viņa lūdz; bet viņa domāja, ka Kristum ir vara izpildīt viņas lūgumu vienkārši ar saimnieka tiesībām, rīkoties tā, kā Viņš iegribēs. Bet tas neatbilda Viņa mācībai: „Mans spriedums ir taisns, jo es nemeklēju savu gribu, bet tā gribu, kas mani sūtījis” (*Jņ. 5,30*). Cebedeja dēlu māte gaidīja, ka Kristus pēc savas iegribas izpildīs viņas vēlēšanos, parādīs viņai īpašu labvēlību vienkārši tādēļ, ka viņa pirmā nāca par to lūgt, Kristus atteikums norāda, ka tas, par ko māte lūdza, būtu lepības pilns stāvoklis, kamēr visa Valstība pamatojas uz lēnprātību. Mātes lūgšanu noteica Vecās Derības attieksme pret Mesijas atnākšanu.

Jēzus lūgšana

Tiem, kas lasījuši „Svētceļnieka stāstus”, ir pazīstams apzīmējums – **Jēzus lūgšana**. Tā saucās īsā lūgšana: „Kungs, Jēzus Kristus, Dieva Dēls, esi man grēciniekam žēlīgs”, kas atkārojama nepārtraukti. „Svētceļnieka stāsti” – tas ir vēstījums par cilvēku, kas gribēja iemācīties nemitīgi lūgt (*1. Tes. 5,17.*). Cilvēks, ar kura pieredzi iepazīstamies šajā grāmatā, bija svētceļnieks, tādējādi daudzas viņa psiholoģiskās īpatnības, kā arī veidu, kādā viņš iemācījās lūgšanu un kā to pielietoja, nosaka tieši viņa dzīves veids, un tas sašaurina grāmatas pielietojuma nozīmi, nekā tā varētu būt; un tomēr tā ir vislabākais ceļš uz šo lūgšanu – vienu no lielākajiem Pareizticīgās Baznīcas dārgumiem.

Šī lūgšana dziļi sakņojas Evaņģēlija garā, un ne par velti lielie Pareizticības skolotāji vienmēr uzsvēra, ka Jēzus lūgšana sevī ietver visu Evaņģēlija būtību. Lūk, kāpēc Jēzus lūgšanu visā tās pilnībā var darīt tikai tas, kas pieder Evaņģēlijam, kas patiesi ir Kristus Baznīcas loceklis.

Visa Evaņģēlija skanējumu, un vēl vairāk – visu tā realitāti nosaka Jēzus vārds, personība. Ja Jūs ņemsiet lūgšanas pirmo daļu, tad ieraudzīsiet, ka tā izpauž mūsu ticību Kungam: „Kungs, Jēzu Kristu, Dieva Dēls”. Pašā lūgšanas sirdī mēs atrodam Jēzus vārdu; tas ir vārds, kura priekšā locīsies jebkurš celis (*Jes. 45,23.*), un, kad mēs to izrunājam, mēs apliecinām Iemiesošanās notikumu. Mēs apstiprinām, ka Dievs, Dieva Vārds, kas nāk no Tēva, kļuvis par cilvēku un ka Viņā mājot visa Dievības pilnība, kas iemiesojusies ķermenī redzamā veidā. (*Kol. 2,9.*)

Lai galilietī, izraēļu pravieti, ieraudzītu iemiesojušos Dieva Vārdu, par cilvēku kļuvušu Dievu, mūs jāvada Garam, jo gan Kristus Iemiesošanās gan tas, ka Viņš ir Kungs, atklājas mums caur Dieva Garu. Mēs saucam Viņu par Kristu un ar to apliecinām, ka Viņā ir izpildījušies Vecās Derības pravietojumi. Sakot, ka Jēzus ir Kristus, mēs atzīstam, ka visa Vecās Derības vēsture ir mūsu, ka mēs to pieņemam kā Dieva patiesību. Mēs saucam Viņu par Dieva Dēlu, jo zinām, ka Mesija, Kuru gaidīja jūdi, cilvēks, kuru Bartimejs sauca par Dāvida Dēlu, ir iemiesojies Dieva Dēls. Šie vārdi īsumā ietver sevī visu, ko mēs zinām, visu, kam mēs ticam par Jēzu Kristu uz Vecās un Jaunās Derības uz Baznīcas daudzu gadsimtu pieredzes pamata. Šajos nedaudzajos vārdos mēs pilnībā izsakām savu ticību.

Bet nepietiek tā apliecināt savu ticību, nepietiek ticēt. Arī ļaunie gari tic un dreb (*Jēk. 2,19.*). ar ticību vien nepietiek, lai notiktu pestīšana, tai jāved uz pareizu attieksmi pret Dievu; un tā, apliecinot visā pilnībā, precīzi un skaidri, mūsu ticību Kristum kā Kungam un kā personībai, ticību Viņa vēsturiskumam un dievišķībai, mēs noliekam sevi Viņa priekšā pareizā apziņā: „Esi man grēciniekam žēlīgs.”

Šos vārdus – esi man žēlīgs – lieto visās kristīgajās Baznīcās, bet Pareizticība – tā ir tautas atbilde uz lūgšanām, ko izrunā garīdznieks. Grieķu vārds, kuru atrodam Evaņģēlijā un agrīnajās liturģijās – „eleison”. Šim vārdam ir tā pati sakne, kā „eleon”, kas nozīmē olīvkoku un tā eļļu. Vecajā un Jaunajā Derībā, meklējot tās vietas, kas saistītas ar šo pamatjēdzienu, mēs sastopam to dažnedažādu līdzību un notikumu virknē, kas ļauj pilnībā saprast vārda nozīmi. Olīvkoka veidolu mēs atrodam 1. Mozus grāmatā. Pēc plūdiem Noass vienu pēc otra sūtīja putnus, lai noskaidrotu, vai ir sauszeme, un viens no tiem, balodis – un nebūtu ne nejauši tieši balodis – atgriezās ar mazu olīvkoka zariņu. Šis zariņš Noasam un visi, kas atradās šķirstā, bija ziņa, ka Dieva dusmas ir rimušas un ka Dievs dod cilvēkam iespēju sākt visu no jauna. Visi, kas atrodas šķirstā, var no jauna apmesties uz cietzemes, pacensties dzīvot pa jaunam un nekad vairs, ja vien spēs, nenokļūt Dieva dusmu varā.

Jaunajā Derībā līdzībā par žēlsirdīgo samarieti olīveļļu lieto, lai atvieglotu sāpes un dziedētu rētas. Vecajā Derībā ķēniņu un garīdznieku svaidīšanā uz viņu galvām tiek izlieta eļļa par Dieva svētības zīmi, kura nāk no augšas un izlejas pār viņiem (*Ps. 132,2*), dodot tiem jaunu spēku veikt to, kas nav cilvēka iespējās. Ķēniņam jāstāv uz sliekšņa starp cilvēku gribu un Dieva gribu; garīdznieks tāpat stāv uz šī sliekšņa, lai pasludinātu Tā Kunga gribu un pat vairāk: lai darbotos Dieva labā, darīt zināmus Visuvaldītāja norādījumus un īstenotu Dieva lēmumus.

Eļļa vispirms liecina par Dieva dusmu beigām, par mieru, kuru Radītājs piedāvā cilvēkiem, kas grēkojuši pret Viņu; tā rāda, ka Dievs mūs izdziedinājis, lai mēs varētu dzīvot un kļūt par to, par ko aicināti; un tā kā Viņš zina, ka mēs neesam spējīgi pašiem saviem spēkiem izpildīt ne Viņa gribu, ne mūsu radības dabas likumus, Viņš pārpilnībā dod mums spēku paveikt to, ko citādi mēs nespētu.

Vārdi „žēlastība” un „apžēlojies” slāviski ir vienas saknes ar vārdiem, kas izpauž maigumu, mīļumu; un, kad mēs sakām šos vārdus – „eleison”, „have mercy on us” „apžēlojies” – mēs lūdzam Dievu ne tikai atbrīvot mūs no Viņa dusmām, - mēs lūdzam mīlestību.

Ja atgriežamies pie Jēzus lūgšanas vārdiem – Kungs, Jēzu Kristu, Dieva dēls, esi man grēciniekam žēlīgs, ieraudzīsim, ka pirmie vārdi precīzi un pilnībā izsaka evaņģēlisko ticību Kristum, Dieva Vārda vēsturiskajam iemiesojuma; bet lūgšanas beigās izteic visu mīlestību savstarpējo attiecību daudzšķautņaino bagātību, kas pastāv starp Dievu un Viņa radījumu.

Jēzus lūgšanas vairumam pareizticīgo zināma kā viena no lūgšanas formām, iespēja acumirkli koncentrēties lūgšanai, pieejama jebkurā laikā, jebkuros apstākļos.

Daudzi ir rakstījuši par lūgšanas fiziskajiem aspektiem, elpošanas vingrinājumiem par sirdsdarbības kontroli un veseli virkni citiem, mazāk nozīmīgiem faktoriem. „Labestības mācība” ir papildnam sīku norādījumu par patiesu lūgšanu, pat ar norādēm uz tehniskiem paņēmieniem, ko izstrādājis sufisms. Agrīnie un mūsdienu baznīcas tēvi nodarbojušies ar šo jautājumu vienmēr nonākuši pie secinājumiem: nekad nedrīkst ķerties pie fiziskiem vingrinājumiem bez garīgā tēva bezierunu vadības.

Bet, kas ir pieejams visiem, ko dāvājis Dievs – tā ir pati lūgšana, vārdu atkārtošana bez jebkādas fiziskas piepūles, pat bez mēles kustībām, lūgšana, kuru var izmantot sistemātiski, lai sasniegtu iekšēju pārveidošanos. Vairāk nekā jebkura cita lūgšana Jēzus lūgšana vērsta uz to, lai panāktu Dieva klātbūtni bez jebkādas blakus domas, izņemot tā brīnuma apziņu, ka mēs esam šeit un Tas Kungs ir ar mums, jo, kad lūdzamies Jēzus lūgšanā, tad nav nekāda un neviena, izņemto Dievu un mūs.

Jēzus lūgšanu var pielietot divējādi; tā ir tāda pati Dieva pielūgsmē kā jebkura cita lūgšana, bet askētiskā līmenī sakopo uzmanību vienā veselumā un ļauj to nepazaudēt Dieva klātbūtnē.

Šī lūgšana – ļoti labestīgs pavadonis, draudzīgs, vienmēr tuvs un gluži personisks, par spīti šķietamajai vienveidībai, to atkārtojot. Priekos vai bēdās, kļuvusi par ieradumu, tā būs spēks, kas atdzīvina dvēseli, kas vienmēr gatavs atsaukties uz katru Dieva aicinājumu. Svētā Simeona Jaunā Teologa vārdus var attiecināt uz visu, tās iedarbību uz mums: „Visu pārējo, kas šai procesā notiek, uzzināsi pēc tam.”

Grūti veicamās lūgšana

Kad mēs esam attiecīgā noskaņojumā, kad sirds pilna godbijības, rūpju par citiem, kad mute runā aiz sirds pārpilnības (*Lk. 6,45*), tad lūgt nav grūti, tad mēs brīvi sakām Dievam vārdus, kuri mums ir tuvākie. Bet, ja mēs atstātu savu lūgšanu dzīvi savu noskaņojumu varā, tad, iespējams, laiku pa laikam lūgtu karsti un patiesi, bet uz ilgāku laiku zaudētu jebkādu lūgšanas kontaktu ar Dievu. Liels kārdinājums ir atlikt lūgsnu līdz tam brīdim, kad mūsos pamodīsies dzīvas jūtas pret Dievu, un uzskatīt par nepatiesu katru lūgšanu un katru griešanos pie Dieva cita laikā. Mēs visi pēc pieredzes zinām, ka mūsos mājō milzums jūtu, kuras neparādās katrā mūsu dzīves brīdī; slimība vai bēdas nobloķē tās mūsu apziņai. Pat tad, kad mēs dziļi mīlam, gadās periodi, kad mēs to neizjūtam un tomēr zinām, ka mīlestība dzīvo mūsos. Tas pats notiek ar mūsu attieksmi pret Dievu; dažādu iekšēju vai ārēju iemeslu dēļ, brīžiem mums ir grūti apzināties, ka mēs ticam, ceram, ka patiešām mīlam Dievu. Tādos brīžos jārikojas, vadoties nevis pēc jūtām, bet gan pēc zināšanām. Mums jātic tam, kas ir mūsos, pat, ja, to šobrīd sevī neredzam. Mums jāatceras, ka mīlestība ir dzīva, kaut arī tā nepiepilda mūsu sirdi ar prieku vai iedvesmu. Un mums jāstāv Dieva priekšā, atceroties, ka Viņš vienmēr mīl, vienmēr ir klāt, neskatoties uz to, ka mēs patlaban to nesajūtam.

Kad esam vēsi un lietišķi, kad mums šķiet, ka mūsu lūgšana nav patiesa, un mēs to izpildām tikai ierastības dēļ, - kā mums rīkoties? Vai nebūtu labāk pārtraukt lūgt, kamēr lūgsna no jauna kļūs dzīva? Bet kā mēs uzzināsim, ka pienācis īstais brīdis? Kārot pilnību lūgšanā – tās ir lielas briesmas, kamēr mēs esam vēl tik tālu no tās. Kad lūgsna ir lietišķa un sausa, tā vietā, lai atkāptos, mums jātic vēl vairāk un jāturpina. Mums jāsaka Dievam: „Es esmu iztukšojies, es nespēju lūgties pa īstam, pieņem Kungs, šo grūtsirdīgo balsi un lūgšanas vārdus un pielīdzi man.” Sniegsim savā lūgšanā kvantitāti, ja nespējam sniegt kvalitāti. Protams, labāk ir izteikt tikai divus vārdus – „Mūsu Tēvs” ar visu to, izpratnes dziļumu, nekā atkārtot Tā Kunga lūgšanu divpadsmit reižu; bet tieši tam mēs dažkārt neesam gatavi. „Kvantitatīvā” lūgšana nenozīmē, ka jāizrunā vairāk vārdu kā parasti; tas nozīmē – saglabāt savu ierasto lūgšanu veidu, ņemot vērā, ka tas ir tikai zināmais vārdu daudzums un nekas vairāk. Kā saka baznīcas tēvi, Svētais Gars vienmēr ir tur, kur ir lūgsna, un, pēc apustuļa Pāvila vārdiem, „neviens nevar teikt, ka Kungs ir Jēzus, kā vien Svētajā Garā” (*1. Kor. 12,3*). Kad pienāks laiks, Svētais Gars piepildīs uzticīgo un pacietīgo lūgšanu ar jēgu un jaunas dzīves dziļumu. Kad mēs stāvam Dieva priekšā tādos grūtsirdības un pamestības brīžos, jāpiespiež gribasspēks, jālūdz pēc pārliecības, ja ne aiz jūtām; lūgties ticībā, - par kuru mēs zinām, ka tā mums ir, - ar saprātu, ja ne ar liesmojoši sirdi.

Tādos brīžos lūgšana skan pavisam citādāk, bet tikai mums, ne Dievam; kā saka Juliāna Noričska, „Lūdziet iekšēji, kaut arī tu domā, ka tas tev nedod mierinājumu, jo tas ir noderīgi – kaut arī tu nejūti; kaut arī tu neko neredzi un pat domā, ka nevari lūgties. Jo dzedrumā un neapmierinātībā ar visu, slimībās un nevarībā tava lūgšana Man ir visai tīkama, pat, ja tu domā, ka tā tev nedod mierinājumu – un tāda Manās acīs ir jebkura tava lūgšana, kas izteikta ticībā” (*„Neizzināmā mākonis”*).

Tādos brīžos, kad lūgšana kļūst par piepūli, galvenais mūsu balsts – uzticība un apņēmība; griba, kurā apvienojas gan viena, gan otra, nepievēršot uzmanību savām jūtām, mēs piespiežam sevi nostāties Tā Kunga priekšā un runāt ar Viņu, vienkārši tāpēc, ka Viņš ir mūsu Dievs, bet mēs esam Viņa radība. Lai arī ko mēs neizjustu, mūsu stāvoklis no tā nemainās: Dievs paliek mūsu Radītājs, mūsu Izpircējs, mūsu

Kungs; Viņš ir Tas, pie kā mēs ejam, kuru alkstam, un vienīgais, kurš var dot mums pilnību.

Dažreiz mēs domājam, ka mēs neesam cienīgi lūgties un mums pat nav tiesību to darīt; tas atkal ir kārdinājums. Katra ūdens lāse, lai arī no kurienes tā nebūtu – no peļķes vai no okeāna, - attīrās iztvaikošanas procesā; tāpat katra lūgšana, kas paceļas pie Dieva. Jo vairāk mēs jūtamies atstāti, jo vairāk nepieciešams lūgt; tieši to droši vien reiz izjuta kāds starecs, kad viņš lūdzās, bet nelabais skatījās uz viņu un burkšķēja: liekuli, kā tu vari lūgties ar savu neķītro prātu, kas pilns ar domām, kuras es redzu? Viņš atbildēja: tieši tāpēc, ka mans prāts pilns ar domām, kuras man pretīgas un ar kurām es cīnos, es arī lūdzu Dievu.

Vai tā būtu Jēzus lūgšana vai jebkura cita lūgšana, ko piekopj Baznīca, cilvēki bieži jautā – kādas man ir tiesības to lietot? Vai es varu izrunāt šos vārdus kā savus personīgos? Kad mēs izmantojam lūgšanas, kuras uzrakstījuši svētie, un kuras ir viņu pieredzes auglis, varam būt pārliecināti, ja esam pietiekoši uzmanīgi, tad lūgšanas vārdi kļūst par mūsu personīgajiem, mēs iedzīvosimies izjūtā, kas tos radījusi, un tie pārveidos mūs ar Dieva svētību. Ar Jēzus lūgšanu savā ziņā ir vienkāršāk, tāpēc ka, jo sliktāks mūsu stāvoklis, jo vieglāk mums saprast, ka, nostājoties Dieva priekšā, mēs varam pateikt tikai vienu – apžēlojies.

Biežāk nekā paši sev atzīstamies, mēs lūdzam cerībā uz noslēpumainu apskaidrību, cerībā, ka ar mums kaut kas notiks, cerībā izjust kaut kādus aizraujošu piedzīvojumu. Tā ir kļūda, tāda pat kļūda, kādu mēs šad tad pieļaujam savās attiecībās ar cilvēkiem un kura praktiski var pilnībā izjaukt šīs attiecības: mēs tuvojamies cilvēkiem un iepriekš gaidām noteikta veida reakciju; bet, ja atbildes nav, vai tā nav tāda, kādu esam gaidījuši, mēs viļamies vai nepieņemam šo atbildi. Tieši tāpat, kad lūdzamies, mums jāatceras, ka Dievs, Tas Kungs, kurš brīvi pielaiž mūs savā klātbūtnē, Pats ir brīvs attiecībā pret mums; tas nenozīmē, ka Viņa parādībai ir patvaļīgs raksturs, līdzīgi tam, kā mēs brīžiem esam laipni, brīžiem rupji, atkarībā no garastāvokļa, bet tas nozīmē, ka nav Viņa pienākums atklāt mums Sevi vienīgi tāpēc, ka mēs esam atnākuši un skatāmies uz Viņa pusi. Ļoti svarīgi atcerēties, ka mums un Dievam ir brīvs atnākt vai aiziet, un šai brīvībai ir milzīga nozīme, jo tā ir patiesu savstarpējo attiecību pazīme.

Kāda jauna bezcerīgi slima sieviete pēc ilgām lūgšanām, kad Dievs bija bezgalīgi tuvs un sajūtams, pēkšņi zaudēja ar Viņu jebkādu saskarsmi. Bet stiprākas nekā skumjas par Dieva zaudējumu viņā bija bailes no kārdinājuma izglābties no šīs Dieva prombūtnes, radot sev šķietamu Viņa klātbūtni, jo īstenībā Dieva prombūtne un īstenā Viņa klātbūtne vienādā mērā ir pierādījums Viņa realitātei un konkrētajām savstarpējām attiecībām ar Viņu, kas būtu vēlami lūgšanā.

Tā mums jābūt gataviem sniegt savu lūgšanu un pieņemt visu, lai ko arī Dievs dotu. Tas ir garīgā cīnītāja dzīves pamatprincips. Cīņā par to, lai paliktu vērstiem uz To Kungu, cīņā pret visu, kas mūsos ir duļķains, kas traucē griezties uz Dieva pusi, mēs nevaram būt pilnībā ne aktīvi ne pasīvi. Mēs nevaram būt aktīvi tai ziņā, ka, lai arī kā mēs necenstos, paši saviem spēkiem mēs nevaram ne pacelties debesīs, ne nomest Dievu no tām. Bet mēs nevaram būt arī vienkārši pasīvi un sēdēt rokas salikuši, jo Visavaldītājs neizrīkojas ar mums kā ar priekšmetiem; patiesas attiecības nepastāvētu, ja mēs vienkārši pasīvi pakļautos Viņa ietekmei. Askētiska uzvedība izpaužas modrībā – karavīra modrībā, kurš stāv naktī tik klusu, tik uzmanīgi un tik vērīgi, cik vien iespējams, lai pareizi un ātri varētu reaģēt uz visu, kas notiktu. Savā ziņā viņš ir bezdarbībā, jo viņš stāv un neko nedara, tomēr viņš nemitīgi ir aktīvs, jo ir sardzē un pilnīgi koncentrējies. Viņš modri ieklausās un ielūkojas, gatavs uz visu.

Tā ir tieša iekšējās dzīves līdzība. Dieva klātbūtnē mums jābūt pilnīgā klusēšanā un sakārtotībā, modrā uzmanībā, nepakustoties. Mēs varam gaidīt stundām ilgi vai vēl vairāk, bet pienāks brīdis, kad mūsu nenogurdināmā uzmanība tiks apbalvota un kaut kas notiks. Tomēr atkal, ja esam piesardzīgi un modri, tad esam gatavi uz visu, kas varētu mums pagādīties cēlā, negaidot kaut ko vienu, noteiktu. Mums jābūt gataviem pieņemt no Dieva visu, ko Viņš dos iepazīt. Ja lūdzamies kādu laiku un izjūtam zināmu siltumu, tad, nākot pie Dieva nākamajā dienā, mēs ļoti viegli ļaujamies kārdinājumam sagaidīt to pašu. Ja kaut kad esam lūgušies Dievu silti vai ar asarām, ar satriektu sirdi vai priekā, tad, nākot atkal pie Tā Kunga, mēs gaidām izjust to atkal un ļoti bieži palaižam garām jaunu kontaktu ar Dievu tikai tāpēc, ka no jauna tiecamies pārdzīvot jau reiz izjusto.

Dieva tuvošanās mums var izpausties ļoti daudzveidīgi: tas var būt prieks, tā var būt trīsas, tās var būt satricinājums vai kaut kas cits. Mums jāatceras: tas, ko mēs izjutīsim šodien, būs mums nezināms, jo Dievs, kādu mēs Viņu zinājām vakar, nebūs tāds, kāds Viņš var atklāties mums rīt.

Bezvārdu lūgšana

Lūgšana – tā visupirms ir tikšanās ar Dievu; dažreiz mēs sajūtam Viņa klātbūtni, visbiežāk gan neskaidri; bet ir periodi, kad mēs varam nolikt sevi Dieva priekšā tikai ticībā, pilnīgi nejūtot Viņa klātbūtni. Tā nav mūsu uztveres pakāpes vaina, ne jau tā dara šo tikšanos iespējamu un auglīgu: jāizpilda citus noteikumus; bet galvenais no tiem – lai cilvēks, kas lūdz, būtu paties. Dzīvojot sabiedrībā, mēs ļaujam izpausties visdažādākajām mūsu personības šķautnēm. Katrs no mums ir viens cilvēks vienos apstākļos un pilnīgi cits atšķirīgā situācijā: valdonīgs, kad viņš ir priekšnieks, pilnīgi padevies mājās un atkal pavisam cits draugu vidū. Katrs „es” ir daudzpakāpju, bet neviena no šīm viltus personām, vai arī no tām, kuras daļēji ir viltus, bet daļēji īstas, nav mūsu patiesais „es” pietiekošā mērā tam, lai mūsu vārdā stāvētu Dieva klātbūtnē. Tas vājina mūsu lūgšanu, veicina prāta, sirds un gribas šķelšanos. Kā „Hamletā” saka Polonijs: „Tici sev, kā rīts seko naktij, tā arī tam sekos uzticība visam.”

Nav viegli starp šīm daudzveidīgajām maskām un ārpus tām atrast savu īsto „es”. Mēs tā neesam pieraduši daudz maz dziļi un patiesi būt paši, ka mums šķiet gandrīz neiespējami saprast, no kurienes sākt meklēt. Tomēr mēs visi zinām, ka ir brīži, kad mēs vairāk nekā parasti tuvojamiem savas īstajam „es”; šie brīži jāiegaumē un sīki jāanalizē, lai kaut apmēram saprastu, kas esam īstenībā. Konstatēt patiesību pašiem par sevi parasti ir ļoti grūti mūsu godkāribas dēļ, gan šī netikuma paša par sevi, gan arī tai ziņā, ka tas nosaka mūsu uzvedību. Godkāribas būtība ir izcelties kaut arī tam nav nekādas vērtības, un būtu atkarīgam no tās spriedumā par sevi, bet tātad arī visā attiecsmē pret dzīvi, no cilvēku domām, kurām nevajadzētu mūs tā iespaidot. Godkāriba – atkarība, kuru nosaka citu cilvēku reakciju pret mums.

Godkāriba ir mūsu pirmais ienaidnieks, ar kuru jācīnās, kaut, kā saka baznīcas tēvi, tā arī ir pēdējā, kas tiek uzvarēta. Pieveiktas godkāribas piemēru mēs redzam stāstā par Caķeju (*Lk. 19,1 - 10*), un tas daudz ko var mums iemācīt. Caķejs bija bagāts cilvēks, kas ieņēma augstu sociālo stāvokli; viņš bija Romas impērijas ierēdnis, nodokļu savācējs, un viņam būtu jāizturas atbilstoši savam stāvoklim. Viņš bija ievērojams savas pilsētiņas pilsonis; jautājums „ko teiks cilvēki?”, varētu viņu atturēt no tikšanās ar Kristu. Bet, kad Caķejs izdzirdēja, ka Kristus iet cauri Jērikai, viņam neatturami iegribējās Jēzu ieraudzīt, un viņš aizmirsa, ka varētu likties smieklīgs (bet tas mums šķiet sliktāk par daudziem citiem ļaunumiem) – un šis cienījamais pilsonis aizskrēja un uzrāpās kokā! Viņu varēja redzēt viss pūlis, un, bez šaubām, daudzi smējās. Bet tik stipra bija vēlēšanās ieraudzīt Jēzu, ka viņš aizmirsa par to, ko teiks cits; uz īsu brīdi viņš pārstāja būt atkarīgs no sveša sprieduma un šai brīdī pilnībā bija pats; tas bija Caķejs – cilvēks, bet nevis Caķejs – muitnieks vai Caķejs – bagātnieks, vai Caķejs – pilsonis.

Pazemība – viens no ceļiem, kā mēs varētu atbrīvoties no godkāribas, bet, ja pašniecicinājums netiek pieņemts brīvprātīgi, tas var tikai stiprināt apvainojumu un padarīt mūs vēl vairāk atkarīgus no citu cilvēku sprieduma. Jāņa Pakāpnieka un Īzaka Sīrieša izteikumi par godkāribu it kā ir pretrunā viens ar otru: viens teica, ka no godkāribas vai izvairīties tikai ar lepnumu; otrs – ka ceļš iet caur lēnprātību, pazemību. Abi to saka noteiktā kontekstā, bet ne kā absolūtu patiesību, taču šie spriedumi ļauj mums ieraudzīt kopējo abās galējības, un, proti: vai mēs kļūstam lepni vai lēnprātīgi, mēs vairs nepiegiežam vērtību cilvēka viedoklim, abos gadījumos mēs to vienkārši neievērojam. Avvas (*avva – tēvs. Red. Piez.*) Doroteja dzīvē ir piemērs, kas ilustrē pirmo uzskatu.

Tuvojoties klosterim, kam viņš bija aizbildnis, avva Dorotejs ieraudzīja dažus brāļus, kas izsmēja ļoti jaunu mūku, kurš pilnīgi nepievērsa viņiem uzmanību, un bija pārsteigts par jauneklā nesatricināmību. Dorotejam bija liela garīgo grūtību pieredze, un tas viņa šķīta nedaudz aizdomīgi. Viņš pajautāja mūkam, kā viņš pratis tik agrā jaunībā sasniegt tik lielu vienaldzību. Atbilde bija: „Kāpēc lai es pievērstu uzmanību rejšiem suņiem? Es tos nepamanu, par savu tiesnesi es atzīstu vienīgi Dievu.” Lūk, piemēram tam, kā lepnums var padarīt mūs neatkarīgus no citu cilvēku viedokļa. Lepnība – tas ir stāvoklis, kad mēs sevi nostādām visa centrā, padarām sevi par taisnības, labsirdības un ļaunuma, lietu īstenās vērtības kritēriju, un tad mēs esam brīvi no svešiem spriedumiem un tāpat arī brīvi no godkārības. Bet tikai absolūtā lepība ar iznīcināt godkārību pilnībā, bet šī absolūtā lepība, par laimi, ir ārpus cilvēciskajām iespējām.

Otrs ceļš – pazemība, lēnprātība. Savos pamatos lēnprātība ir tāda cilvēka stāvoklis, kas vienmēr atrodas Dieva tiesas priekšā. Tas ir tāds cilvēka stāvoklis, kas ir kā zemes pīšļi. Latīņu vārds humilitas – pazemība, lēnprātība – cēlies no humus – auglīga zeme. Auglīga zeme ir neviena neievērota, kā kaut kas pats par sevi saprotams; tā ir visiem zem kājām, visi var to mīdīt; tā ir mēma, neievērojama, tumša un, tomēr vienmēr gatava uzņemt sēklu, dot tai miesu un dzīvību. Jo zemāk – jo auglīgāka, jo augsne patiešām kļūst auglīga, kad pieņem visu, ko atgrūž zeme. Tā atrodas tik zemu, ka nekas vairs nespēju to piedrazot, pazemot, nievāt; tā ieņēmusi pēdējo vietu, zemāk vairs nav kur. Tādā stāvoklī nekas nevar izjaukt dvēseles skaidrību, mieru un prieku.

Gadās brīži, kuri izrauj mūs no atkarības stāvokļa – kāda gan būs citu cilvēku reakcija pret mums. Tie ir dziļu skumju vai tāpat īsta, visaptveroša prieka brīži. Kad Ķēniņš Dāvids dejoja Derības šķirsta priekšā (2. *Ķēn.* 6,14), daudzi, kā Saula meita Melhola domāja, ka Ķēniņš uzvedas ļoti necienīgi. Viņi, iespējams, smaidīja vai apjukumā aizgriezās. Bet viņš bija pārlieku prieka pilns, lai to pamanītu. Tas pats notiek bēdās: kad tās ir īstas un dziļas, cilvēks kļūst paties; apzināta un neapzināta pozēšana aizmirstas, un tieši tas ir tik vērtīgs gan mūsu pašu, gan citu bēdās.

Grūtības slēpjas apstākļi, ka priekos vai bēdās, būdami patiesi, nespējam sevi novērtēt, ievērot tās savas personības iezīmes, kuras parādās šai laikā. Bet ir brīdis, kad mūsos vēl ir iespiedušās pietiekami dziļas jūtas, lai mēs būtu patiesi, bet mēs esam jau tik lielā mērā izgājuši no prieka vai bēdu ekstāzes stāvokļa, jūtamies pārsteigti par kontrastu starp to, kas esam šai brīdī, un to, kas esam parasti; tad mēs skaidri redzam savu dziļumu un savu virspusību. Ja esam uzmanīgi, ja nepadomādami nepārejam no viena prāta un sirds stāvokļa citā, aizmirstot visu tādā mērā, kā tas pāriet, mēs varam pakāpeniski iemācīties saglabāt tās raksturīgās savas īstenā „es” iezīmes, kuras uz brīdi ir parādījušās.

Daudzi garīgi rakstītāji saka, ka mums jācenšas atrast sevī Kristu. Jēzus ir ideāls, visā pilnībā īsts cilvēks, un mēs varam sākt atklāt, kas mūsos ir paties, kas radniecīgs Viņam. Evaņģēlijā ir epizodes, kurām nepiekrītam, un citas, no kurām mums sirds iedegas. (*Lk.* 24,32). Ja atzīmēsim tās vietas, kuras izsauc mūsos neizpratni, un tās, kuras mēs ar visu sirdi pieņemam kā patiesas, mēs jau paši atklāsim divas galējības; īsi sakot – antikristu un Kristu sevī. Mums jāņem vērā abas kategorijas un jākoncentrējas uz tām epizodēm, kas tuvas mūs sirdij, jo mēs varam būt pārliecināti, ka kaut vai šai vienā punktā mēs esam radniecīgi Kristum, ka tas ir punkts, kurā cilvēks jau, ne jau visā pilnībā, protams, bet kaut vai iedīgli – ir īsts cilvēks, Kristus tēls. Taču nepietiek, ka tā vai cita Evaņģēlija aina mūs satrauktu emocionāli vai izraisītu mūsu prāta pilnīgu saskaņu, - mums jāiemieso sevī Kristus vārds. Mūs var

kaut kas aizkustināt, un tomēr mēs varam atkāpties no visa, ko domājam un jutām, jau pie pirmā gadījuma, kurā mūs atklātās patiesības būs jāpielieto praktiski.

Ir brīži, kad gribam izlīgt ar saviem ienaidniekiem, bet, ja cilvēks atsakās nākt mums pretī, mūsu miermīlīgo noskaņojumu ātri vien nomaina kareivīgums. Tā notika ar Mjusovu Dostojevsku „Brāļoj Karamazovos”. Viņš tikko bija rupjš un neiecietīgs pret apkārtējiem, tad, sākot visu no gala, atjaunoja sevī pašapziņu, bet negaidītā Fjodora Pavloviča nekaunība no jauna izmainīja viņa jūtas – un „Pjotrs Aleksandrovičs no vislabdabīgākā noskaņojuma nekavējoties pārgāja uz pašu negantāko. Viss, kas it kā bija apdzisis viņa sirdī un pieklusis, pēkšņi atdzima un sacēlās.”

Nepietiek brīnīties par brīžiem, kuri mums liekas tik uzticami; jāseko cīņai, lai katrā dzīves mirklī mēs būtu tādi, kādi esam labākajos brīžos. Un tad mēs pakāpeniski noietīsim no sevis visu virspusējo un kļūsim patiesāki; kā Kristus ir pati patiesība un pati realitāte, tā arī mēs arvien vairāk un vairāk tapsim par to, kas ir Jēzus. Būtība nav ārējā līdzībā Kristum, bet gan, lai iekšēji būtu tādi, kāds ir Kristus. Līdzināšanās Pestītājam – tā nav Viņa uzvedības vai Viņa dzīves ārējā kopēšana; tā ir grūta un sarežģīta cīņa.

Te ir atšķirība starp Veco un Jauno Derību; Vecās Derības baušļi bija dzīves noteikumi, un kas precīzi ievēroja šos noteikumus, tas tapa taisns, taču viņš no tiem nevarēja gūt mūžīgo dzīvību. Bet Jaunās Derības baušļi turpretim nekad nedara cilvēku taisnu. Reiz Kristus teica saviem mācekļiem: „Kad jūs visu, kas jums uzdots, būsit izpildījuši, sakait: Mēs esam necienīgi kalpi, mēs esam darījuši, kas bija mūsu pienākums” (*Lk. 17,10*). Bet kad mēs izpildām Kristus baušļus neviens kā uzvedības normu, bet tādēļ, ka mūsu sirds piepildījies ar Dieva gribu, vai kad mēs vienkārši piespiežam savu ļauno gribu tos izpildīt ārējā veidā un stāvam nožēlā zinot, ka mūsos nav nekā, izņemot šo ārējo piespiešanu, mēs pakāpeniski izaugam līdz Dieva izziņai – iekšējā, bet ne intelektuālā, ne racionālā vai akadēmiskā.

Cilvēks, kas kļuvis patiess, var atrasties Dieva priekšā un lūgt absolūtā uzmanībā, prāta, sirds vai gribas vienotībā, kad miesa atrodas pilnīgā saskaņā ar dvēseles stāvokli. Bet, kamēr mēs neesam sasnieguši tādu pilnību, mēs tomēr varam atrasties Dieva klātbūtnē, apzinoties, ka esam daļēji reāli, bet daļēji nereāli, un sniegt Viņam visu, ko varam, bet nožēlā – apzinoties, ka mēs vēl joprojām esam tik nereāli un nespējīgi uz veselumu. Nekādos mūsu dzīves brīžos, - ne tad, kad mēs esam vēl pavisam tāli no iekšējās vienotības, ne tad, kad jau esam ceļā uz to, - mums netiek liegta iespēja atrasties Dieva priekšā. Bet tā vietā, lai mēs to darītu pilnīgā vienotībā, kas dod mūsu lūgšanai impulsu un spēku, mēs varam būt vāji, atzīstot to un būdami gatavi atbildēt par tā sekām.

Viens no Optinas saterciem – Ambrozijs reiz teica, ka ir divas cilvēku kategorijas, kas izglābsies: tie, kuri grēko un ir pietiekoši stipri, lai nožēlotu to, un tie, kuri ir pārāk vāji pat patiesai nožēlai, bet gatavi pacietīgi, lēnprātīgi un ar pateicību nest visu savu grēku nastu, savā pazemībā, lēnprātībā viņi ir Dievam tīkami.

Dievs vienmēr ir patiess, vienmēr Viņš ir Pats, un, ja mēs spētu atrasties Viņa priekšā, uztvert Viņa objektīvo esamību, viss būtu vienkāršāk, bet mēs iemanāmies subjektīvi aizmiglot šo patiesību, šo realitāti, kuras priekšā esam, un aizvietot īsteno Dievu ar Viņa bālu atveidojumu, vēl ļaunāk – ar Dievu, Kas ir nereāls mūsu vienpusējā un nabadzīgā priekšstata dēļ.

Kad esam vienojušies ar kādu redzēties, satikšanās patiesums atkarīgs ne tikai no tā, kas esam mēs un kas ir otrs, bet arī daudzējādi no iedomātā priekšstata, kuru esam izveidojuši par otro cilvēku. Tādā gadījumā runājam nevis ar reālu personu, bet ar pieņēmumu par viņu, kuru paši sev esam radījuši, un šo iedomu upurim parasti nākas

pielikt lielas pūles, lai izsistos cauri šim priekšstatam un nodibinātu patiesas attiecības.

Katram no mums ir savs izveidojies priekšstats par Dievu; lai cik cildens, brīnišķīgs un pat patiens nebūtu mūsu priekšstats tā atsevišķās daļās, ja mēs nebūsim piesardzīgi, tas nostāsies starp mums un patieso Dievu un pārvērtīsies vienkārši elkā, kura priekšā mēs lūgsim un kurš aizsegs mums īsteno Dievu. Tā reizumis notiek, mums vērsoties pie Radītāja ar kādu lūgumu vai ar lūgšanu par kādu, tad mēs nākam pie Viņa, nevis lai dalītos savās grūtībās, pie Dieva, kura mīlestībai ticam un no kā gaidām lēmumu, bet nākam vēlēdamies redzēt Viņu noteiktā aspektā, un vēšam savas lūgšanas nevis uz To Kungu, bet gan uz to jēdzienu par Dievu, kas mūs šodien apmierina.

Mums nav jānāk pie Dieva, lai izbaudītu tās vai citas emocijas vai pārdzīvotu mistisku pieredzi. Mums jānāk pie Dieva vienkārši, lai atrastos Viņa klātbūtnē, un, ja Viņš gribēs likt sajust Savu klātbūtni – slavēts lai ir Dievs, bet, ja Viņš gribēs, lai mēs izbaudītu Viņa prombūtni – arī tad lai Dievs ir slavēts, jo, kā redzējām, Viņam piemīt brīvība tuvoties vai netuvoties mums. Viņš ir tikpat brīvs, cik mēs. Ja mēs nenākam Dieva klātbūtnē, tas nozīmē, ka esam ar kaut ko aizņēmti, kas pievelk mūs vairāk, kā Viņš; un, ja Viņš nedara redzamu Savu klātbūtni, tad tādēļ, lai mēs uzzinātu kaut ko jaunu par Viņu vai paši par sevi. Bet arī Dieva prombūtne, kuru mēs varam izjust savās lūgšanās, tāpat ir viens no savstarpējo attiecību aspektiem ar Viņu un ir ļoti vērtīgs aspekts.

Dieva prombūtnes izjūtu mēs varam izbaudīt pēc Viņa gribas; Viņš var vēlēties, lai mēs skumtu pēc Viņa un uzzinātu, cik dārga ir Viņa klātbūtne, ļaujot mums izzināt, pieredzēt, kas ir galēja vientulība. Bieži vien šī pieredze ir rezultāts tam, ka mēs paši sev nedodam iespēju izjust Viņa klātbūtni. Kāda sieviete, kas 14 gadus nodarbojās ar Jēzus lūgšanu, žēlojās, ka viņai nekad nav bijusi sajūta, ka Dievs ir šeit. Bet, kad viņai norādīja, ka savā lūgšanā viņa pati neapklusdama runā, viņa piekrita dažas dienas stāvēt Dieva priekšā klusējot. Un, kad viņa tā izdarīja, tad sajūta, ka Dievs ir šeit, ka apkārtējais klusums, nav tukšums, bet, ka šī klusēšana bija piesātināta; tas bija nevis kas negatīvs, bet pozitīvs; tā bija klātesamība, Dieva klātbūtne, kura ļāva viņai sevi atpazīt, radot tādu pašu klusumu arī viņā. Un tad viņa konstatēja, ka lūgšana viņā atjaunojās pati par sevi, bet tas jau vairs nebija tas vārdiskais troksnis, kurš lieka šķēršļus Dievam atklāt Sevi.

Ja mēs būtu lēnprātīgi, pazemīgi vai kaut vai tikai saprātīgi, tad negaidītu, ka, ja reiz esam izlēmuši lūgties, tad jau uzreiz nonākam līdz svētā Jāņa Krusta (San Juan de la Cruz), svētās Terēzes vai svētā Sarovas Serafīma pieredzei. Tomēr ne vienmēr mēs alkstam pārdzīvot to, ko izjutuši svētie; bieži mums vienkārši gribas pārdzīvot to, ko paši esam uzjutuši jau agrāk; bet, ja mēs koncentrēsimies uz iepriekšējo, tā var mums atņemt to jauno pieredzi, kurai būtu jāseko dabiskā veidā. Lai arī ko mēs nepārdzīvotu, tad pieder pagātnei un saistīts ar to, kas mēs bijām vakar, bet ne ar to, kas esam šodien. Mēs lūdzam ne tādēļ, lai izbaudītu to vai citu pārdzīvojumu, bet gan tādēļ, lai satiktu Dievu ar visām iespējamajām šīs tikšanās sekām; vai arī – lai sniegtu Viņam to, ko mēs gribējām sniegt, un ļaut Viņam ar to darīt visu, ko Viņš pats gribēs.

Tāpat jāatceras, ka vienmēr mums jātuvojas Dievam ar apziņu, ka mēs Viņu nepazīstam. Mums jātuvojas netveramajam, noslēpumainajam Dievam, Kas atklāj Sevi tā, kā grib; lai arī kad mēs nāktu pie Viņa, mēs atrodamies Dieva priekšā, Kuru mēs vēl nezinām. Mums jābūt atvērtiem jebkurām Viņa Personības un Viņa klātbūtnes izpausmēm.

Mēs varam daudz ko zināt par Dievu no personiskās pieredzes, no citu pieredzes, no svēto rakstiem un Baznīcas mācības, no Svētajiem Rakstiem; mēs varam Viņu

pazīt kā žēlīgu, lēnprātīgu, zināt, ka Viņš ir kvēlojoša uguns, ka Viņš – mūsu Tiesnesis, ka Viņš – mūsu Pestītājs, un daudz ko citu; bet mums jāatceras, ka jebkurā laikā Viņš var atklāt Sevi tādu, kādu mēs Viņu nekad neesam pazinuši, pat šo vispārējo kategoriju ietvaros. Mums godbijīgi jāstāv Viņa priekšā un jābūt gataviem satikt to, ko satiksim – Dievu, kuru mēs jau pazīstam, vai arī Dievu, kuru mēs pat nepazīsim. Viņš var mums dot kaut kādu izpratni par to, kas Viņš ir, un tas izrādīsies nepavisam ne tas, ko bijām gaidījuši. Mēs ceram satikt Jēzu lēnīgu, līdzjūtīgu, mīlošu, bet satiekam Dievu, kurš tiesā un nosoda mūs, un nepielaiž mūs ne tuvu. Vai arī mēs nākam nožēlā, gaidot, ka tiksīm atgrūsti, un sastopam līdzcietību. Katrā posmā Dievs mums daļēji ir zināms un daļēji ir nezināms. Viņš Sevi atklāj – un tik daudz mēs Viņu pazīstam, bet nekad mēs Viņu neizzināsim pilnībā, vienmēr paliks dievišķais noslēpums, kurā mēs nekad nespēsim iekļūt.

Dieva izzināšana var tikt dota un pieņemta tikai saskarsmē ar Radītāju, tikai, ja mēs esam kopā ar Dievu tajā, kas Viņš ir, tādā mērā, kādā Viņš mūs pietuvina Sev. Budisma doma to ilustrē ar stāstu par sāls lelli.

Sāls lelle pēc ilga ceļojuma pa sauszemi nonāca līdz jūrai un atklāja kaut ko tādu, ko nekad iepriekš nebija redzējusi, un nevarēja saprast, kas tas ir. Viņa stāvēja uz cietas zemes un redzēja, ka ir cita – kustīga, neuzticama, trokšņaina, savāda un netverama. Viņa jautāja jūrai: „Kas tu esi?” Un tā atbildēja: „Es esmu jūra.” Lelle vaicāja: „Kas tas ir – jūra?” Atbilde: „Tā esmu es.” Tad lelle teica: „Es nevaru saprast, bet gribētu; bet kā?” Jūra atbildēja: „Pieskaries man.” Lelle bikli paspēra kāju uz priekšu, pieskārās ūdenim un izjuta savādu iespaidu, it kā kaut kas sāktu kļūt izzināms. Viņa izvilka kāju no ūdens un ieraudzīja, ka nav vairs pirkstu; izbijusies viņa sacīja: „Kur ir mani pirksti, ko tu ar mani esi izdarījusi?” Un jūra teica: „Tu kaut ko esi atdevusi tādēļ, lai izzinātu.” Pakāpeniski ūdens noskaloja lelles sāls daļiņas, bet lelle arvien tālāk un tālāk gāja jūrā, un katru mirkli viņai bija sajūta, ka viņa uzzina arvien vairāk, bet tomēr nevar pateikt, kas ir jūra. Viņa gāja dziļāk un kusa aizvien vairāk, atkārtojot: „Bet tomēr – kas tad ir jūra?” Beidzot pēdējais vilnis izšķīdināja visu, kas bija palicis, un lelle teica: „Tā esmu es!” Viņa iepazīna jūru, bet nevis ūdeni.

Novelkot paralēli starp šo lelli un kristīgo Dieva izziņu, mēs varam šai mazajā stāstā atrast daudz patiesības. Svētais Maksims min piemēru par līdz baltkvēlei nokaitētu zobenu: zobens nezina, kur beidzas uguns, un uguns nezina, kur sākas zobens, tā kā var, viņš saka, griezt ar uguni un dedzināt ar zobenu. Lelle iepazīna jūru, kļūstot par jūras plašumu. Tā notiek arī ar mums, kad mēs sākam apjaust Dievu – ne mēs sevī ietilpinām Dievu, bet esam Viņā, un, šādi tiekoties ar Dievu, mēs kļūstam paši, iegūstam savu „es”, rodot mieru Viņa bezgalībā.

Svētais Afansijs saka, ka cilvēka mēģinājums līdzināties Dievam sākas no viņa radīšanas brīža. No paša sākuma Dievs dod mums svētību, kāda nepiemīt radībai, lai mēs varētu sasniegt vienotību ar Viņu. No pareizticīgā viedokļa neeksistē „dabisks cilvēks”, kam tiek dota svētība kā kaut kāda piedeva. Pirmais Dieva vārds, kas izsauc mūs no nebūtības, bija arī mūsu pirmais solis uz mūsu aicinājumu piepildījumu, jo Dievs bija visā un mēs Viņā, kā arī Viņš mūsos.

Mums jābūt gataviem uz to, ka mūsu pēdējais solis attiecībā ar Dievu būs absolūta pielūgsmē, tikšanās ar noslēpumu, kuru mēs nespēsim izprast. Mēs Dievu izzinām palēnām, gadu no gada līdz mūsu dzīves beigām, un turpināsim to pašu arī mūžībā, nekad nerasniedzot to punktu, kad varētu teikt, ka tagad zinām visu, ko var izzināt par Dievu. Šis pakāpeniskais Dieva izziņas process noved pie tā, ka katru mirkli mēs ar savu pagātnes pieredzi esam aizmugurē, bet viss Dieva izziņas noslēpums, viss nezināmais vēl ir priekšā. Tās drusciņas, ko mēs zinām par Dievu, apgrūstina mūs iepazīt lielumu, jo lielo nedrīkst vienkārši pievienot mazajam; katra

tikšanās rada tādu pārmaiņu, ka viss, ko zinājām agrāk, kļūst gandrīz nepatiess tā gaismā, ko uzzinājām pēc tam.

Tas ir taisnīgi arī attiecībā uz jebkādam zināšanām, kuras iegūstam: katru dienu mēs kaut ko iemācāmies dabas vai humanitāro zinātņu jomā, bet iegūtajām zināšanām ir jēga tikai tadēļ, ka tās noved mūs pie līnijas, aiz kuras atrodas kaut kas tāds, ko mums vēl nāksies iepazīt. Ja apstāsimies un atkārtosim to, ko jau zinām, tad tikai velti pazaudēsim laiku. Un tā, ja vēlamies lūgšanā sastapt reālo Dievu, vispirms mums jāsaprot, ka visas iepriekšējās zināšanas novedušas mūs pie tā, lai atrastos Viņa priekšā. Tas viss ir vērtīgi un nozīmīgi, bet, ja nevirzīsimies uz priekšu, šīs zināšanas vairs nebūs reālā dzīvē, tās pārvērtīsies rēgainā, bālā ēnā, tās būs atmiņas, bet dzīvot atcerēs ir neiespējami.

Attiecībās ar cilvēkiem mēs neizbēgami vēršam tikai vienu savas personības šķautni; tas var būt labi, ja rada kontaktu; tas var būt slikti, kad darām tā, lai izmantotu cita vājības. Arī pret Dievu mēs tāpat vēršam vienu savu šķautni, to, kura Viņam ir vistuvākā, to pusi, kas uzticas vai mīl. Bet mums jāatceras, ka nekad nesatiekamies tikai ar vienu Visavaldītāja izpausmi: mēs sastopam Dievu Viņa veselumā.

Uzsākdami lūgšanu, mēs ceram sajūst Dievu kā tādu, kas ir šeit klāt, ceram, ka mūsu lūgšana būs ja ne dialogs, tad vismaz runa, kas vērsta uz Viņu. Mēs baidāmies, ka varētu nesajūst vispār nekādu klātbūtni, un runāt tukšumā, kur neviens neklausās, neatbild, neinteresējās. Bet tas ir tīri subjektīvs iespaids ja salīdzināsim savu lūgšanu pieredzi ar mūsu laicīgajām attiecībām, varam atcerēties, ka dažreiz cilvēks ļoti uzmanīgi klausās mūs, bet mums šķiet, ka mūsu vārdi krīt tukšumā. Mūsu lūgšana vienmēr aizsniedz Dievu, bet ne vienmēr atbilde uz to ir prieka vai miera izjūta.

Kad mēs runājam par „stāvēšanu” Dieva priekšā, tad vienmēr domājam, ka, lūk, te – esam mēs, bet, lūk, tur – ārpus mums – ir Dievs. Ja mēs meklējam Dievu augšā, sev priekšā vai apkārt, tad neatradīsim Viņu. Svētais Jānis Zeltamute saka: „Atrodī savas dvēseles iekšējās, uz augšu vērstās durvis, un tu ieraudzīsi, ka tās ir durvis uz Dieva Valstību.” Ēfraims Sīrietis saka – tad, kad Dievs radīja cilvēku, Viņš tā visslēptākajā dziļumā ielika visu Valstību, un cilvēka dzīves uzdevums – rakt pietiekoši dziļi, lai atrastu šo dārgumu. Tādēļ, lai atrastu Dievu, mums jāmeklē tā „vieta”, kur ir šī Dieva Valstība mūsos, kur Dievs un mēs varam tikties. Labākais ierocis, ierocis, kas pārvarēs visus šķēršļus, - lūgšana. Uzdevuma būtība – lūgt uzmanīgi, vienkārši un patiesi, nemainot īsteno Dievu ne ar kādu viltus dievu, elku, mūsu iedomu augli un necenšoties izjust kaut kādu mistisku pārdzīvojumu. Koncentrējoties uz to, ko izrunājam, ticot, ka katrs mūsu vārds nonāk pie Dieva, mēs varam izmantot paši savus vārdus vai garīgi lielu cilvēku vārdus, kas izteic labāk, nekā spējam mēs, to, ko mēs paši sevī jūtam vai neskaidri jaušam. Ne vārdu plūdus Tas Kungs mūs uzklausīs, bet gan to patiesīgumā. Vēršoties pie Dieva paši saviem vārdiem, mums jārunā pēc iespējas precīzāk, netiecoties ne pēc īsuma un ne pēc plašuma, bet gan pēc patiesuma.

Ir brīži, kad lūgšana plūst viegli un brīvi, un ir citi brīži, kad rodas izjūta, ka tās avots izžuvis. Tad jāizmanto lūgšanas, kuras sagatavojuši citi cilvēki, un kur pamatos izpausts viss, kam mēs ticam, pat, ja konkrētajā brīdī tad nerod atsauksmi mūsu sirdī. Tādā mirklī mūsu lūgšanai jābūt divkāršai – ne tikai ticībai Dievam, bet arī pašiem sev; mums jātic mūsu ticībai, kura dotajā brīdī apdzisusi. Gadās arī tā, ka mums nav vajadzīgi nekādi lūgšanu vārdi, ne mūsu pašu, ne kādu citu, un tad mēs lūdzam pilnīgā klusēšanā. Šī pilnīgā klusēšana – tā ir ideāla lūgšana, tomēr vienīgi tad, ja tā ir īsta klusēšana, bet ne sapņainība. Pēc pieredzes mēs ļoti maz zinām, kas ir dziļa miesas un dvēseles klusēšana, kad dvēselē valda pilnīgs klusums, kad pilnīgs miers piepilda ķermeni, kad jebkāda drūzma un kustība aprimst, un mēs stāvam Dieva

priekšā līdz galam atvērti – pielūgsmē. Ir brīži, kad mēs fiziski jūtamies labi, mums negribas nospriegot prātu, esam noguruši no vārdiem, jo tik daudz jau tos esam izrunājuši; mums negribas kustēties, un mēs izjūtam prieku šai trauslajā līdzsvarā; tā ir tā robeža, kur var ieslīgt sapņainībā. Iekšējā klusēšana – tā ir jebkādas domu vai emociju trūkums, bet tā ir pilnīga uzmanība, atvērtība Dievam. Kad varam, mums jāklusē, bet nekad nevajag pieļaut, ka tā pārvēršas vienkāršā apmierinājuma izjūtā. Lai pasargātos no tā, lielie Pareizticības audzinātāji, skolotāji māca mūs nekad nepamet pavisam parastas lūgšanas formas, jo pat tie, kas sasnieguši šo apcerīgo bezvārdību, atzina par nepieciešamu, jūtot garīgās atslābuma briesmas, no jauna izmantot lūgšanas vārdus, kamēr dvēselē neatjaunosies klusums.

Grieķu baznīcas tēvi uzskatīja šo klusēšanu – kuru viņi sauca par isihia – gan par izejas momentu, gan par lūgšanu augstāko pakāpi. Bezvārdība – tas ir stāvoklis, kad visi dvēseles un miesas spēki ir pilnīgi mierīgi, nomodā un vērīguma stāvoklī un tai pašā laikā brīvi no jebkādas steigas. Daudz teologu darbos mēs atrodam dīķa līdzību: kamēr dīķa virsma ir ņirboša, nekas tajā nevar patiesi atspoguļoties – ne koki, ne debesis; bet, kad tā virsma ir pavisam mierīga, tajā pilnīgi precīzi atainojas debesis un koki, un viss šajā atspulgā ir tikpat skaidrs kā īstenībā.

Baznīcas tēvi izmanto arī citu tēlu: kamēr nostājas dūņas, kas pacēlušās no dīķa dibena, ūdens nav caurspīdīgs un cauri tam neko nevar ieraudzīt. Abi šie salīdzinājumi attiecas uz cilvēka sirds stāvokli. „Svētīgi sirdsšķīstie, jo tie Dievu redzēs” (*Mt. 5,8*).

Kamēr dvēselē nav klusuma, nevar būt arī redzējumu; bet, kad klusums nostādīs mūs Dieva klātbūtnē, iestāsies pavisam cita veida bezvārdība, daudz absolūtāka: dvēseles klusēšana, kurā, pēc Juliānas Noričskas vārdiem – „lūgšana savieno dvēseli ar Dievu”.

Lūgšana iesācējiem

Mēs visi esam iesācēji, un es negrastos nolasīt lekciju kursu, bet vienkārši gribu dalīties tajā, ko esmu uzzinājis, sniegt daļu no personiskās pieredzes, bet – vēl vairāk – no citu pieredzes.

Lūgšana savā būtībā ir tikšanās, dvēseles un Dieva tikšanās; bet, lai tā notiktu, abām personībām, kuras tajā piedalās, jābūt patiesām. Tomēr mēs esam bieži nepatiesi, un Dievs mūs savstarpējās attiecībās tik bieži mums neatklājas: mēs domājam, ka vērsamies pie Dieva, bet īstenībā vērsamies pie Viņa tēla, ko radījusi mūsu iztēle; un mēs domājam, ka stāvam Viņa priekšā visā patiesīgumā, kaut gan īstenībā savā vietā noliekam kādu, kas nav mūsu patiesais „es” – aktieri, fiktīvu personu, teatrālu personāžu. Katrs no mums vienā un tai pašā laikā ietver sevī dažādas personas; tā var būt ļoti bagāta un harmoniska savienība, bet var arī būt ļoti neveiksmīga un pretrunīga. Mēs esam dažādi atkarībā no apstākļiem un apkārtnes: dažādas personas, kas satiekas ar mums, mūs pazīst kā pilnīgi atšķirīgus cilvēkus. Cik bieži tā notiek: katrs no mums savu paziņu vidū var atcerēties dāmu, kura ir pati laipnība ar svešiem un īsta fūrija savās mājās, vai arī draudīgu priekšnieku, kas ģimenes lokā ir pats lēnīguma iemiesojums.

Lūgšanā mūs pirmās grūtības ir atrast, kuram no šiem dažādajiem mūsu „es” jādodas uz tikšanos ar Dievu. Tas nebūt nav vienkārši, jo mēs tik ļoti esam pieraduši nebūt paši, ka patiesi nezinām, kurš ir mūsu īstais „es”. Un mēs nezinām, kā to atrast. Bet, ja mēs dažas minūtes dienā veltītu, lai iedziļinātos savā darbībā un attiecībās ar cilvēkiem, tad, iespējams, ļoti pietuvotos tā atklāšanai; mēs pamanītu, kādi esam bijuši tiekoties ar vienu un ar otru, un kādi – pavisam citādi – kad darījām ko citu. Un mēs varētu sev jautāt: kad tad es patiesībā biju pats? Varbūt nekad, varbūt vien uz sekundes daļu vai līdz zināmai robežai īpašos apstākļos ar noteiktiem cilvēkiem. Un, lūk, šajās piecās vai desmit minūtēs, kuras jūs varat atvēlēt, - bet es esmu pārliecināts, ka dienas ritumā, to var katrs, - jūs atklāsiet, ka nav nekas garlaicīgāks, kā palikt vienatnē ar sevi. Parasti mēs uztveram dzīvi refleksijās. Būtība ir ne tikai tā, kādi mēs esam atkarībā no apstākļiem, vesela dažādu personu virkne, bet arī pati dzīve, kura mums ir, ļoti bieži nepavisam nav mūsu – tā ir citu cilvēku dzīve. Ja jūs ieskatīsities paši sevī un paši sev pavaicāsit, cik bieži jūs rīkojaties saskaņā ar savu dziļāko būtību, cik bieži jūs izpaužat savu patieso „es”, tad pamanīsiet, ka tas ir reti. Pārāk bieži esam iegrimuši dažādos niekos, kas ir visapkārt mums; tad, lūk, šai laikā, šajās īsajās koncentrēšanās minūtēs, jāatmet viss, kas nav vitāli svarīgi.

Jūs, protams, riskējat, ka jums būs garlaicīgi vienatnē pašiem ar sevi; nu ko, lai ir garlaicīgi. Bet tas nenozīmē, ka mūsos nekas nepaliek, jo esam radīti pēc Dieva veidola. Un šī visa nevajadzīgā atmešana ir ļoti līdzīga senas freskas vai ievērojama meistara gleznas, meistardarba attīrīšana, kuru gadsimta gaitā vairākkārtīgi pārkrāsojuši bezgaumīgi ļaudis. Sākumā, jo vairāk mēs attīrām, jo vairāk tukšuma rodas, un mums liekas, ka esam tik sabojājuši to, kur bija kaut mazliet skaistuma; kaut nedaudz, tomēr kaut cik. Bet tad, mēs sākam atklāt īsteno daiļumu, kuru lielais meistars ielicis savā darbā; mēs redzam neglītumu, tad pārejas sajaukumu, bet vienlaikus mēs varam uzminēt jau patieso skaistumu. Un tad mēs atklājam, kas mēs esam: nožēlojams radījums, kam nepieciešams Dievs, bet mēs alkstam Viņa nevis tādēļ, lai aizpildītu tukšumu, bet gan tādēļ, lai satiktos ar Viņu.

Un tā, ķersimies pie tā un katru vakaru nedēļas garumā lūgsim šādiem vārdiem: „Palīdzi Dievs, atbrīvoties no visa neīstā un atrast savu patieso „es”.”

Bēdas un prieki, šīs divas diženās Dieva veltes, bieži ir brīži, kad tiekamies paši ar sevi, kad mēs atmetam visus savus pērtiķa trikus un kļūstam neievainojami, visiem dzīves meliem neaizsniedzami.

Mūsu nākamais uzdevums – atrast patieso Dievu, jo, izlemjot vērsties pie Viņa, šim Dievam ir jābūt reālam. Mēs visi zinām, kas ir skolniekam klases audzinātājs; kad skolniekam pie viņa jāierodas, viņš iet pie tā tikai kā pie klases audzinātāja, un, kamēr skolnieks neizaugs un neaizies no viņa varas, bērnam nekad neienāks prātā, ka klases audzinātājs ir cilvēks. Skolnieks uztver viņu no ieņemamā amata, un tas padara audzinātāja personas uztveri vienpusēju, un tāpēc nekāds cilvēcisks kontakts ar viņu nav iespējams.

Cits piemērs: kad puisis iemīlējies meitenē, viņš viņu idealizē, piedēvējot vislabākās īpašības; bet neviena no tām tai var arī nepiemist. Un ļoti bieži šī safabricētā būtne, safabricēta arī patiešām ir „nekas”, neeksistējošos tikumos ietērpta. Šeit atkal nevar būt kontakta, jo jauneklis vērsas pie kaut kā neesoša. Tas ir patiesi arī attiecībā uz Dievu. Mums ir noteikta domu vai redzamu Dieva veidolu rezerve, kas salasīta grāmatās, iegūta dievnamā, no tā, ko esam dzirdējuši no pieaugušajiem, kad bijām bērni, bet, iespējams, arī no garīdzniekiem, kad kļuvām vecāki. Un ļoti bieži šie tēli neļauj mums satikt īsteno Dievu. Viņi nav gluži viltus, jo tajos ir daļa patiesības, un tomēr visi kopā viņi pilnīgi neatbilst patiesajam Dievam. Ja mēs gribam satikt Dievu, mums, no vienas puses, jāizmanto zināšanas, ko esam ieguvuši vai nu personiski, vai nu lasot un klausoties, - tomēr bez visa tā jāiet arī tālāk.

Mūsu šodienas zināšanas par Dievu ir vakardienas pieredzēts rezultāts, un, ja mēs vērsīsimies pret tādu Dievu, kādu mēs Viņu pazīstam, mēs vienmēr pagriezīsim muguru tagadnei un nākotnei, skatoties tikai uz savu personisko pagātņi. Tā rīkojoties, mēs cenšamies satikt nevis Dievu, bet to, ko jau zinām par Viņu. Tas ilustrē teoloģisko būtību, jo teoloģija ir visas mūsu cilvēciskās zināšanas par Dievu, bet nevis tas mazumiņš, ko mēs personiski jau esam iepazīnuši un uzzinājuši par Viņu. Ja jūs gribat satikties ar tādu Dievu, kāds Viņš ir patiesībā, jums jānāk pie Viņa ar zināmu pieredzi, lai tā vestu jūs tuvāk Dievam, bet tad jāatmet šī pieredze un jāstāv ne Tā Kunga priekšā, kuru jūs jau pazīstat, bet vienlaikus jau zināmā un vēl neapjaušamā.

Kas gan būs tālā? Kaut kas pavisam vienkāršs: Dievs, kuram ir pilnīga brīvība nākt pie mums, atsaukties, atbildēt mūsu lūgšanām, kurš var atnākt un likt jums izjust, apjaust savu klātbūtni; bet Viņš to var arī nedarīt; Viņš var likt sajūst savu prombūtni, un šī pieredze ir tikpat svarīga kā iepriekšējā, jo abos gadījumos jūs saskaraties Dieva tiesībām atsaukties vai neatsaukties.

Un tā, pacentieties atrast savu īsto „es” un nolikt viņu vaigu vaigā ar Dieva priekšā, tāda, kāds Viņš ir, atsakoties no visiem Dieva viltus tēliem vai elkiem. Un, lai šai darbā jums palīdzētu, es piedāvāju jums nedēļas laikā lūgt sekojošiem vārdiem: „Palīdzi man, Dievs, atbrīvoties no jebkāda Tava viltus tēla, lai arī kādas pūles tas man prasītu”.

Sava patiesā „es” meklējumos mēs varam izjust ne tikai garlaicību, par kuru es runāju, bet arī šausmas un pat izmisumu. Šī dvēseles atkailinātība noved mūs pie patiesās atziņas; tad arī varēsīm sākt lūgt. Pirmais, no kā būtu jāizvairās – meli Dievam; tie šķiet acīmredzami, un tomēr ne vienmēr mēs tā darām. Runāsim ar Dievu atklāti, teiksim, Viņam, kas mēs tādi esam; ne tāpēc, ka Viņš to nezina; bet viens ir pieņemt šo faktu, ka mūs mīlošais zina visu par mums, un pilnīgi cits būt vīrišķīgam un patiesi mīlēt šo personu, lai runātu ar viņu patiesīgi un pateikt viņam visu par sevi. Teiksim Dievam atklāti, ka nejūtamies lāga, tā stāvēt Viņa priekšā, ka mums nav īstas vēlēšanās satikties ar Viņu, ka esam noguruši un labprāt liktos gulēt. Bet šeit jāpiesargās no vaļības vai vienkārši nekaunības: Viņš taču ir mūsu Dievs. Pēc tā

vislabāk būtu ar prieku palikt Viņa klātbūtnē, tāpat kā ar mīļiem cilvēkiem. Bet visbiežāk mums nav tādu attiecību ar Dievu. Mēs neizjūtam tādu prieku un tādu tuvību ar Viņu, lai vienkārši sēdētu un skatītos uz Viņu, un būtu laimīgi. Bet, ja reiz mums nākas runāt, tad lai tā ir patiesa saruna. Veltīsim visas mūsu rūpes Dievam, un, izstāstījuši Viņam visu tā, lai Viņš to uzzina no mums pašiem, atstāsim rūpes par savām problēmām, nododot tās Dievam. Tagad, kad Viņš iepazīs mūsu rūpes, mums vairs nav par ko uztraukties; mēs varam brīvi domāt par Viņu.

Šis nedēļas vingrinājumu acīmredzot jāpievieno iepriekšējo nedēļu vingrinājumiem; tā jēga būs, noliekot sevi Dieva priekšā, mācīties nodot Viņam visas savas rūpes līdz pat pēdējai, bet pēc tam varēsim vairs nedomāt par tām; un lai saņemtu palīdzību, diendienā atkārtosim gaužām vienkāršu un konkrētu lūgšanu, kura noteiks mūsu rīcību attiecībā ar Radītāju: „Palīdz man, Dievs, atbrīvoties no visām manām rūpēm un sakopot manas domas uz Tevi Vienīgo.”

Ja mēs nenodotu savas rūpes Dievam, tās tad atrastos starp Viņu un mums mūsu tikšanās laikā, bet tāpat mēs redzējām, ka nākamais solis ir – un tas ir ļoti svarīgi – atstāt uztraukumus, domas par šīm rūpēm. Mums tas jāveic uzticībā, ticot Dievam tik ļoti, lai nodotu Viņam satraukumus, kurus gribam noņemt no saviem pleciem. Bet, kas gan būs pēc tam? Mēs it kā esam sevi iztukšojuši, mūsos tik tikko kaut kas palicis – ko mums darīt tālāk? Mēs nevaram palikt tukši, jo tad mēs piepildīsimies ar to, ar ko nevajadzētu, - jūtām, domām, uztraukumiem, atmiņām u.tml. mums nepieciešams, manuprāt, atcerēties, ka tikšanās nenozīmē mūsu monologu. Saruna ir ne tikai izteikumi, bet arī tā uzklauššana, ko vēlas pateikt sarunu biedrs. Un tādēļ vajag iemācīties klusēt; kaut arī tas šķiet nieks, šis moments ir ļoti svarīgs.

Atceros – tad, kad es pieņēmu priesteru kārtu, viena no pirmām pie manis pēc padoma atnāca kāda veca sieviņa un teica: „Batjuška, es lūdzu gandrīz nepārtraukti 14 gadus, un nekad neesmu sajutusi Dieva klātbūtni.” Tad es viņai atbildēju: ”Bet vai jūs ļāvāt Viņam bilst kaut vārdu?” „Ak, lūk kas”, viņa teica. „Nē, es pati runāju Viņam visu laiku, - vai tad iekš tā nav lūgšana?” Es teicu: „Nē, domāju, ka nē, un, lūk, iesaku jums 15 minūtes dienā vienkārši sēdēt un adīt Dieva priekšā.” Viņa tā arī izdarīja. Un kas iznāca? Ļoti drīz viņa no jauna atnāca un teica: „Savādi, tagad, kad es lūdzu Dievu, t.i., kad es uz Viņu runāju, es neko nesajūtu, bet, kad klusēdama sēžu ar Viņu, tad jūtu sevi it kā Viņa klātbūtnes apņemtu.” Jūs nekad nevarēsiet pa īstam un no visas sirds lūgt Dievu, ja neiemācīsieties glabāt klusēšanu un priecāties par Viņa klātbūtnes brīnumu, vai arī, ja vēlaties, atrašanos vaigu vaigā ar Kungu, pat, ja jūs Viņu neredzat.

Ļoti bieži pateikuši visu, ko gribējuši kādu brīdi, mēs nesaprotam, ko gan darīt tālāk. Tālāk, es domāju jālasa kāda no esošajām lūgšanām. Dažiem tas liekas pārāk viegli un tai pat laikā baidās uzskatīt par īstu lūgšanu vienkāršu to vārdu atkārtošānu, kurus kaut kad pateicis kāds cits. Patiešām, ja tas vienkārši ir mehānisks vingrinājums, tad nav pūliņu vērts, bet, šādi domājot, tiek aizmirsts tas, kas atkarīgs no mums pašiem, tā nebūs mehāniska darbība, ja izrunāsim vārdus uzmanīgi. Citi žēlojas, ka gatavās lūgšanas viņiem ir svešas, jo tas nav gluži tas, ko izteiktu viņi paši, tie nav viņu izteikumi. Kaut kādā ziņā tā patiešām ir svešas, bet tikai tiktāl, cik liela meistara glezna ir sveša un nesaprotama skolniekam vai arī liela komponista mūzika – iesācējam; bet tā jau ir būtība: mēs ejam uz koncertiem, uz gleznu galerijām tādēļ, lai uzzinātu, kas tad ir īsti mūzika, īsta glezniecība, lai veidotu savu gaumi; un, lūk, tādēļ daļēji mums jāizmanto gatavas lūgšanas – lai iemācītos, kādas jūtas, kādas domas, kādi izteiksmes veidi mums jāattīsta, ja piederam Baznīcai. Tas tāpat palīdz jūtu un domu izsīkuma periodos, kas mums tikpat kā nav, ko teikt.

Katrs no mums ir ne tikai tas nožēlojamais, atkailinātais radījums, kuru mēs atklājam, paliekot vienatnē ar sevi; mēs vēl esam arī Dieva veidols; un Dieva bērns, kas dzīvo katrā no mums, kas ir spējīgs lūgt viscildenākajās, vissvētākajās lūgšanās. Mums tas jāatceras un tās jāizmanto. Es iesaku, lai iepriekšējam vingrinājumam mēs pievienotu nedaudz klusēšanu, dažas minūtes – trīs, četras minūtes, un nobeigtu ar lūgšanu: „Palīdzi man, Dievs, saskatīt manus paša grēkus, nekad nenosodīt savus tuvāko, un lai visa slava būtu Tev!”

Pirms sākt runāt par lūgšanām, par neatbildētām lūgšanām, es gribu lūgt Dievam, lai Viņš apgaismo gan mani, gan jūs, jo tā ir grūta un līdz ar to ārkārtīgi svarīga tēma. Tas ir viens no lieliem kārdinājumiem, kuru katrs var sastapt savā ceļā, un kādēļ iesācējiem un pat cilvēkiem, kam ir lūgšanu pieredze, mēdz būt ļoti grūti lūgt Dievu. Tik bieži cilvēki lūdz un viņiem šķiet, ka viņi vērsas pie tukšām debesīm.

Dažkārt tas notiek tādēļ, ka viņu lūgšana ir bezjēdzīga bērnišķība. Es atceros, kā kāds padzīvojis cilvēks man pastāstīja, ka bērniībā viņš daudzus mēnešus lūdza Dievu dāvēt viņam brīnišķīgu spēju, kas piemita viņa tēvocim, - izņemt katru vakaru no mutes savus zobus un likt tos glāzē ar ūdeni, - un cik laimīgs viņš bija vēlāk, ka Dievs neizpildīja viņa vēlēšanos. Bieži mūsu lūgšana ir tikpat bērnišķīga kā šī, un, protams, tās paliek nepiepildītas. Mēs ļoti bieži esam pārliecināti, ka lūdzam pareizi, bet mēs lūdzam par kaut ko, kas skar arī citus cilvēkus, par kuriem mēs vispār nedomājam. Kad lūdzamies par ceļavēju sev, mēs neiedomājamies par to, ka tas var izvērsties par vētru citiem, un Dievs neizpildīs lūgumu, kurš nesīs postu mūsu līdzcivīkiem.

Bez šiem diviem acīmredzamajiem momentiem ir arī jautājuma otra puse, daudz būtiskāka un dziļāka; gadās, ka mēs lūdzam Dievu no visas sirds par kaut ko, kas no visiem redzes viedokļiem it kā būtu uzklaušanās vērts, un sastopam vienīgi klusēšanu, - bet klusēšanu izturēt ir daudz grūtāk nekā atteikumu. Ja Dievs teiks „nē”, tad no Dieva puses tā tomēr būs pozitīva reakcija, bet klusēšana ir it kā Dieva prombūtne, un tā ved mūs uz diviem kārdinājumiem; kad mūsu lūgšana nesaņem atbildi, mēs šaubāmies – vai nu par Dievu, vai nu paši par sevi. Attiecībā uz Dievu mēs šaubāmies nevis par Viņa varenību, ne par Viņa varu izdarīt to, ko mēs vēlamies, bet par Visavaldītāja mīlestību, Viņa dalību mūsu rūpēs. Mēs lūdzam par kaut ko ļoti svarīgu, bet Dievs it kā nepievērš uzmanību; kur tad ir viņa mīlestība, Viņa līdzcietība? Tas ir pirmais kārdinājums.

Un ir otrs kārdinājums: mēs zinām, ja jūsu ticība būtu kā sinepju graudiņš, mēs varētu pārbīdīt kalnus, un, kad redzam, ka nekas nekustas no vietas, tad domājam: „Varbūt tas nozīmē, ka mana ticība kaut kur ir kļūdaina, nepatiesa?” Tā atkal nav taisnība, un uz to ir cita atbilde; ja uzmanīgi izlasīsiet Evaņģēliju, tad pamanīsiet, ka tur ir tikai viena lūgšana, kas palikusi bez atbildes. Tā ir Kristus lūgšana Ģetzemanes dārzā. Bet tai pašā laikā mēs zinām, ja kaut kad vēsturē Dievs ir bijis kādā, kas lūdzies, tad, protams, tieši savā Dēlā pirms Viņa nāves; un mēs tāpat zinām, ja kādreiz ir bijis pilnīgas ticības piemērs, tad tas bija tieši tad; un Dievs atrada, ka Dievišķā Cietēja ticība ir pietiekoša liela, lai panestu klusēšanu.

Dievs nedod atbildi uz mūsu lūgšanām ne tikai tad, kad tās ir necienīgas, bet arī tad, kad Viņš atrod mūsos tādu lielumu, tādu dziļumu – ticības dziļumu un spēku, - ka Viņš var paļauties uz mums, uz to, ka mēs būsīm uzticīgi pat Viņa klusēšanā.

Es atceros kādu sievieti, neārstējami slimu; daudzus gadus viņa dzīvoja ar Dieva klātbūtnes sajūtu, bet, kad pēkšņi izjuta Viņa iztrūkumu – patiešām prombūtni; tad viņa man rakstīja: „Lūdzu, lūdziet Dievu, lai es nekad nenodotos kārdinājumam radīt sev Viņa klātbūtnes ilūziju tā vietā, lai pieņemtu Viņa prombūtni.” Viņas ticība bija liela. Viņa bija spējīga izturēt šo kārdinājumu, un Dievs deva viņai izjust Savu klusēšanu, Savu iztrūkumu.

Iegaumējiet šos piemērus, pārdomājiet tos, jo kaut kad jums droši vien nāksies pabūt tādā pašā stāvoklī.

Es nevaru jums dot nekādu vingrinājumu; es tikai gribu, lai jūs atcerētos, ka mums nemainīgi jāglabā sava ticība Dieva mīlestībai un mūsu pašu godīgumam, patiesai ticībai; un, kad uzbruks kāds kārdinājums, lūgsimies lūgšanā, kas sastāv no divām frāzēm, ko teicis Jēzus Kristus:

**„Tavās rokās nododu Savu garu,
Ne mana griba lai notiek, bet gan Tava.”**

Es mēģināju dot jums priekšstatu par galvenajiem ceļiem, pa kuriem mēs varam nonākt pie lūgšanas; bet vai tas nozīmē, ka, izpildot visu, ko esmu ieteicis, jūs iemācīsieties lūgt? Nē, protams, jo lūgšana – tā ir ne tikai piepūle, kuru mēs varam ielikt brīdī, kad nolemjam lūgt; lūgšanai jāiesakņojas mūsu dzīvē, bet, ja mūsu dzīve ir pretrunā mūsu lūgšanām, vai arī, ja mūsu lūgšanām nav nekā kopēja ar mūsu dzīvi, tās nekad nebūs ne dzīvas, ne patiesas. Protams, mēs varam apiet šīs grūtības, izslēdzot no savām lūgšanām visu, kas mūsu dzīvē nav savienojams ar lūgšanu, - visu to, par ko kaunamies, vai kas izraisa mūsos neērtības izjūtu. Bet tas neko neatrisinās.

Citas grūtības, ar kurām pastāvīgi saskaramies, - tā ir sapņainība; tad mūsu lūgšana pauž sentimentālu noskaņojumu, bet ne to, kas būtībā ir mūsu dzīve. Šīm divām grūtībām ir viens kopīgs atrisinājums, un proti, saistīt dzīvi ar lūgšanu tā, lai tas būtu vienots veselums, padarīt savu lūgšanu par dzīvi. Tajā ļoti palīdzēs gatavās lūgšanas, par kurām es jau teicu, jo tās ir stingrs, objektīvs paraugs, kā vajag lūgt. Jūs varat teikt, ka tās mums ir nedabiskas, un tas ir pareizi tai ziņā, ka tās pauž daudz lielāku cilvēku dzīvi, nekā esam mēs paši, patiesu kristieši dzīvi; bet tieši tāpēc jūs arī varat tās izmantot, cenšoties kļūt par tādiem cilvēkiem, kam šīs lūgšanas ir dabiskas.

Atcerieties Kristus vārdus: „Tavās rokās nododu savu garu.” Tie, saprotams, ir ārpus mūsu personiskās pieredzes robežām; bet, ja diendienā mācīsimies būt par tādiem cilvēkiem, kuri ir spējīgi izteikt šos vārdus patiesi, visā patiesīgumā, mēs ne tikai padarīsim savu lūgšanu reālu, mēs paši kļūsim patiesi, tieksimies jaunā neviltotā realitātē – tapšanā par Dieva dēliem.

Ja apskatīsim, piemēram, tās piecas lūgšanas, kuras es jums piedāvāju, ja katru no tām padarot par devīzi, lozungu visai dienai, tad redzēsiet, ka lūgšanas kļūs par jūsu dzīves kritēriju, tās dos jums dzīves pamatu, bet arī jūsu dzīve būs jūsu tiesnesis – pret jums vai par jums, - atmaskojot jūsu melos, kad izrunājat šos vārdus, vai arī, gluži pretēji, apliecinot, ka esat tām uzticīgi. Ņemiet lūgšanas katru frāzi un izmantojiet tās kā noteikumus diendienā, nedēļu pēc nedēļas, kamēr nekļūsi par tādu cilvēku, kam šie vārdi ir pati dzīve.

Tagad mums būs jāšķiras. Es bezgalīgi priecājos domās sarunāties ar jums, jo mūs vieno lūgšana un mūsu kopējā interese gar garīgo dzīvi. Lai Dievs ir ar katru no jums un mūsu vidū mūžīgi mūžam.

Un pirms mēs šķiramies, es piedāvāju lasītājam izrunāt kopā ar mani vienu īsu lūgšanu, kas savienos mūs Dieva troņa priekšā: „Kungs, nezinu, ko Tev lūgt. Tev vienam zināms, kas man nepieciešams. Tu mīli mani vairāk, kā es protu sevi mīlēt. Dod spēju man saskatīt manas vajadzības, kuras man ir slēptas. Neiedrošinos lūgt ne krustu, ne mierinājumu, tikai nostājos Tavā priekšā, atveru Tev savu sirdi. Uz Tev lieku visu cerību, Tu redzi vajadzības, kuras es nezinu, redzi un rīkojies ar mani pēc savas žēlastības. Satriec un dziedini mani. Esmu godbijīgs un klusēju Tavas svētās gribas, man nejaušamo likteņu priekšā. Upurēju sevi Tev. Nav manī citas vēlēšanās, izņemot vēlēšanos pildīt Tavu gribu. Iemāci mani lūgt, pats manī lūdzies. Āmen.”

Saruna par lūgšanu.

Dzīve un lūgšana ir nedalāmas. Dzīve bez lūgšanas – tā ir dzīve, kurā trūkst tās svarīgākās mērauklas; tā ir dzīve tikai divās dimensijās – telpā un laikā; tā ir dzīve, kas apmierinās ar redzamo, kas apmierinās ar mums tuvo, taču kā parādību fiziskā plāksnē, tuvo, kurā mēs nerodam visu tā likteņa neizmērojamību un mūžību. Lūgšanas nozīmes būtība ir atklāt un ar pašu dzīvi apliecināt to faktu, ka visam ir mūžības mērs un visam ir neizmērojamības dimensija. Pasaule, kurā dzīvojam nav bezdievīga pasaule, to gan mēs paši tik veiksmīgi protam profanēt, bet savā būtībā tā nākusi no Radītāja rokām, Dievs to mīl. Tās cena Viņa Dievišķīgajās acīs – tā ir Viņa Vienpiedzimušā Dēla dzīve un nāve, un lūgšana liecina, ka mēs to zinām; zinām, ka katrs cilvēks un katra lieta ap mums ir svētā Dieva acīs; Viņš tās mīl, tās kļūst dārgas arī mums. Nelūgt nozīmē atstāt Dievu aiz visa eksistējošā robežām, un ne tikai Viņu, bet arī visu, ko Viņš nozīmē Viņa radītajai pasaulei, kurā mēs dzīvojam.

Mums bieži liekas, ka grūti saskaņot dzīvi un lūgšanu. Tie ir maldi, vistīrākie maldi. Tie rodas no tā, ka mums ir melīgs priekšstats par dzīvi un lūgšanu. Mēs iedomājamies, it kā dzīves jēga ir rosīties, bet lūgšana – kaut kur nošķirties un aizmirst visu, gan par tuvāko, gan arī par mūsu cilvēcisko stāvokli. Un tas ir nepatiesi. Tas ir dzīves un pašas lūgšanas apmelojums.

Lai iemācītos lūgt, vispirms jāizprot visa cilvēka būtība, visu viņa likteņa un visas pasaules likteņa realitāte: līdz galam jāuzņem tā sevī. Te ir Dieva veiktās Iemiesošanās būtība. Tajā ir visa tā pilnība, ko mēs saucam par priekšstāvību visu dēļ. Parasti mēs uztveram priekšstāvību lūgšanās kā pieklājīgu atgādinājumu Dievam par to, ko Viņš „aizmirsis” izdarīt. Patiesībā tās būtība – lai spertu soli, kas mūs nostādītu traģiskās situācijas pašā centrā, - soli, kas līdzīgs Kristus solim, kurš kļuva cilvēks reiz un uz mūžiem.

Mums jāspēr solis, kas noliks mūs situācijas centrā, no kurienes mēs vairs nevarēsim iziet; kristīgā, Kristus savienība virzīta vienlaicīgi uz diviem pretpoliem: iemiesojies Kristus, patiesais Cilvēks un patiesais Dievs, līdz galam solidārs ar cilvēku, kad viņš savā grēkā griežas pie Dieva, un līdz galam solidārs ar Dievu, kad Viņš vērsas pie cilvēka. Šī dubultā solidaritāte dara mūs kaut kādā ziņā svešus abām nometnēm un tai pašā laikā vienotus ar abām. Tas ir kristieša situācijas pamats.

Jūs teiksiet: „Ko tad darīt?” Tad, lūk, lūgšana dzimst no diviem avotiem, - vai nu tā ir mūsu sajūsmas pilnais izbrīns Dieva un Dieva darbu priekšā, proti, mums tuvākās un apkārtesošās pasaules, par spīti tās ēnām, vai tā ir traģiskuma sajūta – mūsu un īpaši citu.

Kāds mūsdienu filozofs teicis: „Kad esmu izsalcis – tā ir fiziskā parādība; ja izsalcis ir mans kaimiņš – tā ir tikumiska parādība.” Un te jau ir tas traģisms, kas atklājas mums katru mirkli: mans kaimiņš vienmēr ir izsalcis; ne vienmēr tas ir izsalkums pēc maizes, dažreiz tas ir izsalkums pēc cilvēciska žesta, maiga skatiena. Te tad arī sākas lūgšana – šai atsaucībā uz brīnišķīgo un traģisko. Kamēr ir šī atsaucība, viss ir viegli: sajūsmā ir viegli lūgt, un tāpat viegli lūgt, kad mūs caurvij traģiskuma sajūta.

Bet citā laikā? Tad, lūk, arī citā laikā lūgšanai un dzīvei jābūt vienotai.

Man nav laika daudz par to runāt, bet es gribētu vienkārši pateikt lūk, ko: pieceļoties no rīta, nostādiēti sevi Dieva priekšā un sakiēti: „Kungs, svētēti mani un svētēti šo sākušos dienu”, un tad izturietēti pret visu šo dienu kā pret Dieva veltēti un raugietēti uz sevi kā uz Dieva sūtnēti šai nezināmajā, ko nesēti iesākušos diēti. Tas gluži viēti kā šai nozētiēti kaut ko ļoti grūtu, un, proti, lai arī kas šodien notētiēti, - nekas

nav svešs Dieva gribai; viss bez izņēmuma ir apstākļos, kādos Dievs gribējis jūs nostādīt, lai jūs būtu Viņa klātbūtne, Viņa mīlestība, Viņa līdzcietība, Viņa radošais saprāts, Viņa vīrišķība... Un turklāt katru reizi, kad sastopaties ar to vai citu situāciju, jūs esat tas, ko Dievs tur nolīcis, lai veiktu kristieša kalpošanu, būtu Kristus Miesas daļiņa un Dieva darbība.

Ja jūs rīkosieties tā, tad viegli ieraudzīt, ka katru mirkli jums būs jāatgriežas pie Dieva un jāsaka: „Kungs, apgaismo manu prātu, stiprini un vadi manu gribu, dod man kvēlu sirdi, palīdzi man!” Citos brīžos jūs varēsiet teikt: „Paldies, Kungs!” Un, ja jūs esat saprātīgi un protat pateikties, jūs izvairīsieties no muļķības, ko sauc par godkārtību vai lepnumu, kas rodas no tā, ka mēs iedomājamies, ka it kā esam veikuši kaut ko, ko būtu varējuši arī nedarīt. To paveicis Dievs. Viņš mums pasniedzis brīnišķu dāvanu, ļaujot mums to darīt. Un, kad vakarā atkal jūs nostāties Dieva priekšā un ātri pārcilāsiet atmiņā aizgājušo dienu, jūs varēsiet Viņu slavināt, slavēt Viņu, pateikties Viņam, raudāt par citiem un raudāt par sevi.

Ja jūs tādā veidā sāksiet savienot dzīvi ar savu lūgšanu, starp tām nekad nebūs plaisas un dzīve kļūs par vielu, kas katru mirkli baro uguni, kas iedegsies arvien stiprāk un kļūs arvien karstāka, un pakāpeniski pārveidos jūs pašus tai degošā krūmā, par ko runā Raksti.

Par Baznīcu

(katehiskā saruna)

Es runāšu par Baznīcu tikai no viena noteikta viedokļa, jo „Baznīca” – tā ir apjomīga tēma, kas būtībā aptver visus mūsu ticības jautājumus. Mēs dzīvojam Baznīcā un tai pašā laikā gaidām pilnīgu tās kā Dieva Valstības atklāsmi. Tas, par ko šeit sacīts, būs fragmentārs, bet tai pašā laikā būtiski svarīgs šai tēmai.

Runājot par Baznīcu, mēs tiecamies to nosacīt Katehisma terminoloģijā, mūsu sabiedrībai pierastās kategorijās, kurai pamatus licis Kristus, kas sakopota ap Viņu, kuru vieno kopīga ticība, kopīgi noslēpumi, kopīgai Hierarhijai, kopīgi dievkalpojumi. Visi šie nosacījumi ir pareizi, bet tomēr tie Baznīcas sapratnei un pazīšanai nav pietiekami. Iemesls ir tas, ka Katehisms sākotnēji bija domāts cilvēkiem, kuri vēl nav kļuvuši par kristiešiem; tā bija sagatavošana ieišanai Baznīcā, bet ne baznīcas dzīves daļa. Mēs atrodam Katehismā nosacījumus, skaidrojumus, kas saprotami tiem, kas vēl nav pārkāpuši Baznīcas sliksni, - tiem, kuri vēl nav tuvināti noslēpumainajai liturģijai, baznīcas lūgšanai, šīs radību pasaules vārdiskajai lūgšanai, kuru kopā ar Kristu un Viņa vārdā Dzīvajam Dievam velta Baznīca, kurai piemīt sevis apzināšanās. Kaut visi šie nosacījumi ir pareizi, tie raksturo Baznīcu tikai no ārienes. Tos var salīdzināt ar paskaidrojumiem, kurus jūs sniegtu cilvēkam, kas vēlas atrast kādu arhitektūras pieminekli, jūs varat attēlot šo pieminekli, ļaut sajust tā nozīmi, pasvītrot tā raksturīgās iezīmes: runājot par Dievnamu, jūs akcentēsiet ēkas noteiktās īpatnības – pavisam citādākas, ar kādām jūs aprakstītu pilsētas rātsnamu vai kazarmas; bet, lai arī ko jums dotu šāds attēlojums, tas neieved jūs ēkā. Tā arī Katehisma nosacījumi neieved jūs baznīcā. Un tas ir dabiski, jo Baznīcas zināšanas vispirms ir pieredzes zināšanas. Kā arī viss, kas attiecas uz dievišķā jomu, Baznīcas zināšanas veidojas no pielūgsmes, no dalības, no piederības tai. Jā, jūs vieno kopīga ticība, mums ir vieni sakramenti, mēs pildām vienotu dievkalpojumu, mūsu hierarhija apvieno mūs visus un saglabā redzamā un izjūtamā vienotībā. Bet patieso Baznīcas darbu, Baznīcas dziļo pieredzi nosaka citādi.

Vispirms, pēc apustuļa Pāvila vārdiem, Baznīca ir Kristus miesa. Tas ir viens no tiem izteikumiem, kuri mums šķiet vai nu tik pierasti, ka jau zaudējuši saturu, vai, otrādi, tik savādi, ka neko mums neizsaka. Šis nosacījums nav saistīts ar atsevišķu daļu savienojuma jēdzienu, kuras vēlāk ar izjukt, bet ar Iemiesošanās jēdzienu. Mēs esam Kristus miesa visreālākajā nozīmē, pazīstamā izteiciena nozīmē: „Baznīca ir Iemiesošanās turpinājums.” Katrs no mums ir Kristus klātbūtne pasaulē.

Baznīcas kā miesas, kā organisma formulēšana ļauj mums uzreiz saprast, ka tas ir vienots vesels, kas sastāv ne no daļām, bet no locekļiem, kuri uz mūžu nešķirami saistīti viens ar otru no tā brīža, kopš kļuvuši par vienotu miesu. Kristus miesas nedalāmās vienotības izjūta ļoti dzīva bija senatnē. To spilgti izpauž, piemēram, svētais Justīns, kurš rakstīja kādam savam draugam, kas bija kritis smagā grēkā un atšķirts no Baznīcas, tā: „Vai neapjaut, ka, kamēr tu atrodi ārpus šīs dzīvās miesas, uz Kristus ķermeņa paliek brūce, kuru neviens, izņemot tevi, nespēj dziedēt?” Baznīcas locekļi – tās nav savstarpēji nomaināmas daļas; neiespējami aizmirst to, kas atradies mūsu vidū un kuru mēs vairs neredzam; neiespējami aizvietot to, kas bijis ar mums kopā, ar kādu, kas šeit nav bijis. Tas, kas pieder šai miesai, bieži pieder tai traģiski, bet pieder uz mūžu.

Kā tad notiek šī pievienošana un ko tā nozīmē? Mūsdienu praksē vairumā gadījumu cilvēks kļūst par Baznīcas loceklis kā bērns kristību sakramentā, kas notiek visbiežāk tik agrā vecumā, ka tas ir mistisks, bet ne psiholoģisks notikums. Mēs to

neuztveram apzināti, un tāpēc šo notikumu vajag pārdzīvot vēlāk, lai tas kļūtu par apzinātu realitāti, - citādi tas būs zaudēts uz daudziem gadiem. Raugoties uz pirmajām kristiešu paaudzēm, mēs redzam ko citu; mēs redzam ilgu ticības augšanas ceļu, kas noslēdzas ar šo ieiešanu Baznīcā, pievienošanās Kristus miesai. Tā ir pievienošanās Jēzus personībai, Kristum kā visa centram.

Mums visiem pēc pieredzes ir zināma tā dziļā identifikācija ar kādu, kas mums ir dārgs, kas notiek traģiskos brīžos; tie, kas ir pārdzīvojuši dziļi mīlama cilvēka nāvi, neapšaubāmi zina, kā mums dārga cilvēka nāve kļūst it kā par zemes dzīves ūdensšķirtni, dzīves, kas mūs apņem, nošķirot visu virspusējo, visu tā, kas mūs tik ļoti satriec, necienīgo, visus notikumus un apstākļus, kuri neatbilst notikušā lielumam, no notikumiem, kam piemīt patiesi dziļums un nāves lielums. Ir brīži – tie var ilgt atkarībā no mūsu izjūtas dziļuma dažus acumirkļus, dažas dienas, mēnešus, bet dažreiz veselu mūžu – kad kāda nāve aiznes kapā visu, kas bijis jūsos sīks, haotiski rosīgs, tukšs, visu, kam nebija patiesu cilvēcisku vērtību pilnības. Un, lūk, kaut kas līdzīgs ir pieredzē, kas ir pats kristīšanās pamats. Vārds „kristīšana” nozīmē iegremdēšanos. Kristīties nozīmē iegremdēties Kristus nāvē un atgriezties dzīvē, bet atjaunotā dzīvē. Šī iegremdēšanās Kristus nāvē vienlaicīgi ir psiholoģisks notikums, personiskās pieredzes pārdzīvojums, un objektīvs notikums, kurā parādās Dieva darbība. To, kas apzināti tiek pārdzīvots personiskajā pieredzē tieši notikuma brīdī vai arī tiek apzināts vēlāk, var aprakstīt sekojošo. Dažreiz kāda doma, izjūta aizrauj mūs pašu dziļumos; visas mūsu spējas, visi mūsu spēki koncentrējas pašā mūsu slēptākajā būtībā; mūsos plešas neizskaidrojams klusums, un mēs tik ļoti iegrimstam sevī, ka viss ap mums nobāl, sastingst, bet kaut kas iekšēji kļūst bezgalīgi dzīvs, intensīvs. Ja tādu stāvokli izjauc atmiņas izjūtas – iestājas brīdis, kad šī „iekšējā esība” pārtūkst; pakāpeniski, bet dažreiz nezina kāpēc pēkšņi mums atgriežas ārējo parādību apziņa un paliek vien atmiņas, reizēm skumjas pēc zaudētā dziļuma. Un, lūk, ja mēs ieskatīsimies sevī ar domu par Dievu, ja mēs pietiekoši iedziļināsimies sevī ar ticību, mīlestību pret To, Kas ir mūs Pestītājs, tad pašos dziļumos mēs sastapsim Kungu. Tā ir personiska dzīva, konkrēta tikšanās. Tas nav tēls, ne arī atmiņas, tas ir Viņš pats. Un šo tikšanos nekas nevar izjaukt, mūs nevar šķirt no Kunga; nekāds spēks debesīs vai uz zemes nespēj to izdarīt. Šeit notiek it kā dziļa gremdēšanās Kristus klātbūtnē, pēc kuras mēs atgriežamies ārējā dzīvē, bet atgriežamies jau pavisam citādi. Kas tad būtībā ir šis notikums mūsu iekšējā dzīvē, kas vēl nav Baznīcas sakramentālais brīnums? Noticis tas, ka mūs tikšanās ar Kristu bija tikšanās ar mūžību, un, atgriežoties ārējā pasaulē, mēs atgriežamies nevis vienkārši, lai tur turpinātu savu eksistenci, bet tādēļ, lai dzīvotu tur bagātināti ar mūžību, kuru atnesām līdz.

Kad Kristus parādījās apustuļiem, kuri Viņa krusta nāves pārdzīvoja un izcieta savu personisko nāvi, Jēzus nevis vienkārši deva viņiem jaunu zemes eksistences turpinājumu; šajā zemes pastāvēšanā Viņš jau tiem deva mūžīgās dzīves klātbūtni. Te pievienosim tēlu, kuru minējām iepriekš: to, kā mīļotais cilvēks aiznes kapā visu, kas ar viņu nav savienojams. Laikā, kad Kristum bija draudzīga saskarsme ar apustuļiem, savas mācīšanas, savas garīgās vadības laikā Tas Kungs pakāpeniski sadalīja viņiem visu pasaulē esošo tajā, kas bija Viņā un ap Viņu, un tajā, kas apkārt veidoja tik naidīgu riņķi un nāves ēnu. Un tāpēc Kristus nāve nozīmēja viņiem ne tikai Skolotāja nāvi, Drauga nāvi; tā bija Tā nāve, kurā bija viņu dzīve, kuram piederēja mūžīgās dzīvības vārdi. Ar Viņa nāvi uz zemes apdzisa dzīve, viņiem atlika tikai eksistēt. Kristus nāve izrāva no apustuļu pasaules pašu dzīvību. Ne velti Viņš tiem teica: „Es esmu – ceļš, patiesība, dzīvība.” Un Kristus augšāmcelšanās bija ne tikai tikšanās prieks ar To, kuru viņi mīlēja, kurš bija viņu Skolotājs, viņu Audzinātājs; tā nebija arī uzvaras prieks, kas tika izcīnīta tad, kad sakāve šķita acīmredzama, - tā bija

atgriešanās pie dzīves visā tās pilnībā. Lūk, kādēļ apustulis Pāvils, runājot par kristīšanu (*Rom. 6*), velk paralēles starp Kristus nāvi un augšāmcelšanos un kristāmā gremdēšanu kristāmajā ūdenī viņa atgriešanai dzīvē. Kristāmie ūdeņi – simbols; tie simbolizē nāvi. Mēs tajos ienirstam, it kā gremdētos nāvē, un pēc tam atgriežamies jaunā dzīvē. Bet šis tēls paliks vien nedzīvs tēls, ja tā pamatu neveido iekšējā pieredze – īstenas, dzīvas, reālas saiknes ar Kristu iekšējā pieredze. Ja nav šīs saiknes ar Pestītāju, tad tāda nāve ir tikai tēls, nevis simbols. Apustuļiem Kristus nāve bija viņu pašu nāve, Viņa augšāmcelšanās – jauna dzīve. Ja mums neeksistē apustuļiem līdzīga pieredze, ja tā mums ir slēgta, tad mēs vēl neesam sapratuši, ko nozīmē mūsu pašu kristīšana.

Ir arī otra kristīšanas puse, ne tikai psiholoģiskā, bet arī objektīvā, kaut arī garīgajā dzīvē objektīvais nav atņemams no subjektīvā; nedzīva objektivitāte neeksistē, it tikai objektivitāte, kura kļūst dzīva tai brīdī, kad tiek iepazīta personīgi, kļūst dzīvās pieredzes priekšmets; tas ir tiesa arī attiecībā uz ticības mācību, kā arī attiecībā uz sakramentiem. Un, lūk, no Dieva izejošais kristīšanas mistiskas aspekts ir dievišķā darbība, kas mūs pievieno Kristus noslēpumam. Ticības un mīlestības apliecinājums, kuram jābūt notiekošā pamatā, savieno mūs ar Kristu, dara mūs Viņam tuvus, ar Viņu nedalāmus. Šeit ir brīnums, dievišķa darbība. Bez tās nav kristīšanas, bez tās nav arī kristieša. Un te mēs pietuvojāmies pareizticīgās baznīcas koncepcijai. Baznīca pēc savas būtības ir sakramentāls organisms. Tā nav sabiedrība, kas apvienota uz noteiktas vienošanās pamata, kaut arī uz kopējas ticības pamata; tā ir sabiedrība, kurā darbojas un kuru pārveido Dieva spēks, kur darbojas Pats Dievs; bez Viņa darbības ir sagatavošana, bet nav vēl pilnības.

Tagad mēģināsim saprast saistību, kas pastāv starp mums, kristītajiem, un Kristu. Svētajos Rakstos ir divi tēli: pirmais – vīnogulāja un zaru tēls; otrs – apustuļa Pāvila vārdi par to, kā mēs esam „uzpotēti”, - viņš runā par Izraēla tautu un par pagāniem, - ka pagāni ir „uzpotēti” uz dzīvā Izraēla eļļas koka, lai paši kļūtu par dzīvīgu eļļas koku, dzīvīgu olīvkoka zaru.

Ko tad šie divi tēli dod mūsu Baznīcas izpratnei? Vispirms aplūkosim potzara tēlu. Dārzniekam ir koks, pilns dzīvības sulu, spējīgs dalīties šajā dzīvībā un dot dzīvību. Un, lūk, viņš meklē atvasi, zaru, kas nīkst, bet kuru vēl var atdzīvināt. Tā ir dārznieka pirmā darbība, mīlestības un gudrības pilna, - tie ir meklējumi, tie meklējumi, par kuriem Kristus runā, piemēram līdzībā par noklīdušo avi. Bet tad notiek manipulācija, kas šķiet tik cietsirdīga un tik vardarbīga gan dārznieka praksē, gan cilvēciskās personības pieredzē. Tā ir dievišķās mīlestības izpaušme, ar kuru zaru nošķel no tā saknēm, nogriež ar nazi un tādejādi atdala no tās dzīves, kaut arī nepilnīgas, kura tam tomēr bija, un pakļauj pilnīgas nāves riskam. Tas notiek, kad dārznieks apgriež ar nazi to zaru, kuru viņš grib uzpotēt. Bet tas pats arī notiek, kad cilvēku sabiedrībā diženais Dārznieks, Tas Kungs, atrauj vienu no mums no viņa saknēm, izrauj no viņa vides, viņa valsts, viņa ticības, viņa dzīves apstākļiem – no visa, kas bija viņa dzīves atbalsts, viņa aizsargātība, reizēm tas, kas bija pati viņa dzīve, tad tur viņu nenoteiktībā, starp nāvi, kas viņu apdraud, un šo pārejošo, laicīgo dzīvi, kurā viņš jau vairs nevar atgriezties, jo ir izrauts no tās ar dievišķu varu. Tad dārznieks griežas pie eļļas koka, pie tā, kuru viņš izvēlējies, lai tas dotu dzīvību, un atkal griež, sadala ar savu nazi, un tā, rēta pie rētas, sāpē pie sāpes notiek dzīvu darošā koka un mirstošā zara satikšanās. Tas tāpat ir garīgās dzīves likums. Vien par brūces cenu vienu dzīvību iespējams nodot otram. Vienmēr šī tikšanās un šī velte notiek par ciešanu cenu, par dzīvības izsūkuma, dzīvības zaudējuma cenu. Un, lūk, mazs zariņš izrādās uzpotēts stumbram, kas spēj dot dzīvību; vai tas nozīmē, ka tam jau ir dzīvība? Kas notiek tālāk? Vai Kungs nav teici: „ja mājosiēt Manī...?” Bet kā šis zars „mājos”,

ja to vienkārši pārvietos? Un te nu sākas cīņa, kuru mēs varam novērot arī cilvēciskās dzīves pieredzē. Lēni, uzstājīgi vīnogulājā vai eļļas koka dzīvības sulas cirkulē un meklē ceļu, lai iekļūtu kātiņa tievajās dzīslās; tās lēni ceļas, piesātina visas tā dzīslas, sasniedz to galējo robežu, iet pāri šīm robežām, apņem katru šūnu; pakāpeniski viņu uzbāzība kļūst arvien stiprāka, arvien noturīgāka, tās iekļūst uzpotētā zara katras šūnas pašā dzīvībā, izskaužot no tā mežņa dzīvi, to dzīvi, kur vispirms nes nāvi, un pakāpeniski zariņš atdzīvojas jaunā dzīvē. Palēnām tā lapas atdzīvojas, un tas kļūst dzīvs daudz dziļākā nozīmē, nekā iepriekš. Bet vienlaikus viņš pats kļūst daudz intensīvāks, gūst daudz personiskāku veidu nekā agrāk. Visas viņa iespējas, kuras nespēja izpausties, nīkstošas, jo viņam trūka dzīvības, atveras, pieaug, sasniedz pilnību, un mēs redzam, ka Tam Kungam patiešām bija taisnība, ja zars mājo uz vīnogulāja, tas sāks attīstīties, sasniedz pilnīgumu, gūst savu patību tai nozīmē, kuru mēs nevarējām iedomāties agrāk. Jā, tā ir pilnīga, milzīga dzīve, dzīve bez robežām. Šī dzīvudarošā koka dzīve trīsuļo un piepilda zariņu. Bet tas guvis savu patību tikai tāpēc, ka viņu ir atdzīvinājusi šīs dzīves pilnība. Te no jauna mēs griežamies pie apustuļa Pāvila vārdiem. Viņš saka: „Jau ne es vairs dzīvoju, bet manī dzīvo Kristus.” Viņš nav izstūmis manu personību, bet šeit par visu, kas es būtu varējis būt es kļuvis tikai šobrīd, kad manī ir Viņa dzīve, Viņa dzīves spēks, Viņa mūžības spēks. Un mēs redzam, ka kristieša saikne ar Kristu, kuru pauž šie veidoli, sniedz mums mūsu personiskās dzīves pilnību un tāpat arī kopējās dzīves pilnību, jo ir tikai viena dzīve – Dieva dzīve, kas izslejas pār mums un mūsos. Un šī dzīve nav vienkārši zemes dzīve, kas sasniegusi lielāku pilnību, jo mūsu dzīvības Devējs – tas ir ne tika Jēzus no Nācaretes, galiliešu pravietis, tas ir Tas, kurš vienlaicīgi ir gan Cilvēks, gan Dievs, pilnīgs Cilvēks un pilnīgs Dievs, tas ir Tas, kura cilvēcība nav vienkārši mūsu cilvēcība ar dievišķās dabas piedevām, bet cilvēce, kas atgriezusies pie tā, par ko tai bija jābūt, ja nebūtu bijis grēkā krišanas, cilvēce, par ko tā aicināta kļūt. Svētais Maksims Apliecinātājs, runājot par Iemiesošanos, min šādu piemēru. Iemiesošanās noslēpums, viņš saka, līdzīgs tam, kas notiek, kad šķēpu noliek uz kvēlojošām oglēm. Šis šķēps, smags, auksts un blāvs, pakāpeniski sāk mirdzēt gaismā, un šīs blāzmas dēļ, tas mums šķiet viegls un jauns, bet tveici, kas to piepilda mēs nevaram atdalīt no dzelzs, kuru tā caurvij. Un tad, saka Maksims Apliecinātājs, var dedzināt ar dzelzi un griezt ar uguni. Kristus noslēpumā ir šis nesagraujamā Viņa dievišķības un Viņa cilvēcīgas savienojums, kam pateicoties, cilvēce apsteidz pati sevi un sasniedz patiesu cilvēka aicinājumu, teozisu, dievišķību. Kas tad norisinās Kristū, - jo te nav ne šķēpa, ne uguns, ne cilvēciska personība, cilvēciska daba, kas savienota ar Dievu, - kas norisinās Viņā? Svētais Maksims mums atgādina, ka, pēc Bībeles mācības, apustuļa Pāvila mācības nāve ir grēka, mūsu un Dieva atšķirtība rezultāts, un ka Dievišķās un cilvēciskās dabas savienojums Kristū jau veido no šīs cilvēciskās būtības nemirstīgu un nedalāmu dabu. Un tomēr mēs redzam, ka Kristus cieš un mirst Krusta nāvē cilvēces dēļ. Jā, jo līdzietībā un mīlestībā, pieņemot visu mīļotā likteni ar visām tā sekām, Kristus pieņem savā cilvēcībā – kura pati vairs nav pakļauta ne ciešanām, ne nāvei – visas mūsu kritašā stāvokļa sekas, grēka stāvokli. Bet aiz Kristus, Dieva tēla, kas cieš, kas ir bezgala vājš un ievainojams, nodots cilvēku rokās, kuri izdarīs ar Viņu visu, ko vēlēšies, atrodas jau piepildītas uzvaras noslēpums, cilvēka atklāsmes noslēpums visā viņa slavā. Mēs redzam Viņu uz Tabora kalna Viņa slavā: Viņš nav izmainījies, bet apustuļi ieraudzīja... Mēs redzam Viņu vēlāk, Viņa augšāmcelšanās brīnumā: Viņa cilvēcība nav mainījusies, bet tas, kas bija neredzams, ko Dievs gribēja apslēpt, Viņš tagad parāda visā pilnībā. Kristīšanas sakramentā, ja mēs patiešām nomirstam līdz ar Viņu un patiešām atdzīvojamies ar Viņu, mēs pievienojamies Viņa izslavētajai cilvēcībai. Es saku: „jā patiešām”, nevis tādēļ, ka Dieva darbība ir

nepietiekama, bet gan tādēļ, ka mūsu pestīšana nav vienpusēja dievišķa darbība, bet darbība, kurā pilnā mērā iesaistās mūsu cilvēcīgā griba un mūsu cilvēciskā brīvība, kā teicis kāds no Baznīcas tēviem: „Dievs mūs radījis ar savu gribu, bet Viņš nevar mūs glābt bez mūsu piekrišanas.” Lūk, kādēļ kristību dienā mūsos parādās nevis slavas pilnība, bet gan mūžīgās dzīves ķīla, kā saka apustulis Pāvils. Viss kļūst iespējams, kā viņš saka: „visu spēju Jēzū Kristū, kas mani spēcina.” Tas ir sākums, bet tas satur jau galamērķi; šis ir eshatoloģisks notikums vārda pilnā nozīmē. Vārdam „eshaton” (grieķ. – „pēdējais”) ir divas nozīmes: izšķirošs notikums un noslēdzošs notikums. Izšķirošais notikums jau noticis - mēs esam uzpotēti dzīvības kokam; noslēdzošais notikums būs pilnība, kas atnāks un piepildīsies. Tātad kā Iemiesošanās, Kristus nāve pie Krusta un Viņa Augšāmcelšanās ir mūsu katra glābšanas izšķirošais notikums; bet savā galīgajā formātā tā mums jāieģūst, tai jākļūst par personīgu realitāti katram no mums. Tā kristības ūdeņos, šajos it kā pirmūdeņos, par kuriem runā 1. Mozus grāmatas pirmā nodaļa, no kuriem viss cēlies, dzimst jauna tauta, patiešām atšķirīga tauta; tā ir jaunradība. Jā, tas ir jauns radījums, jauna sabiedrība, bet arī vairāk kā sabiedrība, tas ir dzīvs organisms, pilnīgs cilvēks (Hommetotal), pēc Svētā Ignālija Dievnesēja izteikuma, ko bieži atkārto arī svētais Augustīns. Galva un locekļi – Jēzus Kristus un viss, kas ir Viņā un ar Viņu.

Šis pilnvērtīgais cilvēks atrodas īpašās attiecībās ne tikai ar Kristu, bet arī ar Sēto Garu un Tēvu. Raksti, Baznīcas un mūsu nelielās cilvēciskās pieredzes mums māca, ka neviens Galilejaspraviētis, vīrā no Nācaretes, noziedzniekā, kas pienaglots pie krusta Golgātā, neviens nevar atpazīt iemiesotu Dievu, ja Svētais Gars pats to neatklāj. Kas noticējis, kas atpazinis Kristu, atsaucies uz Viņa aicinājumu, nācis šai noslēpumainajā saskarē ar Kristus miesu, tas katru pakāpienu, katru soli veic ar Svētā Gara darbību. Svētais Gars, kas sākotnēji aicina mūs, pēcāk iemāca, tad ved saskarē ar šo miesu, iet vēl tālāk, vēl dziļāk, jo, kad mēs esam paši kļuvuši dzīvā Kristus ķermeņa daļa, dzīvā Kristus klātbūtne visos gadsimtos un visā pasaulē, no paaudzes paaudzē, Viņš ļauj mums pašos mūsu būtības dziļums izzināt jaunu pieredzi: Viņš iemāca mūs teikt : „Avva Tēvs”, griežoties pie Tā, kurš ir mūžībā, - Jēzus Tēva. „Avva” – mīļš vārds; tulkojums „tēvs” ir mākslīgs, augsta stila. Kristus laikos bērns tēvam sacīja „avva”, tāpat kā mūsu laikos bērni saka „tētis”. Šai Gara aicinājumā ir kaut kas dziļi aizkustinošs un neparasti vienkāršs. Ko tas nozīmē? Kristus, gars, dēlu gars. Vai tas vienkārši mūs noved stāvoklī, kas ir analogisks Kristus stāvoklim? Te mēs pietuvojamiem citam lielam Baznīcas tēvu domas apstiprinājumam. Šis vārds, kurš biedē mūs ar savu pārdošumu, pieder svētajam Lionas Irinejam. Ja, - viņš saka, - viss, kas mēs ticam par Kristu un Baznīcu, ir patiess, tad caur Baznīcu, visi kopā un ar Kristu mēs esam PATIESI Vienpiedzimušais Dieva Dēls. Kā to saprast? Mēs bieži atkārtojam Tā Kunga lūgšanu „Mūsu Tēvs”, un šo lūgšanu izmanto ne tikai kristieši, bet arī neskaitāmi ticīgie visā pasaulē. Ko pauž šī lūgšana? Vieniem analogiju, citiem – realitāti, kura būtu drausmīga, ja nebūtu Dievišķā mīlestība. Analogija ir vienkārša: ja mēs pazīstam Dievu Viņa darbos, pēc savas personiskās pieredzes kā to, kurš izturas pret mums kā tēvs, mums ir viegli Viņu saukt šajā Vārdā. Bet kristietim šai teikumā ir cita jēga. Neviens nepazīst Tēvu, kā vien Dēls, - sacīts Mateja Evaņģēlijā, - un kam Dēls grib atklāt. Šis zināšanas, šī pieredze iziet tālu aiz analogijas ietvariem, tā ir ontoloģiska pieredze, kas attiecas uz pašu jautājuma būtību. Jā patiešām mīlestībā pret Kristu un Svētā Gara un Kristus darbība Viņa sakramentos mēs esam kļuvuši par dzīvu miesu, kas mēs, pēc apustuļa Pāvila vārdiem, esam, tad patiešām ar Kristu mums Tēvs ir Dzīvais Dievs.

Tas ir mūsu aicinājums: ne tikai kaut kas tāds, kas var būt vai nebūt. Nevis kaut kas, kas mums nodots mehāniski, automātiski kristīšanās sakramentā, Svētā Gara

dāvanā, Vasarsvētkos – Svētās Trīsvienības svētkos, Svētā Gara dienā, Eiharistijā: tas ir kas tāds, kas ir dots un vai nu tiek pieņemts, vai arī ne. Jo cilvēka atbildei ir tikpat izšķiroša nozīme kā Dieva dāvanai. Uzpotēti dzīvajam kokam, mēs piedalāmies šīs dievišķās mūžības noslēpumainajā dzīvē, Svētā Vakarēdiena sakramentā, lūgšanas noslēpumā, dziļā vienotībā, kura veidojas, kad Kristus un mēs esam vienoti ar vienu gribu un vienu dzīvi. Un šai vienotībā Tēvs kļūst par mūsu Tēvu. Un tā Baznīca mums atklājas kā kaut kas nesalīdzināmi lielāks un neizmērojami dziļāks nekā cilvēciskā sabiedrība, lai arī cik augsti būtu principi, uz kuriem šī sabiedrība balstās. Baznīca atklājas kā tikšanās noslēpums, Dieva radība un Svētās Trīsvienības vienotībā, kuras sadalīšanās ir pārvarēta un kuras vienība ir no jauna atjaunota ticībā, un tālāk arī saskarsmes noslēpumā. Baznīca – Svētās Trīsvienības klātbūtne starp mums un mūsos, tā ir Dzīvudarošās Trijādības darbība viņas radībās.

Bet Baznīca – tā ir ne tikai slava, tai ir arī nabadzības puse. Tai ir dižens un traģisks aspekts. Baznīcas nabadzīgais aspekts – tas ir katrs no mums, tā ir empīriskā Baznīca, tā kuru mēs redzam; ne to mēs domājam izrunājam vārdus: „Mēs ticam uz Svēto Garu, vienu vispārēju Baznīcu”, ne jau par šo empīrisko aspektu mēs runājam savas ticības apliecinājumā, jo šī puse ir redzama, pārāk acīmredzama. Noteiktā nozīmē mēs vēl pieredzam pasaulei un jau piederam Baznīcai. Kā saka tēvs Flovoras Georgijs, mēs vienlaicīgi esam „in patria e tin via” („tēvzemē un ceļā”), mēs jau esam Baznīcā un mēs vēl esam ceļā uz to. Kamēr mūsos nebūs uzvarēti ļaunums, grēks, nāve, mēs vēl esam tapšanas procesā. Bet, ja dziļāk – mēs jau esam Dieva bērni, mēs esam Dieva cīņas biedri, līdzgaitnieki Viņa pestīšanas gaitās. Kāds teicis, ka mēs esam līdzīgi kuģa glābšanas ekipāžai; mēs zinām Dieva gribu; Viņš aicinājis mūs būt par Viņa darba līdzdalībniekiem, Dievs teicis, ka grib mūs saukt ne par kalpiem, bet par draugiem, jo kalps nezina, ko grib viņa kungs, bet mums Viņš ir atklājis visu savu gribu. Un tai pašā laikā mēs apstiprinām, ka mēs esam šīs zemes pilsoņi, mēs paziņojam, ka pilnībā piederam zemes realitātei, kaut arī pārstāvam vienlaicīgi citu, daudz pārāku realitāti. Baznīca – tā ir tādu cilvēku sabiedrība, kuriem vienīgais darbības likums ir mīlestība, maiga mīlestība, un tai zemes likums ir svešs; bet šis mīlestības likums zemei ir grūti pildāms, jo mīlēt – tas nozīmē atteikties no sevis tiktāl, lai pilnībā nomirtu, un tāpēc, ka pietuvināties Kristum, dzīvot ar Viņu kopēju dzīvi, nozīmē pieņemt visu Viņa likteni, ne tikai nākamo slavu un nākamo mūžīgo prieku, bet arī Viņa vēsturisko likteni... „Es sūtu jūs kā avis vilku vidū”; un te sākas jauna tēma.

Šīs sarunas mērķis bija parādīt saikni starp Kristu un kristieti, parādīt visu kristiešu dzīves vienotību, jo mūsu dzīve ir Vienots Kristus, parādīt Trīsvienības – Tēva, Dēla un Svētā Gara – noslēpumu tā attieksmē pret Baznīcu un, beidzot, Baznīcas paradoksu: jau – un vēl nē, tagadne – un vēl nākotne, bet tagadnē ir traģēdija, jo, kamēr vēl nav pestīta visa pasaule, Kristus miesas misija paliek tā pati – Miesa, kura tiek mocīta, lai atbrīvotos no grēkiem.